

Dr. Ant. Wallenstein O. F. M.

KATECHISMUS

KŘEŠŤANSKÉ DOKONALOSTI

Přeložili a upravili

Bratři Nejsvětější Svátosti

1947

Edice PETRINUM v Českých Budějovicích.

Imprimi potest.

Antonius Kadaník,
Superior generalis C. F. S. S.

Budvicii Boh., die 15. Augusti 1947.

Dr. Jos. Šídlo,
censor ex officio

Nr. 5390.

Imprimatur.

Ordinariatus capitularis

Msgr. Joan. Cais,
vicarius capitularis

Budvicii Boh., die 2. Septembris 1947.

U v o d.

1. Jak máme přijímati duchovní naučení?

Duchovní naučení máme přijímati:

1. jako nauku, která přichází o d B o h a ;
2. jako napomenutí, která nás vedou k p r a v é m u š t ě s t í .

Tak máme smýšleti o duchovních věcech při všem poučování, jako na př.: při kázání, při duchovní četbě, zvláště však máme takto smýšleti o vyučování, které nám udílí duchovní představení, ať přímo, ať prostřednictvím jiných. Řeholní představení jsou B o ž í z á s t u p c i . O jejich naučeních platí slovo Spasitelovo: „Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ (Luk. 10, 16.)

2. Čeho je třeba, abychom měli užitek z duchovních naučení?

Abychom měli užitek z duchovních naučení, je třeba po každé,

1. abychom předem prosili za osvětlení,
2. pokorně a ochotně přijímali, co se nám podává,
3. pozorně a dobře o tom uvažovali,
4. hleděli provádět v praktickém životě to, čemu jsme se naučili.

Dobrý řeholník je nejen poslušný svých představených, nýbrž ani nic nečiní, k čemu oni nepoukážou nebo co neschválí.

PRVNÍ HLAVA.

O křesťanské dokonalosti.

I. Podstata křesťanské dokonalosti.

3. Kdy je křesťan dokonalý?

Křesťan je dokonalý, miluje-li B o h a z

celého srdce nade všecko a svého bližního jako sebe.

Všichni učitelé duchovního života jsou zajedno v tom, že křesťanská dokonalost záleží v lásce k Bohu a že láska k bližnímu je s láskou k Bohu nerozlučně spojena. — Spasitel sám nazývá lásku k Bohu největším přikázáním a lásku k bližnímu staví s ní na též stupeň. — „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a z celé mysli své.“ To je největší a první přikázání. Druhé pak je podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ (Mat. 22, 37—39.)

● 4. Kdo má pravou lásku k Bohu?

Pravou lásku k Bohu má:

1. kdo má lásku k Bohu nejen v srdci, nýbrž ji i ukazuje ve skutcích a obětech;
2. kdo často a vytrvale vzbuzuje úkony (akty) lásky;
3. kdo se pilně cvičí i v jiných ctnostech, zvláště v lásce k bližnímu;
4. kdo se nedopouští aspoň ze zvyku lehkých hříchů.

Nezáleží tedy pravá láska k Bohu ve sladkých pocitech nebo náladách, nýbrž v činnosti vůle. — Má různé stupně. Největší lásku má, kdo nejen činí nebo snáší všecko z lásky k Bohu, nýbrž to i činí způsobem, který poznává jako nejdokonalejší.

Nejvznešenějším a nejvyšším vzorem dokonalosti je Bohočlověk Ježíš Kristus.

5. Co nepatří k podstatě křesťanské dokonalosti?

K podstatě křesťanské dokonalosti nepatří:

1. mnoho se modlit,
2. konat mnoho kajících skutků,
3. mít vnitřní utěchy.

To vše může být prostředkem k dosažení dokonalosti nebo jejím ovocem, není to však podstatou dokonalosti. — To je třeba mít na zřeteli zvláště při čtení životů svatých. Kdo svéhlavě a tvrdošíjně lpí na svých soukromých modlitbách nebo cvičeních na újmu povinné poslušnosti, lásky k bližnímu nebo jiných ctností, ten je v povážlivém a nebezpečném stavu.

6. V čem záleží řeholní dokonalost?

Řeholní dokonalost záleží v tom, že řeholník zachovává mimo Boží přikázání též evangelické rady chudoby, čistoty a poslušnosti podle řeholních pravidel, Církví schválených.

Řeholní dokonalost se tedy od křesťanské dokonalosti neliší co do podstaty, nýbrž pouze co do rozsahu a stupně snahy. Řeholník je dokonalý, jestliže z lásky k Bohu věrně zachovává přikázání a sliby a koná-li denně co nejlépe vše, co mu ukládají řeholní pravidla.

II. Stupně křesťanské dokonalosti.

● 7. Které stupně křesťanské dokonalosti rozlišujeme?

Rozlišujeme tyto stupně křesťanské dokonalosti:

1. cestu očištnou,
2. cestu osvětnou a
3. cestu jednotící.

Tyto tři stupně nemusejí vždy nutně jít jeden po druhém, nýbrž spíše dílem probíhají vedle sebe, dílem se prostupují.

● 8. Kdo jde očištnou cestou?

Očištnou cestou jde, kdo se vážně snaží:

1. aby očistil svou duši od hříchu a od lásky k světu;
2. aby umrtvil nezřízené vášně.

To je cesta začátečníků. Bojují hlavně ještě proti smrtelnému hříchu, a to především z bázně před Božími tresty.

● 9. Kdo je na osvětné cestě?

Na osvětné cestě je:

1. kdo nepadá již tak snadno do hříchů a znatelně oslabil své zlé vášně;

2. kdo horlivě usiluje o ctnosti.

To je cesta pokročilejších. Ještě upadají do všedních hříchů, ale snaží se stále více od nich se očišťovat. Hlavní vzpruhou v jejich snažení je jim radostná naděje v Boha. Ve světle Boží milosti poznávají svůj stav i to, co jim je ke spáse, lépe než na prvním stupni.

● 10. Kdo je na cestě jednotící?

Na cestě jednotící je:

1. kdo se zcela odpoutal od světa i od vlastního já;
2. kdo žije plně pro Boha.

To je cesta dokonalých. Takoví se hledí vystříhati i nedokonalostí. U nich má vrch láska k Bohu.

DRUHÁ HLAVA.

O hříchu.

I. Smrtelný hřích.

● 11. Kdo se dopouští hříchu?

Hříchu se dopouští, kdo vědomě a dobrovolně přestupuje Boží přikázání.

● 12. Kdo se dopouští smrtelného hříchu?

Smrtelného hříchu se dopouští, kdo přestupuje Boží přikázání v důležité věci zcela vědomě a dobrovolně.

● 13. Proč se musíme varovati smrtelného hříchu ze všeho nejvíce?

Smrtelného hříchu se musíme varovati ze všeho nejvíce, poněvadž je:

1. největším bezprávím vůči Bohu;

2. největším neštěstím pro člověka.

● **14. Proč je smrtelný hřích největším bezprávím proti Bohu?**

Smrtelný hřích je největším bezprávím proti Bohu, protože jím člověk:

1. pohrdá Bohem, svým nejvyšším Pánem a nejdobrotivějším Otcem;
2. těžce uráží nejlaskavějšího Spasitele;
3. vyhání ze srdce Ducha svatého, svého nejlepšího přítele.

„Slyšte nebesa, pozoruj země, neb Hospodin mluví: Syny jsem vychovával, vyvýšil, oni však pohrdli mnou!“ (Is. 1, 2.) — „Syna Božího si znova křížují a v posměch vydávají.“ (Žid. 6, 6.) — „Nevíte, že jste chrámem Božím, a že Duch Boží přebývá ve vás?“ (I. Kor. 3, 16.)

● **15. Proč je smrtelný hřích největším neštěstím pro člověka?**

Smrtelný hřích je největším neštěstím pro člověka:

1. protože ho olupuje o posvěcující milost, o přátelství Boží a o všechny zásluhy pro nebe;
2. má v zápětí výčitky svědomí, mnohé časné tresty a konečně věčné zavržení.

Jaké neštěstí má někdy v zápětí jediný smrtelný hřích, poznáváme u hříchu andělů a u hříchu prarodičů.

„Před hříchem prchej jako před smrtící zmijí: trest hříchu bez konce a rozkoš mžikem mizí.“

16. Co máme činiti, abychom se uchránili smrtelného hříchu!

Abychom se uchránili smrtelného hříchu, máme:

1. varovat se, pokud možno, i všedních hříchů;
2. pamatovat na Boží přítomnost a na svého anděla strážce;

3. vyhýbat se příležitosti a nebezpečí hříchu;
4. v pokušení se modlit a hned mu rozhodně odpírat;
5. varovat se zahálky;
6. být vždy odhodláni raději zemřít než smrtelně zhřešit.

Těchto prostředků máme pilně a vytrvale užívat, aby se z nich častým cvikem vyvinul dobrý návyk. Kdo se těmito zásadami neřídí, dává najevo, že se nechce opravdu varovat smrtelného hříchu.

I sebesvětější osoby mohou ještě upadnout do těžkého hříchu, jestliže přestanou užívat prostředků proti němu. To ukazuje pád sv. Petra. Nejlepší ochranou před smrtelným hříchem však je povšechná horlivost v duchovním životě. Záleží ve zbožné modlitbě, stálém umrtvování a vhodném přijímání svátých svátostí.

● **17. Co má dělati, kdo pochybuje, zdali je něco smrtelným hříchem či nikoliv?**

Pochybuje-li někdo, zdali je něco smrtelným hříchem či nikoliv, je radno, aby zatím učinil, co je bezpečnější a brzy se poradil se zpovědníkem nebo představeným.

II. Všední hřích.

18. Kdo se dopouští všedního hříchu?

Všedního hříchu se dopouští,

1. kdo přestupuje Boží přikázání ve věci méně důležité;
2. kdo je přestupuje sice ve věci důležité, ale ne zcela vědomě a dobrovolně.

19. Proč se máme pečlivě chránit i všedního hříchu?

I všedního hříchu se máme pečlivě chránit:

1. protože i všední hřích uráží Boha a přivádí na nás Boží tresty;
2. protože způsobuje, že dostáváme méně milostí;

3. protože všední hřích vede ponenáhlu k smrtelným.

Nejúčinněji chrání před smrtelným hříchem vážné předsevzetí, varovat se i sebemenšího dobrovolného všedního hřichu. Zvláště povážlivé a škodlivé pro duchovní pokrok jsou tyto druhy všedních hříchů:

- a) podezřívát či posuzovat bližního a pohrdat jím;
- b) delší dobu chovat a žít v mysli hněv a nevoli;
- c) mluvit o chybách bližních nebo donášením rušit lásku a svornost;
- d) zanedbávat z pohodlnosti duchovní úkony nebo při nich být dobrovolně roztržitý;
- e) mít v srdci nezřízenou náklonnost, dávat vědomě příležitost nečistým myšlenkám nebo je jen nedbale zapuzovat;
- f) vyvyšovat se, pohrdat druhými a míti sám v sobě nezřízené zalíbení;
- g) přijímat sv. svátosti bez přípravy, bez pravého úmyslu a s rozptýlenými myšlenkami nebo jinak neuctivě;
- h) přijímat protivenství netrpělivě a bez zřetele na Boží řízení a tak na sobě mařiti cesty Boží a řízení jeho prozřetelnosti;
- i) úmyslně zatajovati stav své duše, své zlé náklonnosti, slabosti, chyby, ba i umrtvování před těmi, kdož je mají znáti -- a tak chtít usilovat o ctnost nikoli podle poslušnosti, nýbrž podle své hlavy.

Nemůžeš-li se odhodlat, vystříhat se těchto lehkých hříchů, nebudeš mít z duchovních úkonů sebemenší užitek, nikdy se nedostaneš ani na nejnižší stupeň křesťanské dokonalosti, nedospěješ ani ke spojení s Bohem, ani k vnitřnímu klidu srdce a nedojdeš ani takového stavu mysli, abys mohl bez bázně očekávat hodinku smrti. (Pergmayer.)

● 20. Kterých prostředků máme užívat, abychom se uvarovali všedního hřichu?

Abychom se uvarovali všedního hřichu, máme:

1. užívat všech prostředků, které se doporučují jako ochrana před smrtelným hříchem;
2. bedlivě bdít nad smysly a fantasií;

3. umrtvovati se i v nepatrných věcech;
4. dbáti hlasu svědomí.

III. Pokušení.

21. Co je pokušení?

Pokušení je vnější nebo vnitřní lákání ke hříchu.

Pouze přemýšletí o něčem zakázaném, vidět něco takového nebo slyšet není tedy ještě pokušením, neláká-li to vůli ke hříchu.

● **22. Odkud přicházejí pokušení?**

Pokušení přicházejí:

1. z našich zlých náklonností,
2. ze světa,
3. od zlého ducha.

Bůh dopouští pokušení, aby nás udržoval v pokoře a rozmnožil naše zásluhy.

● **23. Kdy se stává pokušení hříchem?**

Pokušení se stává hříchem teprve tehdy, když k němu svolíme.

Nejprve přijde myšlenka na něco zlého, pak bezděčné zalíbení a konečně svolení.

● **24. Co musíme činiti, abychom přemohli pokušení?**

Abychom přemohli pokušení, musíme se modliti a hned s počátku mu odpírati.

Často se doporučuje vzbudit úkon ctnosti opačné pokušení: na příklad úkon pokory při pokušení k pýše. Pokušení proti víře se nejlépe přemáhá tím, že ho prostě nedbáme. Prudká a déle trvající pokušení svěříme zpovědníkovi.

25. Co zvláště musíme činiti, abychom přemohli pokušení proti sv. čistotě?

Abychom přemohli pokušení proti sv. čistotě, musíme činiti toto:

1. zvláště pečlivě se varovati zahálky,

2. vyhýbat se úzkostlivě nebezpečí a příležitosti ke hříchu,
3. hned s počátku pokušení rychle a rozhodně odpírati.

● **26. Jak si má počínat, kdo podlehl pokušení?**

Kdo podlehl pokušení, má si počínati takto:

1. varovat se nezřízeného zármutku a malomyslnosti;
2. ihned vzbudit upřímnou lítost a opravdové předsevzetí, že se napraví;
3. horlivě pokračovat ve svých obvyklých zbožných úkonech.

Nemírný zármutek po pádu je způsoben nezřízenou sebeláskou. Po těžkém hříchu vzbudíme dokonalou lítost a jděme brzy, možno-li, ještě téhož dne, ke zpovědi. U všedních hříchů může stačit i nedokonalá lítost. Naše slabosti nám mají napomáhat, abychom lépe poznávali svou ubohost a abychom se stali pokornými.

Byl-li někdo svědkem našeho provinění, musíme také — je-li třeba — napravit dané pohoršení. Jestliže jsme v pokušení zvítězili, poděkujme za to Bohu.

TŘETÍ HLAVA.

O svaté zpovědi a svatém přijímání.

I. Obyčejná zpověď.

27. Co se děje při zpovědi?

Při zpovědi nám odpouští kněz jménem Božím hříchy, jichž jsme se dopustili po křtu a ze kterých jsme se mu zkroušeně vyznali.

● 28. Kdo se musí zpovídati?

Zpovídati se musí, kdo se dopustil po křtu smrtelného hříchu.

Takový člověk nemůže přijíti do nebe, jestliže se nevyzpovídá nebo nemá aspoň opravdovou vůli se zpovídati. Těžký hřích se nám odpouští též dokonalou lítostí. V pravé dokonalé lítosti jsou zahrnuty úmysl a vůle se zpovídati, proto není třeba je ještě zvláště vzbuzovati.

29. Které milosti působí svátost pokání?

Svátost pokání působí tyto milosti:

1. shlazuje hříchy a vlévá do duše nadpřirozený život;
2. působí odpuštění věčných trestů a aspoň části trestů časných;
3. posiluje proti zpětnému pádu do hříchu.

Pokáním nabýváme znovu posvěcující milosti, kterou jsme ztratili smrtelným hříchem; je-li duše v posvěcující milosti, pak se pokáním tato milost rozmnožuje.

Při svátosti pokání zároveň vzbuzujeme i jiné ctnosti a cvičíme se v nich: ve víře, naději, lásce, v kajícínosti, pokoře, poslušnosti, trpělivosti a j. Dobrá svatá zpověď též přináší vnitřní mír a útěchu.

Dobré účinky zpovědi jsou tím větší, čím lepší je příprava a vůle kajícího.

Zpověď ustanovil Pán Ježíš v první večer po velikonočích z lásky k nám a pro pokoj našich duší: je to velikonoční dar Zmrtvýchvstalého lidem. Nemá nám tedy být svatá zpověď břemenem a na postrach, nýbrž k posvátné radosti a míru.

Řeholník nemá bez vážného důvodu opominouti týdenní zpověď.

● 30. Co musíme činiti, abychom hodně přijali svátost pokání?

Abychom hodně přijali svátost pokání, musíme:

1. zpytovat svědomí,
2. vzbudit lítost,
3. pojmout opravdové předsevzetí,
4. vyznat se knězi z hříchů,
5. vykonat uložené pokání.

Před zpovědí zbožně vzývejme Ducha svatého, abychom to vše dobře a řádně vykonali.

31. Jak zpytujeme svědomí?

Svědomí zpytujeme tak, že projdeme Boží a církevní příkázání, sedmero hlavních hříchů, svaté sliby, řeholní pravidla a stavovské povinnosti a při tom hledáme, jak jsme se proti nim prohřešili myšlenkami, slovy a skutky nebo opominutím.

Lze se také zpytovat podle povinností a poměru k Bohu, k bližním a k sobě. U těžkých hříchů se rozpomeňme i na počet a na důležité okolnosti, které činí hřích těžším. (Na příklad: okrást chudého nebo těžce urazit rodiče, duchovní osobu je větším hřichem než pouhá krádež neb urážka.)

Při zpytování nebuďme ani lehkomyšní ani příliš úzkostliví. Pro pravidelnou týdenní zpověď stačí zpravidla zpytovat se 5 až 7 minut.

Dovšimněme si hlavně těch chyb, které nám jsou pramenem jiných chyb. Dále takových, k nimž cítíme silnější náklonnost, které znatelně porušují domáci nebo klášterní svornost a mír, a konečně těch, z nichž nám přichází zvlášť zatěžko se vyznat. Zpytování před zpovědí si usnadníme, zpytujeme-li se pravidelně a přesně každého dne večer.

● 32. Kdy máme lítost nad hříchy?

Lítost nad hříchy máme, jestliže nás opravdu mrzí, že jsme se jich dopustili.

Odříkat vzbuzení lítosti jenom ústy není ještě lítost. Pravá lítost musí být v srdci. Tak bylo u Magdaleny, Petra a u celníka Zachea. Lítost je ve vůli. Není tedy nikterak nutno, abychom „cítili“ bolest nad hříchy. Kdo může poctivě říci: „Kéž bych se byl těch hříchů nedopustil, kéž bych si byl odepřel tu rozkoš, kéž bych si byl dal tenkrát více námahy“ a pod., ten má pravou lítost. Zkrátka — kdo se chce opravdu dobře vyzpovídat, již tím ukazuje, že má lítost. Spolehlivým zkušebním kamenem dobré lítosti je pevné a náležité předsevzetí.

33. Kdy je naše lítost dostatečná pro hodnou svatou zpověď?

Naše lítost je dostatečná pro hodnou svatou zpověď:

1. litujeme-li aspoň všech smrtelných hříchů — je však radno litovat všech hříchů vůbec;
2. litujeme-li jich proto, že jsme urazili Pána Boha nebo že jsme si zasloužili Božích trestů;
3. litujeme-li jich tak upřímně, že se jich již nechceme dopustit.

Lítost je při zpovědi nejpotřebnější. Bez lítosti není odpuštění. Lítost musíme vzbudit před zpovědí nebo alespoň před rozhřešením. Kdo se zpovídá jen ze všedních hříchů, má vždy litovati větších hříchů z minulého života a zahrnout je do zpovědi. Tím je lítost jistější, snazší a účinnější.

Pro platnost zpovědi stačí i lítost z bázně před Božími tresty, máme se však vynasnažit, abychom hříchů litovali z lásky k Bohu, tedy proto, že jsme jimi urazili nejvyššího svatého Boha, svého největšího dobrodince a láskyplného Otce.

● 34. Co je opravdové předsevzetí?

Opravdové předsevzetí je vážná vůle a úmysl polepšit se a již nehřešiti.

35. Kdy je předsevzetí takové, jaké se vyžaduje při zpovědi?

Předsevzetí je takové, jaké se vyžaduje při zpovědi:

1. jsme-li odhodláni varovat se všech nebo aspoň všech smrtelných hříchů;
2. chceme-li se varovat příležitosti ke hříchu a užívat prostředků, které vedou k nápravě;
3. máme-li vůli, vykonat uložené pokání a nahradit škodu, jestliže jsme nějakou způsobili.

Kdo se zpovídá jen ze všedních hříchů, musí litovat alespoň jednoho z nich a aspoň v něm se chtít polepšit.

Kdyby někdo neměl předsevzetí, varovat se některých všedních hříchů, na př. malých lží nebo nelaskavostí, nebyla by zpověď proto neplatná — bylo by to však velmi nedokonalé a u řeholníka velmi povážlivé.

Blízkou příležitostí ke hříchu se rozumí všechno, co by nás pravděpodobně svedlo ke hříchu, na př.: osoba, společnost, hra, kniha. „Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm.“ (Sir. 3, 27.). Pevná vůle varovat se blízké příležitosti je nejjistějším znamením, že je lítost pravá a předsevzetí dobré.

Předsevzetí ať je spojeno s pokornou nedůvěrou ve vlastní síly a s pevnou důvěrou v Boží milost a pomoc.

36. Ze kterých hříchů se musíme vyznati?

Musíme se vyznati ze všech smrtelných hříchů, na které si vzpomeneme při svědomitém zpytování svědomí, i z počtu, kolikrát jsme se jich dopustili, i z důležitých okolností.

Při každé zpovědi musíme udat skutečný hřích, jinak je neplatná. Nedokonalosti a pochybné hříchy nejsou dostatečnou látkou pro rozhřešení. Proto má ten, kdo se častěji zpovídá, zahrnout do zpovědi některý hřích z minulého života. Nemusíme se zpovídat ze všech všedních hříchů, je to však dobré a prospěšné. Kdo neví, je-li něco smrtelným nebo všedním hříchem, ať se z toho vyzná, leč by zpovědník uznal jinak za vhodné. Kdo se zpovídá z pokušení, ať dodá, jak proti nim bojoval.

Při zpovědi nesmíme uvádět jména osob ani vyprávět zbytečné historky! Řeholník nemluví ve zpovědi o vnitřních nebo zevních poměrech kláštera či řádu, není-li toho opravdu třeba pro porozumění. Ani nesmí zpovědníka žádat, aby nějak zasáhl do záležitostí řádu.

Důležité jsou takové okolnosti:

a) které dělají ze všedního hříchu smrtelný (na př. velká krádež, velká škoda);

b) které mění druh hříchu (na př. hřích proti sv. čistotě u osoby, která složila slib čistoty a pod.).

● 37. Jak si má vésti, kdo se zpovídá jen ze všedních hříchů?

Kdo se zpovídá jen ze všedních hříchů, může buď:

1. vyznat se ze všech všedních hříchů, na které si vzpomene;
2. nebo si vybrat ty neb ony, které mu zvlášť brání ve snaze o dokonalost.

Oba způsoby jsou dobré: první způsob podrobuje více hříchu svátostnému rozhřešení a dává snad více klidu. Druhý zas usměrňuje všecku sílu duše k jednomu důležitému bodu duchovního života a tak podporuje pokrok v tomto důležitém bodě.

Lze též oba způsoby spojit tak, že se při obyčejných týdenních zpovědích řídíme druhým způsobem a při měsíční obnově se pak zpovídáme podrobně za uplynulý měsíc. U všedních hříchů není třeba udávat počet, je však r a d n o přece to učinit všeobecnými výrazy, jako na př.: zřídka, často, velmi často, skoro vždycky.

● 38. Co máme činit p o s v a t é z p o v ě d i ?

Po svaté zpovědi máme:

1. děkovat Pánu Bohu;
2. obnovit své předsevzetí, zvláště, že se chceme varovati zlé příležitosti;
3. možno-li, hned vykonat uložené pokání.

39. Které jsou zvláštní předpisy pro zpověď řeholnic?

Pro zpověď řeholnic jsou tyto zvláštní předpisy:

1. řeholnice at' mají alespoň jednou za týden příležitost ke zpovědi;
2. at' se obvykle zpovídají u řádného zpovědníka;
3. aspoň čtyřikrát za rok at' se zpovídají u mimořádného zpovědníka;
4. k uklidnění svého svědomí se smějí obrátit na kteréhokoliv zpovědníka, je-li jen

od biskupa zplnomocněn zpovídati ženy a koná-li se zpověď v kostele, ve veřejné nebo poloveřejné kapli nebo na jiném místě, pravoplatně určeném pro zpovídaní;

5. v těžké nemoci si smějí dáti řeholnice zavolat libovolného kněze a vyzpovídat se mu, je-li zplnomocněn zpovídat ženy.

„K uklidnění svého svědomí“ se zpovídá řeholnice pokaždé, kdykoli se chce opravdu dobře vyzpovídati.

Nemoc je těžká, může-li se snadno stát životu nebezpečnou anebo nutí-li řeholnici zůstat na lůžku týden nebo déle.

Chce-li se řeholnice ve jmenovaných případech zpovídat u jiného zpovědníka, nesmí představená pátrati po důvodu ani přímo ani nepřímou, ani sama nebo prostřednictvím jiných osob, ani nesmí dělat jiné potíže.

Ve všech těchto případech musí řeholnice zachovat ostatní předpisy svých stanov. Nesmí tedy na příklad vyjít bez dovolení. Nemusí však představené říkat, že se chce zpovídat. Řeholnice by se značně a povážlivě provinila, kdyby zneužila některé z těchto výsad.

Zpovědníka, kterého jim biskup určil, ať přijmou řeholnice v duchu víry a ať se mu pokorně a upřímně svěřují se svými chybami a potížemi a ochotně se řídí jeho pokyny.

II. Generální zpověď.

40. Co je generální zpověď?

Generální je taková zpověď, ve které opakujeme buď všechny nebo některé dřívější zpovědi.

● 41. Jaký máme užitek z generální zpovědi?

Z generální zpovědi máme ten užitek,

1. že se při ní lépe poznáváme,
2. že při ní dostáváme zvláštní milosti,
3. že po ní obvykle dosáhneme mimořádného klidu svědomí.

Nežřídka způsobí dobrá generální zpověď důkladné a trvalé polepšení celého života. — Po dobré generální

zpovědi není radno se znovu rozpomínat na jednotlivé minulé hříchy. Jestliže by snad ještě vyvstávaly v mysli pochybnosti stran oněch hříchů, je lépe si toho už nevšímat. Jen kdyby se někomu vybavil v paměti nějaký smrtelný hřích, o kterém jistě ví, že se z něho nevyzpovídal, vyzná se z něho dodatečně.

● **42. Kdy je generální zpověď nutná?**

Generální zpověď je nutná, byla-li některá předešlá zpověď neplatná a ještě nebyla napravena.

Neplatně se zpovídal:

a) kdo se úmyslně nebo proto, že se nedbale zpytoval, nevyznal z některého smrtelného hříchu nebo neudal správně počet a důležité okolnosti smrtelných hříchů;

b) kdo neměl pravou lítost nebo opravdové předsevzetí.

● **43. Kdy se doporučuje vykonat si generální zpověď?**

Doporučuje se vykonat si generální zpověď:

1. na začátku reholního života,
2. při exerciciích,
3. když se připravujeme na smrt.

Úzkostliví lidé udělají dobře, když se v této věci řídí tím, co jim doporučí jejich zpovědník. Při změně zpovědníka se doporučuje, abychom svému novému zpovědníku podali alespoň všeobecný přehled o svém dosavadním duchovním životě a o přítomném stavu své duše.

● **44. Čeho má především dbáti, kdo si chce vykonat generální zpověď?**

Kdo si chce vykonat generální zpověď, má především dbáti:

1. aby měl potřebný čas i klid k důkladnému zpytování svědomí;
2. aby se vynasnažil vzbudit dobrou a dokonalou lítost;
3. aby si učinil praktická a účinná předsevzetí.

Ačkoliv není nutno opakovat při generální zpovědi smrtelné hříchy, ze kterých jsme se už dříve platně vyzpovídali, přece se doporučuje znovu se z nich vyznati. Hlavně však neopomíňme výslovně udati své hříšné náklonnosti a návyky.

III. Otevření svědomí. (Manifestatio conscientiae.)

45. Co je otevření svědomí?

Otevření svědomí je vyznání, při němž vyjevíme představenému nebo duchovnímu vůdci vnitřní stav své duše.

Radí-li se někdo o duchovních věcech, aby v nich měl jasno, neotvírá ještě své svědomí.

46. Co máme vyjevit při otevření svědomí?

Při otevření svědomí máme vyjevit:

1. svůj všeobecný tělesný i duševní stav;
2. život modlitby: denní modlitby a cvičení, usebranost a přijímání svatých svátostí;
3. jak se snažíme o ctnost: zvláštní zpytování svědomí, poměr k představeným a spolubližním, zachovávání pravidel, zvláštní kající a ctnostné úkony;
4. své zvláštní obtíže: hlavní chybu, pokušení, úzkosti a pod.

Duchovnímu vůdci nesmíme vědomě a úmyslně zatajovat žádný záhyb svého nitra. — Vyjadřuj se krátce a jasně, buď pokorný a dej se rád poučit; řiď se přesně pokyny a radami duchovního vůdce.

● 47. Proč máme otvírat své svědomí?

Máme otvírat své svědomí proto:

1. že to přináší vnitřní pokoj,
2. chrání před sebeklamem a klamem zlého ducha,
3. cvičíme se tak v pokoře, upřímnosti, poslušnosti i jiných ctnostech,

4. svoláváme si tím Boží požehnání pro svou snahu o dokonalost.

Bůh rád vede lidi prostřednictvím jiných, nikoli sám přímo. Každý je špatným soudcem ve vlastní záležitosti. Jak slepí jsou mnozí vůči svým slabostem a chybám! Každý o nich ví a pocítuje je, jen ne ten, o koho jde. Tak mnohý člověk vleče s sebou své nectnosti po celá léta a desítky let, zatím co by mu upřímné, pokorné a důkladné vyznání zkušené a osvědčené osobě včas otevřelo oči a ušetřilo jemu i mnoha jiným leckterou osudnou škodu!

48. Co stanoví církevní právo o otevření svědomí u řeholních osob?

O otevření svědomí u řeholních osob stanoví církevní právo v Can. 530 toto:

§ 1. Omnes religiosi Superiores districte vetantur personas sibi subditas quoque modo inducere ad conscientiae manifestationem sibi peragendam.

§ 2. Non tamen prohibentur subditi, quominus libere ac ultro aperire animum suum Superioribus valeant; imo exepdit, ut ipsi filiali cum fiducia Superiores adeant, eis, si sint sacerdotes, dubia quoque et anxietates suae conscientiae exponentes. To znamená:

1. přísně zakazuje představeným žádati od svých poddaných, aby jim otevřeli své svědomí;
2. nezakazuje však poddaným, aby dobrovolně vyjevili představenému stav své duše;
3. ba doporučuje jim, aby se s dětinnou důvěrou obraceli na své představené, a jsou-li tito kněžími, aby jim předkládali pochybnosti a úzkosti svého svědomí.

„Představení“ jsou zde míněni v přesném smyslu slova. Netýká se tedy zákaz novicmistrů při vykonávání jejich úřadu, zvláště když může takové dětinné svěření velmi prospěti výchově noviců. (Vermeersch. Fanfani.)

Představený se tedy nesmí o své újmě vyptávat svého poddaného na záležitosti svědomí, na příklad na hříchy a vnitřní potíže. Smí si však získat vědomost o tom, co se týká zachovávání pravidel nebo co mohou všichni pozorovati, na př. o zachovávání mlčení, lásce k bližnímu, příčině smutku a pod. Poddaný ovšem smí požádati představeného, aby se ho vyptal na všechno, co pokládá za užitečné.

Představení — laici nechť odkazují své poddané ve věcech svědomí na zpovědníka nebo duchovního vůdce.

IV. Svaté přijímání.

49. Co přijímáme ve svatém přijímání?

Ve svatém přijímání přijímáme Bohočlověka Ježíše Krista jako pokrm duše.

Svaté přijímání je nejvznešenější svátost, neboť při ní nepřijímáme pouze Boží milost, nýbrž samého původce milostí.

50. Které milosti v nás působí svaté přijímání?

Svaté přijímání nás co nejúžeji spojuje s Kristem, pramenem všech milostí; zvláště však má tyto účinky:

1. rozmnožuje nadpřirozený život duše;
2. očišťuje od všedních hříchů a chrání před smrtelným;
3. zeslabuje zlé náklonnosti a dává chuť a sílu k dobru;
4. je nám zárukou slavného vzkříšení a věčné blaženosti.

Svaté přijímání má tedy největší význam pro dosažení dokonalosti.

51. Kdo smí denně přijímat?

Denně smí přijímat:

1. kdo je v milosti posvěcující,
2. kdo jde ke sv. přijímání s pravým úmyslem.

Církev svatá si velice přeje, aby všichni věřící přijímali často, možno-li denně, jak bývalo obyčejem v prvních křesťanských dobách. Kdo se dopustil

smrtelného hříchu, musí se před sv. přijímáním vyzpovídat; pro sv. přijímání nepostačí pouze vzbudit dokonalou lítost. Kdo jen z náhle povstalého strachu nebo z přílišné úzkostlivosti pochybuje, zda se nedopustil smrtelného hříchu, lze o něm předpokládati, že se smrtelného hříchu nechtěl dopustiti, když se jinak bojí spáchat těžký hřích. Takový člověk smí jít ke sv. přijímání, vzbudí-li dokonalou lítost. Kdo mívá častěji takové pochybnosti, ať poprosí zpovědníka o radu, jak se má zachovat.

Všední hříchy, na př. dobrovolné roztržitosti při modlitbě, netrpělivost, menší porušení lásky k bližnímu a pod. nečiní sv. přijímání nehodným. Nezříkejme se tedy pro ně sv. přijímání! Protože však zeslabují účinnost svátosti, shladme je napřed upřímnou lítostí a potom přistupme s tím větší důvěrou ke stolu Páně.

Pravý úmysl má, kdo přijímá, aby se uchránil hříchu, aby nabyl větší dokonalosti, aby se Bohu líbil, nebo z jiných nadpřirozených pohnutek. Neměl by pravý úmysl, kdo by přijímal ze zvyku, z lidské bázně, z marnivosti a z podobných pohnutek.

● 52. Jak se máme připravit na svaté přijímání?

Na svaté přijímání se máme připravit zbožnými úvahami a povzbuzeními, na př.:

1. Kdo přichází? Ježíš, Bůh, Král nebe i země, můj Spasitel a soudce. (Víra, klanění.)
2. Ke komu přichází? K ubohému, hříšnému člověku, který ho často těžce urazil. (Pokora a lítost.)
3. Proč přichází? Z milosrdné lásky, aby se co nejúžeji se mnou spojil a obohatil mne nebeskými dary. (Naděje, láska, vděčnost a touha.)

Čím lepší je příprava, tím bohatší jsou účinky svatého přijímání. Pro pobožnost ke svatému přijímání jsou tytéž pokyny jako pro rozjímavou modlitbu. Je dobře použít modlitební knihy, když se neumíme nebo nemůžeme modlit vlastními slovy a myšlenkami. To platí hlavně pro začátečníky a pro chvíle duchovní vyprahlosti a únavy.

● 53. Co máme činit po svatém přijímání?

Po svatém přijímání setrvejme nějakou dobu v sebranosti mysli, abychom se Spasiteli klaněli, děkovali mu a s ním rozmlouvali, jemu se obětovali a vyprosili si milosti pro sebe i pro jiné.

Díkuvzdání nechť trvá aspoň čtvrt hodiny. Minuty, v nichž je Kristus s námi přítomen skutečně a podstatně jako Bůh i člověk, jsou nejvzácnější a nejšťastnější. Ty stravme v největší sebranosti. — Vyžaduje toho ohled na božského Hosta i na náš vlastní duchovní prospěch. Pociť zbožnosti není nutným požadavkem dobrého přijímání. Naše přijímání bylo dobré i při suchopárnosti a nedobrovolné roztržitosti, když jsme opravdu chtěli toho dne Pánu Bohu věrně sloužiti.

Při každém přijímání lze též získati i více plnomocných odpustků, na př. modlitbou ke Kristu Králi, modlitbou: „Ó, dobrý a nejsladší Ježíši...“, za hrdinný skutek lásky k duším v očištcí a pod. Kdo může, hled' získávat tyto odpustky, neboť:

a) tyto odpustkové modlitby jsou krásné a obsahují důležité prosby;

b) modlitby na úmysl sv. Otce, jež jsou zároveň podmínkou k získání odpustků, se vztahují na velké potřeby Církve svaté a jsou jistě božskému Spasiteli velmi milé;

c) duše v očištcí se z nich radují a budou nám vděčné.

Přes den zachovej sebranost! Po celé dopoledne nebo do nešpor věnuj čas díkuvzdání za dnešní přijímání, v další části dne se pak připravuj na příští. Tak se stane Eucharistie středem tvého duchovního života.

54. Jak konáme duchovní svaté přijímání?

Duchovní svaté přijímání konáme tak:

1. že se krátce připravíme jako na skutečné přijímání,
2. zveme Spasitele, aby k nám přišel,
3. klaníme se mu, děkujeme, vzbuzujeme lásku k němu a prosíme ho, jako by byl u nás přítomen.

● **55. Proč máme častěji duchovně přijímat?**

Máme častěji duchovně přijímat:

1. protože duchovní přijímání je Spasiteli velice milé;
2. působí v naší duši podobné účinky jako svátostné přijímání;
3. že to můžeme činit velmi snadno a jak často chceme.

Duchovně můžeme přijímat v každé chvíli, na každém místě a za všech okolností. Častější duchovní přijímání je výtečnou přípravou na svátostné. Zvláště přijímejme duchovně:

- a) ve dny, kdy jsme nebyli u svátostného přijímání;
- b) při návštěvě Nejsvětější Svátosti,
- c) při zvláštním zpytování svědomí,
- d) kdykoli jsme k tomu vnitřně puzeni.

ČTVRTÁ HLAVA.

O bohumilém každodenním životě.

I. Pojem a význam denních skutků.

56. Co rozumíme u řeholníka „denními skutky“.

Denními skutky u řeholníka rozumíme všechno, co má řeholník vykonávat každého dne a každého okamžiku podle řeholního denního pořádku a podle vůle svých představených.

Skutky rozlišujeme takto:

a) podle vnitřní jejich hodnoty: skutky dobré (na př. modlitbu, zpověď či jiné potřebné a užitečné práce) a skutky lhostejné*) (na př. jídlo, pití, spánek a pod.)

b) co do podnětu: skutky soukromé, t. j. takové, které činí řeholník ze svého rozhodnutí a podle své

*) t. j. ani dobré ani špatné.

volby, a povinné, jež ukládají pravidla nebo představení.

57. Proč je velice důležité, aby řeholník vykonával všechny denní skutky co nejdokonaleji?

Je velice důležité, aby řeholník vykonával všechny denní skutky co nejdokonaleji:

1. protože povinná řeholníková snaha o dokonalost záleží především právě v tom;
2. že v tom Bůh má zvláštní zalíbení;
3. že tím získáváme zásluhu mnoha ctností a cvičíme se v nich.

Smysl pro povinnost a věrné i radostné jich plnění jsou právě význačnými rysy dobrého řeholníka; podle nich ho poznáme.

● **58. Proč máme pečlivě vykonávat i sebemenší a sebenepatrnější skutky?**

I sebemenší a sebenepatrnější skutky máme proto pečlivě vykonávat:

1. že před Bohem není nic malé a nepatrné;
2. že za dobré vykonávání nepatrných věcí často obdržíme veliké milosti.

„Dobře, služebníku dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem ustanovím tebe; vejdi v radost pána svého.“ (Mat. 25, 23.)

Maličkost je sice maličkost, ale být věrný v maličkostech jest něco velikého. (Sv. Jeroným.) Věrnost v malém je tajemství svatosti.

● **59. Co si máme zvláště pamatovati o denních skutcích?**

O denních skutcích si máme zvláště pamatovati:

1. že je velmi převrácené opominouti skutek uložený nám poslušností a dělat něco jiného podle své volby;

Co se zde praví řeholníkům, je ovšem určeno v podstatě všem, kdož usilují o dokonalost, i když snad žijí ve světě.

2. že není těžko snažit se o dokonalost;
3. že právě mladí řeholníci mají vynakládat největší úsilí, aby dokonale vykonávali obyčejné a všední práce a povinnosti.

„S cesty, kterou dá se jinoch, ani když zestárne, se neuchýlí.“ (Přísl. 22, 6).

II. O požadavcích dokonalého vykonávání denních skutků.

1. Hlavní zásady jednání řeholníka.

60. Nač musí pamatovat řeholník při všem svém jednání?

Při všem svém jednání musí řeholník pamatovat, aby se snažil o řeholní dokonalost, t. j. aby vždycky a po každé z lásky k Bohu to chtěl, činil i trpěl, co Bůh chce, jak Bůh chce a protože to chce: aby tedy i nenáviděl vše, co je proti Boží vůli, a varoval se toho.

Řeholník musí být jedné vůle a jedné mysli s Bohem.

● **61. Co má činiti řeholník, aby dosáhl tohoto stupně lásky k Bohu?**

Aby řeholník dosáhl tohoto stupně lásky k Bohu, má činiti toto:

1. má často uvažovat, že je Bůh nejvyšší a lásky nejhodnější dobro a že člověka nesmírně miluje;
2. má vynakládat veliké úsilí a velikou píli, aby potlačoval své zlé náklonnosti, neboť ony jsou úhlavními nepřáteli dokonalé lásky.

● **62. Čeho je zapotřebí, abychom své denní skutky konali bohumile?**

Abychom své denní skutky konali bohumile, k tomu je zapotřebí:

1. abychom byli v posvěcující milosti;
2. abychom věděli, je-li skutek dovolený či nikoliv;
3. abychom měli dobrý úmysl;
4. abychom si správně počínali při skutku samém a
5. abychom se zachovali správně i po něm.

2. Stav posvěcující milosti.

63. Kdo je v posvěcující milosti?

V posvěcující milosti je, kdo je prost dědičného hříchu a každého smrtelného osobního hříchu, a je tak Božím dítětem a dědicem království Božího.

64. Jak je nutná posvěcující milost?

Posvěcující milost je tak nutná, že bez ní nemůže být žádný dobrý skutek záslužný pro nebe.

Dobré skutky vykonané ve stavu smrtelného hříchu nejsou pro nebe záslužné, nejsou však docela bez užitku: zpravidla napomáhají, abychom dosáhli milosti obrácení.

Kdo se dopustil smrtelného hříchu nebo vážně pochybuje, zda je v posvěcující milosti, má se ihned snažit znovu ji získat dokonalou lítostí a svatou zpovědí, aby nepromarňoval své dobré skutky. Navykněme si vzbuzovat dokonalou lítost po každé, když začínáme něco důležitého.

3. O rozlišování dovolených a nedovolených skutků.

● **65. Co má činiti, kdo pochybuje, zdali je některý skutek dovolen či nikoliv?**

1. Kdo pochybuje, zdali je některý skutek dovolen či nikoliv, má si získat jistotu modlitbou, úvahou anebo radou u jiných — může-li skutek oddáliti.

2. Nelze-li skutek oddáliti, má se rozhodnout pro to, co poznává za daných okolností a podle svého svědomí jako před Bohem lepší.

Je-li skutek sám o sobě dobrý, není proto ještě vždycky dovolen; musí být dovolený i vzhledem k okolnostem, zvláště k času! Je na příklad samo sebou dobré modlit se, není to však dovolené v době, kdy poslušnost přikazuje něco jiného.

NB! Ne d o v e d e m e - l i v pochybnosti rozlišit, zda je nějaké jednání dovolené či nikoliv, můžeme je mít za dovolené, mluví-li pro to nějaký opravdu platný důvod, i kdyby opačné důvody — že totiž jednání dovolené není — vážily víc!!

● 66. Kterým skutkům máme dávat přednost při kolisi neboli střetnutí se dvou nebo více skutků?

Je-li nutno voliti ze dvou skutků jeden, máme vždycky dáti přednost tomu, co ukládá poslušnost, před tím, co bychom jinak konali z vlastní vůle. Skutek lásky k bližnímu má přednost před vlastním prospěchem. V jiných případech dejme přednost tomu, co lze mít za dokonalejší.

4. Dobrý úmysl.

67. Co je podstatou dobrého úmyslu?

Podstatou dobrého úmyslu je něco konat, trpět nebo se něčeho zdržet z nadpřirozených důvodů.

Nejedná tedy s dobrým úmyslem (ve smyslu křesťanské dokonalosti), kdo se dává vést čistě pozemskými pohnutkami, na př.: aby se líbil lidem, aby byl ve vážnosti, aby se vyhnul nepohodlí, nepříjemnostem a pod.

Nadpřirozené pohnutky jsou:

- a) bázeň před Božím trestem,
- b) naděje na odměnu od Boha,
- c) touha líbiti se Bohu.

Vedle toho jsou i jiné dobré úmysly; je jich tolik, kolik je ctností. Lze na příklad něco konati z kající-
nosti, z poslušnosti, spravedlnosti, z lásky k bližnímu
atd. Nejcenější je takový dobrý úmysl, že jednáme
pouze z lásky k Bohu. Máme se snažiti konat
všecko jen z lásky k Bohu. Avšak smíme i máne
vzbuzovat i jiné úmysly.

I při jednom a témž skutku můžeme míti zároveň
různé úmysly. Jimi zvyšujeme cenu a záslužnost
skutku. Spojujeme své úmysly s úmysly Pána Ježíše,
které měl za svého pozemského života a ještě nyní
má ve slávě nebes a v Nejsvětější Svátosti na našich
oltářích!

68. Jaký význam má dobrý úmysl?

Dobrý úmysl má nesmírný význam:

1. je nutný, aby se náš skutek mohl líbit
Bohu a byl záslužný pro nebe;
2. dodává i nepatrným skutkům veliké
ceny;
3. skutky vlastní hodnotou lhostejné pro-
měňuje v dobré a záslužné.

Kdo je v posvěcující milosti, má v podstatě správný
směr k Bohu, a tím i jistý stupeň dobrého úmyslu,
který dostačuje, aby dobré skutky byly záslužné. Stává
se však neúčinným při výslovně špatném úmyslu,
ale výslovným vzbuzením dobrého úmyslu se neoby-
čejně vystupňuje. Právě pro dobrý úmysl měl
vdovin haléř před Pánem Bohem tak velkou cenu.
(Mar. 12, 43).

A naopak: i sebevětší dobré skutky ztrácejí před
Pánem Bohem cenu, jsou-li vykonány jen z pozem-
ských pohnutek. Proto řekl Pán Ježíš o farizejích:
„Vzali odplatu svou!“ (Mat. 6, 2.)

● 69. Kdy máme vzbuzovat dobrý úmysl?

Vzbuzujme dobrý úmysl každého rána a
obnovujeme jej častěji mezi dnem.

Zvláště obnovujeme dobrý úmysl:

- a) začínáme-li něco nového, na př. před prací, když
jsme se před tím zaměstnávali jinak (modlitbou a pod.);
- b) před každým důležitým, těžkým nebo dlouho
trvajícím dílem;
- c) před tím, co se zdá bezcenné, obtížné nebo i
potupné;

d) před úkony, které jsou příjemné naší přirozenosti a smyslnosti, na př. před jídlem, pitím, spaním a pod.

Zvykněme si užívat vhodných střelných modliteb: Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Všecko k Boží cti a slávě. Všecko z lásky k Tobě, Nejsvětější Srdce Ježíšovo! Pro tebe a s tebou, Bože! Z lásky k Bohu, pro Boha!...

● 70. Co překáží dobrému úmyslu?

Dobrému úmyslu překáží:

1. sebeláska;
2. marnivá ctižádost;
3. liché lidské ohledy.

Vzhledem k tomu, s jakým úmyslem jednáme, se snadno můžeme stát obětí sebeklamu. Myslíme, že jednáme s čistým, dobrým úmyslem, a zatím nás v skrytu pudí nízké pohnutky.

71. Které jsou známky dobrého úmyslu?

Toto jsou známky dobrého úmyslu:

1. jsme-li klidné mysli a upřímně ochotní při všech příkazech představených;
2. nejsme-li při nezaviněném neúspěchu nezřízeně mrzutí;
3. jestliže své dobré skutky raději před lidmi skrýváme;
4. nestaráme-li se o chválu nebo hanu lidí;
5. radujeme-li se, když jiní vykonají něco velikého k Boží cti a slávě;
6. jestliže si v přirozených věcech, jako při jídle, pití a spaní, dopřáváme jen tolik, kolik je nutno;
7. když vůbec vždycky pracujeme pozorně, rozvážně a klidně.

72. Které jsou známky špatného nebo jen přirozeného úmyslu?

Známky špatného nebo jen přirozeného úmyslu jsou:

1. vyhledávati pouze příjemnější a čestnější práce a úřady a opačným se vy-

- hýbatí nebo je přijímatí s odporem a reptáním;
2. při nezaviněném nezdaru se nemírně mrzet a malomyslnět;
 3. snažit se různými prostředky a cestami uvést ve známost své dobré skutky;
 4. dychtit zvědětí, co druzí myslí a říkají o našich skutcích;
 5. závidět druhým jejich dobré skutky a vyznamenání a žárlit na ně;
 6. dopřávat si v přirozených věcech, jako jídle, pití a spaní víc, než je potřebno;
 7. pracovati nerozvázně, s chvatem a neklidně.

5. Správný postup ve skutcích.

73. Kdy vykonáváme správně své skutky?

Správně vykonáváme své skutky, jestliže je konáme:

1. v náležitou dobu, přesně a dokonale;
2. pilně, ochotně a pozorně;
3. skromně, klidně a s odevzdaností do Boží vůle.

● **74. Kterých prostředků máme obzvláště používatí, abychom konali své skutky dokonale?**

Abychom konali své skutky dokonale, máme používatí těchto prostředků:

1. horlivě toužiti, abychom dělali vše správně;
2. chopit se díla rázně a s modlitbou na rtech;
3. na každý skutek hledět tak, jako by to byl náš poslední skutek v tomto životě;
4. žítí neustále v Boží přítomnosti;
5. připomínat si Kristův příklad a s jeho skutky spojovat své.

6. Po ukončení dobrého díla.

- 75. Jak si máme počínat, když se nám podařilo dobré dílo?

Když se nám podařilo dobré dílo, máme si počínat takto:

1. chránit se vsí ctižádosti, samolibosti a chlouby,
2. jen Pánu Bohu vzdát čest a pokorně mu poděkovat.

Uvažme jen: Co by bylo z dobrého skutku, kdybychom bývali byli ponecháni sami sobě a kdyby nám Pán Bůh nebyl pomáhal svou milostí?

- 76. Jak si máme počínat, jestliže se skutek nezdařil naší vinou?

Jestliže se skutek nezdařil naší vinou, máme si počínat takto:

1. pokořit se před Bohem,
2. uznat před ním svou vinu a prosit jej za odpuštění,
3. příště se vystríhat chyby.

- 77. Jak si máme počínat, jestliže se nám dílo nezdařilo bez naší viny?

Jestliže se nám dílo nezdařilo bez naší viny, odevzdejme se pokorně do Boží vůle a chvalme jej neustále.

III. O zachovávání určitého denního pořádku.

- 78. Co rozumíme slovem „denní pořádek“?

Slovem „denní pořádek“ rozumíme pevné rozdělení všech obvyklých úkonů, jako modlitby, práce, zotavení a podobných, na určité denní doby.

Zvláště pro toho je důležité stanovit si pevný denní pořádek, kdo může volně nakládat se svým časem.

V klášteře je den v hlavních rysech rozdělen obvyklým denním pořádkem. Při tom je ovšem možno

i radno si něco ještě přesněji vymezit. Zvláště má řeholník pamatovat, aby si stanovil určitý denní pořádek, zdržuje-li se několik dní nebo déle mimo klášter, nebo když se částečně či úplně nezúčastní společného života v klášteře z nějakých zvláštních důvodů, jako pro nemoc, zvláštní práce a pod.

● **79. Co si ještě máme pamatovat o denním pořádku?**

O denním pořádku si ještě máme pamatovat toto:

1. že máme dávat přednost nutnému před užitečným a obojímu před příjemným;
2. že máme pořádek zachovávat věrně a svědomitě, ale nemáme být nerozumní a úzkoprsí.

Když si stanovíš denní pořádek, porad se se zkušenými osobami. Zejména povinností k Pánu Bohu musíme přidělit dost času a vhodnou dobu. Od pořádku se odchyl jen tehdy, když tě přímo nutí rozumné důvody: žádá-li toho na př. láska nebo poslušnost — nikdy však z náladovosti, omrzelosti, lenosti, ctižádosti nebo z nezdravé horlivosti.

● **80. Čím je pevný denní pořádek užitečný?**

Pevný denní pořádek je užitečný tím:

1. že nás donucuje k blahodárné sebekázni a dává celému životu pevnou oporu;
2. chrání před zahálkou a usnadňuje nám dobře využít času;
3. všemu našemu jednání dodává zásluhy poslušnosti a činí je ustavičnou službou Boží.

81. Která důležitá pravidla vyplývají z nauky o bohumilém vykonávání denních skutků?

Z nauky o bohumilém vykonávání denních skutků vyplývají tato důležitá pravidla:

1. budme přesvědčeni, že naše dokona-

- lost závisí na dobrém vykonávání obyčejných denních skutků;
2. proto pokládejme nauku o bohumilém vykonávání denních skutků za základní nauku řeholního života, často si ji opakuje a vytrvejme, až v tom nabudeme velkého cviku;
 3. nedejme se odstrašit obtížemi, jež se nám naskytnou, neboť s Boží pomocí a pilnou cvičbou dosáhneme, že nám bude stále snazší konat bohumile denní skutky;
 4. pečlivě se střežme, aby se do našeho denního života nevzloudilo nic protivného zmíněným zásadám.

Při rozjímání a zpytování svědomí často přesně zkoumejme, jak si počínáme při svých denních pobožnostech a jak plníme své ostatní povinnosti.

PÁTÁ HLAVA.

O modlitbě.

I. Všeobecně o modlitbě.

1. O podstatě modlitby, o jejích náležitostech a významu.

82. Co je modlitba?

Modlitba je pozdvižení mysli k Bohu, abychom jej chválili a usmířovali, jemu děkovali a prosili ho o milosti.

Proto mluvíme o modlitbě chvály, díků, smíru a prosebné.

Rozlišujeme pak ústní modlitbu, při níž je pozdvižení mysli k Bohu provázeno slovy, a vnitřní, při níž se modlíme pouze srdcem a v myšlenkách.

● **83. Proč se musíme modlit?**

Proto se musíme modlit,

1. že nám to Bůh přikázal,
2. že bychom bez modlitby neobdrželi milosti, potřebné ke své spáse.

„Bez ustání se modlete!“ (I. Thes. 5, 17.) — „Proste a bude vám dáno!“ — t. j. nebudete-li prosit, nebude vám dáno. Bez modlitby nemůžeme být ani spaseni, tím méně se stát dokonalými.

84. Které je ovoce modlitby?

Toto je ovoce modlitby:

1. Modlitba nás spojuje s Pánem Bohem,
2. posiluje nás proti zlému a budí v nás náklonnost k nebeským věcem,
3. přináší útěchu v soužení a pomoc v nouzi,
4. získává nám milost, abychom vytrvali v dobrém až do smrti.

● 85. Co máme činit před modlitbou?

Před modlitbou máme činit toto:

1. představit si Boží přítomnost,
2. vzbudit lítost,
3. vzývati Boha o pomoc a
4. odloučit se od pozemských starostí a myšlenek.

Tak se připravujeme zvláště na delší modlitbu. Duch svatý nás sám vybízí v Písmě svatém, abychom se na modlitbu připravovali: „Před modlitbou připrav duši svou, a nebuď jako člověk, jenž pokouší Boha.“ (Sirach 18, 23.)

86. Jak se musíme modlit?

Musíme se modlit:

1. pokorně a uctivě,
2. pozorně a zbožně,
3. s vírou a důvěrně,
4. odevzdání do Boží vůle,
5. často a vytrvale.

Modlíme se pokorně, jsme-li při modlitbě pamětlivi své slabosti a nehodnosti (viz podobenství o fariseu a celníkovi).

Uctivě se modlíme, dbáme-li slušného zevního držení těla, nespěcháme-li příliš, bdíme-li dobře nad zevními smysly a jestliže při chorové modlitbě svědomitě dbáme zevních obřadů.

Pozorně a zbožně se modlíme, myslíme-li jen na Pána Boha nebo na božské věci a snažíme se nepoddat se roztržitosti.

S vírou a důvěrně se modlíme, jestliže pevně očekáváme, že nás Bůh vyslyší, bude-li to k jeho cti a nám ke spáse.

Odevzdání do Boží vůle se modlíme, když přenecháváme Pánu Bohu, kdy a jak nás vyslyší.

Vytrvale se modlíme, jestliže se nepřestáváme modlití, ani když nás Pán Bůh hned nevyslyší.

Máme se modlit často, to jest alespoň: ráno, v poledne a večer; před jídlem a po jídle; před prací a po práci; v nemoci a utrpení.

● 87. Proč vždycky neobdržíme, zač prosíme?

Vždycky neobdržíme, zač prosíme, poněvadž jsme se buď nemodlili náležitě, nebo se modlíme za něco, co by mohlo ohrozit naši spásu.

● 88. Co máme činit po modlitbě?

Po modlitbě máme poděkovat Pánu Bohu, obětovat mu svou modlitbu a prosit jej, aby nám odpustil, jestliže jsme se při modlitbě dopustili nějakých chyb.

2. O roztržitosti a vyprahlosti při modlitbě.

89. Co jsou roztržitosti?

Roztržitosti jsou nenáležitě myšlenky a představy, které odvádějí naši mysl od modlitby.

● 90. Jak vznikají roztržitosti?

Roztržitosti vznikají:

1. z nespořádaných náklonností a žádostí,
2. z nestálosti ducha,
3. z dojmů vnějších smyslů,

4. z časných starostí, zaměstnání a prací,
5. ze zvláštního Božího dopuštění,
6. vlivem zlého ducha.

● **91. Kdy je roztržitost při modlitbě hříšná?**

Roztržitost při modlitbě je hříšná tehdy:

1. když jsme si ji sami zavinili,
2. když v ní dobrovolně trváme,
3. když nenáležitě myšlenky jen nedbale zapuzujeme.

92. Jak se máme zachovat při náporu roztržitosti?

Při náporu roztržitosti se máme zachovat takto:

1. máme se rychle a rozhodně odvrátit od cizích myšlenek a znovu se klidně vrátit k předmětu modlitby;
2. je-li větší nebezpečí, že bychom svolili k roztržitosti, hledme si živě představit Boží přítomnost.

93. Co je vyprahlost při modlitbě?

Vyprahlost při modlitbě je takový stav duše, že necítíme žádné zbožnosti, nýbrž omrzelost a stěží jsme s to vzbudit nějaké zbožné hnutí.

Roztržitost brání v řádné modlitbě rozumu, vyprahlost srdci.

● **94. Jak může povstat vyprahlost při modlitbě?**

Vyprahlost při modlitbě může povstat:

1. naší vinou, na př. pro nedostatek přípravy, neuctivost, špatné střezení smyslů a dobrovolnými roztržitostmi;
2. bez naší viny, na př. tělesnou indisposicí, duševní únavou nebo z Božího dopuštění.

95. Jak si máme počínat při duchovní vyprahlosti?

Při duchovní vyprahlosti si máme počínat takto:

1. jsou-li příčiny vyprahlosti v naší moci, odstranit je;
2. nepoddát se nemírnému smutku a skleslosti;
3. v žádném případě nevynechávat modlitby ani je nezkracovat.

Modlitba při veliké vyprahlosti je často Pánu Bohu daleko milejší a více nám prospívá než modlitba při citové zbožnosti.

II. O ústní modlitbě.

1. Všeobecně o ústní modlitbě.

● **96. Které jsou druhy ústní modlitby?**

Jsou dva druhy ústní modlitby:

1. veřejná, t. j. modlitba duchovních osob, jež se modlí jménem Církve a na její rozkaz;
2. soukromá modlitba.

Veřejná modlitba se nazývá církevní nebo svatě ofícium. Je modlitbou veřejnou, i když se ji modlí na příklad jednotlivec sám. Naopak soukromá modlitba zůstává soukromou, i když se ji modlíme společně s jinými.

97. Čemu můžeme při ústní modlitbě věnovat pozornost?

Při ústní modlitbě můžeme věnovat pozornost:

1. tomu, abychom správně vyslovovali slova a věty a abychom měli správné držení těla;
2. smyslu slov a vět;
3. Bohu a božským věcem vůbec, aniž při tom dbáme na smysl jednotlivých slov.

Aspoň první způsob pozornosti je nutný a postačí, druhý však je lepší. I třetí způsob je výborný. Smíme se tedy na příklad při oficiu rozjímavě ponořit do tajemství slavnosti příslušného dne nebo do Kristova utrpení. — Začátečník se má nejprve snažit o první způsob pozornosti. Později si může zvolit způsob, ke kterému cítí pevnou a klidnou náklonnost. Smí jej též měnit podle času a zvláštních potřeb.

Mladý řeholník si má hned s počátku navyknout dokonalé modlitbě. Neudecker praví: „Je nejvýš politováníhodno, že v dnešní době náboženské ubohosti a vlažnosti není Pán Bůh téměř ničím tak často zneuctíván a jistě alespoň všedními hříchy urážen jako nedbalou ústní modlitbou.“ (Neudecker I, 201.)

2. O církevním oficiu.

98. Jakou cenu má církevní officium?

Církevní officium má zvláště velkou cenu, neboť:

1. koná se ve jménu Církve svaté k Bohu;
2. skládá se v podstatě z modliteb, jichž původcem je sám Duch svatý*);
3. obsahuje nejkrásnější a nejpůsobivější naučení;
4. je napodobením toho, co činí andělé v nebi.

Zvláště je Bohu milá společná modlitba církevního officia v chóru. Na ni se vztahuje slovo Spasitelovo: „Neboť kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jméno mé, tam jsem já mezi nimi.“ (Mat. 18, 20.) — Sv. Leonard a Portu Mauritio si rozdělil tajemství utrpení Páně na jednotlivé hory takto: Při prvním nokturnu rozjímal o umývání nohou, při druhém o ustanovení Nejsvětější Svátosti, při třetím o Kristově modlitbě v zahradě; při chválách o Kristově zajetí a soudu, při primě o bičování, při tercii o korunování trním, při sextě o křížové cestě, při nóně o smrti Páně na kříži, při nešporách o pěti ranách mrtvého Ježíše a při doplňku o jeho pohřbu.

*) totiž ze žalmů a jiných úryvků z Písma sv. a církevních Otců.)

3. O soukromé ústní modlitbě.

● 99. Proč si máme hledět též soukromé ústní modlitby?

Máme si hledět též soukromé ústní modlitby:

1. protože jí posvěcujeme tělo, jež je na ní účastno svými orgány
2. a že to prospívá naší zbožnosti a pozornosti.

Z ústních modliteb se zvláště doporučují: Otče náš, Zdrávas Maria, růženec a malé hodínky ke cti blahosl. Panny Marie. — I lidové kostelní písně jsou výtečnými modlibami. Ne nadarmo se říkává, že se „dvakrát modlí, kdo zbožně zpívá“.

Zvláště se mají pilně věnovat ústní modlitbě začátečníci v duchovním životě, kteří ještě neumějí dobře rozjímat.

100. Čeho máme hlavně dbáti u soukromých ústních modliteb?

U soukromých ústních modliteb máme hlavně dbáti:

1. abychom si jich neukládali příliš mnoho a nepřetěžovali se jimi;
2. abychom vždy dávali přednost modlitbám, které nám ukládají stanovy nebo představení;
3. abychom se vždy modlili pozorně a uctivě.

4. O ranní a večerní modlitbě.

● 101. Co má obsahovat ranní modlitba?

Ranní modlitba má obsahovat:

1. díky Pánu Bohu za ochranu v noci,
2. klanění a vzbuzení dobrého úmyslu,
3. prosbu o Boží pomoc,
4. doporučení se Panně Marii, andělu strážnému a zvláštním sv. patronům;
5. obnovení dobrých předsevzetí.

Nejlépe je naučit se dobré ranní (i večerní) modlitbě nazpaměť. Na dobré ranní modlitbě mnoho záleží. Dobrý začátek je polovičním vítězstvím. Bohu náleží prvotiny dne. Hned při probuzení obraťme mysl na Pána Boha a na předmět rozjímání. Nemazleme se s lůžkem, nýbrž je ihned rázně opusťme; i to v nás prospěje duchu zbožnosti.

● 102. Co má obsahovati večerní modlitba?

Večerní modlitba má obsahovati:

1. díky Pánu Bohu za dobrodiní toho dne,
2. důkladné zpytování svědomí,
3. dokonalou lítost,
4. obětování nočního klidu,
5. prosbu o ochranu v noci,
6. doporučení se P. Marii, andělu strážci a ostatním patronům, zvláště sv. Josefu, s prosbou za dobrou hodinku smrti.

Na večerní modlitbě záleží, aby byl i náš noční odpočinek milý Pánu Bohu. Hlavně nikdy nezapomeňme vzbudit před spaním dokonalou lítost.

ŠESTÁ HLAVA.

O rozjímání.

I. O podstatě a hodnotě rozjímání.

103. Co znamená rozjímání?

Rozjímání znamená vážně a pozorně přemýšlet o některé náboženské pravdě, aby byl rozum osvícen a vůle podnícena k modlitbě a blahodárným předsevzetím.

● 104. Jaký zvláštní užitek poskytuje rozjímavá modlitba?

Rozjímavá modlitba poskytuje tento zvláštní užitek:

1. podporuje nepostradatelné poznání dobra a zla,
2. obohacuje naši paměť zbožnými myšlenkami,
3. dává nám příležitost a popud k dětinným rozmluvám s Pánem Bohem,
4. vzpružuje nás k pevným a dobrým předsevzetím.

Na rozjímání se hodí slova Písma svatého o moudrosti: „Spolu s ní přišlo mi všechno dobré a nesčíslné bohatství skrze ruce její.“ (Moudr. 7, 11.) I svatí se věnovali co nejhorlivěji rozjímavé modlitbě a neustávali chválit její výbornost.

● 105. Jak potřebné je rozjímání?

Rozjímání je tolik potřebné, že se nemůžeme stát dokonalými, jestliže často a dobře nerozjímáme.

To vidíme:

a) z četných míst Písma svatého, na př.: „Kdyby zákon tvůj nebyl mým rozjímáním, dávno byl bych zahynul ve své bídě.“ (Ž. 118, 92);

b) z výroků církevních učitelů. Tak na příklad je podle sv. Jana Zlatoústého rozjímání tak potřebné k udržování duchovního života duše, jako je duše potřebná tělu, aby udržovala jeho přirozený život;

c) poučuje nás o tom rozum: bez častého rozjímání nenabude nikdo potřebné schopnosti rozeznávat mezi dobrem a zlem, ani nedospěje tak daleko, aby se dobře znal a odevzdal se rozhodně Pánu Bohu;

d) z denní zkušenosti: kdo déle zanedbává rozjímání, dopouští se pak mnoha nedokonalostí a hříchů, i když je jinak dobře obeznámen s duchovními věcmi.

Proto musíme:

a) rozjímání po celý život milovat, vážit si ho a cvičit se v něm;

b) být přesvědčeni, že sami sobě velice škodíme, jestliže je bez náležitého důvodu zanedbáváme nebo si je zkracujeme;

c) pamatovat, že zanedbávat po delší dobu rozjímání znamená tolik jako se přestat snažit o dokonalost a jít za svými nezřízenými náklonnostmi.

● 106. Je rozjímání snadné?

Rozjímání je potud snadné, že při něm nepotřebujeme vzhledem k božským věcem dělat nic jiného, než co bez zvláštní námahy děláme neustále ve světských věcech, totiž:

1. v paměti si vybavíme předmět předchozí úvahy nebo četby;
2. rozumem věc náležitě rozebereme a učiníme závěry;
3. vůlí pak zaujmeme k věci stanovisko a učiníme náležitá a vhodná předsevzetí.

Rozjímání je ovšem vskutku snadné jen tehdy, když se v něm náležitě cvičíme, vyprošujeme si pro ně u Pána Boha milost a řídíme se pokyny zkušených učitelů duchovního života. Zvláště velice záleží na vzdálené i blízké přípravě na rozjímání!

Ke každému dobrému rozjímání v podstatě náleží: příprava, vlastní rozjímání, t. j. rozumové rozebrání látky, a závěr. Tyto tři základní prvky však lze různě uspořádat a podrobně přizpůsobit. Tím se pak od sebe navzájem liší různé metody rozjímání. Na prvním místě pojednáme o t. zv. metodě „tří duševních mohutností“, a to proto, že na ní lze nejlépe ukázat, v čem záleží podstatná činnost paměti, rozumu a vůle při každém rozjímání vůbec. Tím však nechceme říci, že má každý začátečník hned rozjímat podle této metody. Jsou též jiné způsoby, jednodušší a snažší.

II. Metoda tří duševních mohutností.

107. Které body obsahuje rozjímání podle metody tří duševních mohutností?

Rozjímání podle metody tří duševních mohutností obsahuje tyto body:

1. přípravu;
2. vlastní rozjímání, jež konáme takto:
 - a) v paměti si představíme látku rozjímání,
 - b) rozumem o ní uvažujeme a obracíme (aplikujeme) ji na skutečný život,
 - c) vůlí vzbuzujeme vhodná rozhodnutí, hnutí a předsevzetí;

3. závěr.

1. Příprava.

108. Co rozumíme vzdálenou přípravou na rozjímání?

Vzdálenou přípravou na rozjímání rozumíme:

1. žít trvale životem sebranosti a umrtvování;
2. připravit si napřed látku pro rozjímání, určit si, čeho chceme dosáti rozjímáním, jaká hnutí (afekty) vzbudit a jaká učinit předsevzetí.

Kdo nežije v sebranosti myslí a neumrtvuje se, nýbrž často porušuje mlčení, špatně střeží oči a obrazotvornost a málo ovládá své zlé náklonnosti, nedosáhne nikdy, aby delší dobu dobře rozjímal. Kdo se mezi dnem málo stará o Pána Boha, o toho se málo stará Pán Bůh při jeho modlitbě. Zde je hlavní příčina, proč mnohým lidem přichází rozjímání tolik zatěžko a špatně se jim daří.

Zpravidla je pro zdar rozjímání velmi důležité, abychom si řádně připravili látku rozjímání, užitek i předsevzetí. Mladému řeholníku ať se nikdy neomrzí denně se předem připravovat na rozjímání. Nejlépe to učiníme předcházejícího dne večer podle nějaké knihy rozjímavé. Na předmět rozjímání myslí, když usínáš, i když se probouzíš!

Rádi vzpomínejme i za dne na život a utrpení Spasitele.

Často se doporučuje, abychom rozjímalí po několik dní o témž předmětu. Po příkladu sv. Petra z Alkantary a sv. Leonarda a Portu Maurício se radívá, abychom si na každý den v týdnu stanovili pro rozjímání určitý významný předmět. Ten si pak osvojíme tak, že žijeme v jeho duchu a nemáme již zapotřebí zvláštní přípravy. K němu se vracíme, když po něm touží naše srdce nebo když si nemůžeme připravit jinou látku. Ale i tehdy se radí, abychom si večer krátce připomenuli, o čem choeme příštího rána rozjímat.

Tak na příklad, choeme-li rozjímat o věčných pravdách, můžeme rozjímat takto: v pondělí o svém cíli a konci, v úterý o hříchu, ve středu o smrti a soudu, ve čtvrtek o pekle, v pátek o Božím milosrdenství,

v sobotu o Kristu Pánu jako našem vzoru a v neděli o nebi.

O utrpení Páně můžeme takto rozjímat: v pondělí o Pánu Ježíši na Olivetské hoře, v úterý o bičování, ve středu o trnové korunovaci, ve čtvrtek o křížové cestě, v pátek o ukřížování, v sobotu o Panně Marii pod křížem a v neděli o zmrtvýchvstání. (Podle sv. Leonarda.)

109. Jak konáme bližší přípravu na rozjímání?

Bližší přípravu na rozjímání konáme takto:

1. na počátku rozjímání si živě představíme Boží přítomnost;
2. zbožně se pomodlíme přípravnou modlitbu;
3. pozorně sledujeme obě průpravy (preludia).

Na této bližší přípravě též mnoho záleží. Zhusta mívá rozhodný vliv na průběh celého rozjímání.

● 110. Co obsahuje dobrá přípravná modlitba před rozjímáním?

Dobrá přípravná modlitba před rozjímáním obsahuje:

1. klanění a vzbuzení pokory,
2. vzbuzení lítosti,
3. vzbuzení důvěry,
4. prosbu o pomoc.

Je radno, abychom se modlili vždycky stejnou přípravnou modlitbu. Naučme se nějaké vhodné napaměť. Modleme se asi takto:

„Můj Bože, jsi zde přítomen. Díváš se na mne s nekonečnou láskou; pronikáš mé nitro a znáš mé nejtajnější myšlenky. Klaním se ti v nejhlubší pokoře, uctivosti a lásce. Vyznávám, že jsem mnoho hřešil. Nejsem hoden, abych se před tebou objevil. Lituji však srdečně všech svých hříchů, protože jsem jimi urazil tebe, své nejvyšší dobro a svého nejlepšího otce, přítele i dobrodince. Důvěřuji však ve tvé milosrdenství a přicházím, abych rozjímal o tvých svatých pravdách. Osvět mi rozum, abych je náležitě poznal a podle nich uspořádal svůj život. Zapal mi srdce,

abych se zbožně modlil, a pohni mou vůli ke spasitelným předsevzetím. Jako zvláštní ovoce tohoto rozjímání pak mi dej tuto milost:

Sv. Maria, sv. Josefe, můj anděle strážný, můj svatý patrono, orodujte za mne, abych dobře rozjímal a polepšil svůj život. Amen."

● 111. V čem záleží obě p r ů p r a v y (preludia)?

Obě průpravy záleží v těchto dvou bodech:

1. Máme-li rozjímat o nějaké události, představíme si místo děje; hodláme-li rozjímat o některé svaté pravdě, představíme si osobu, která ji zvěstuje, a podobně.
2. Prosíme o tu milost, která přirozeně vyplývá z látky rozjímání.

Chceme-li na příklad rozjímat o narození Páně, představme si jeskyni a jesle v Betlemě a prosme třebas o ducha chudoby a pokory. Máme-li rozjímat o slovech Páně „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou“ — představme si Pána Ježíše, jak právě volá k zástupům tato slova. Postavme se v duchu mezi jeho posluchače a poprosme za milost, aby v nás Pán Bůh stvořil čisté srdce.

Při všech pravdách si můžeme představit Pána Ježíše ve svatostánku nebo ve svém srdci a prosit, abychom lépe poznávali Boží lásku. Obě průpravy vykonáme jen stručně a rozhodně. Nebylo by moudré, kdybychom se příliš pouštěli do podrobností. Kdo si myslí, že by z průprav neměl zvláštní užitek, ať je klidně vynechá.

2. O vlastním rozjímání.

a) Cinnost paměti a rozumu.

● 112. Čím se účastní na rozjímání p a m ě t'?

Paměť se účastní na rozjímání tím:

1. že si předmět rozjímání buďto prostě připomeneme,
2. nebo si jej živě představíme pomocí obrazotvornosti tak, jako by se odehrával před námi, jako bychom vše viděli, slyšeli, cítili a prožívali.

Je ovšem třeba poznamenat, že se činnost paměti neodděluje nějak ostře od rozumové činnosti. Spíše lze říci, že neznatelně přechází jedna do druhé, takže se vzájemně prolínají. Nejsnáze si ovšem představíme v obrazotvornosti historickou látku, jako na př. Umučení Páně a pod. Této cvičbě ovšem (abychom si totiž v paměti vybavili živou představu děje) máme věnovat jen krátkou chvíli, neboť je třeba si ponechat čas na důležitější části rozjímání. Zvláště se musíme varovat vši přemrštěnosti a přílišného duševního přepínání.

● 113. **Které otázky si obvykle klade rozum, jestliže rozjímáme o nějaké události?**

Jestliže rozjímáme o nějaké události, může si rozum předložit tyto otázky: Kdo? Co? Kde? Jakými prostředky? Proč? Jak? Kdy?

Můžeme tedy uvažovat o osobách (Kdo?), o jejich činech a o tom, co se děje (Co?), o místě (Kde?), o prostředcích a nástrojích (Čím?), o pohnutkách a úmyslech jednajících osob (Proč?), o bližších okolnostech (Jak?) a o času (Kdy?).

Příklad: Pán Ježíš se ve smrtelném zápase krvavě potí na Olivetské hoře:

a) Kdo? Ježíš, jednorozený Boží Syn, nejčistší, nejnevinnější, můj bratr, přítel a láskyplný Spasitel (vzbuzení víry, údiv a klanění).

b) Kde? V Gethsemanské zahradě, v noci za hluboké tmy, o samotě (hnutí: Ježíši, chci u tebe zůstat a těšit tě).

c) Kdy? Pozdě v noci, po ustanovení Nejsv. Svátosti, na počátku svého hořkého utrpení a smrti (děkujeme za všechna dobrodíní dosud přijatá).

d) Co? Pán Ježíš prožívá smrtelnou úzkost a nevýslovný zármutek, hrozné tělesné i duševní utrpení, krvavě se potí (hnutí soucitu).

e) Jak? S největší trpělivostí a odevzdaností do Otcovy vůle (obdiv a prosba o podobné ctnosti).

f) Proč? Trpí, aby opět zjednal Otcí čest (obětujeme utrpení Pána Ježíše Bohu-Otci); aby ho usmířil za mé hříchy (hnutí lítosti, vděčnosti a důvěry, prosba); aby ho usmířil za hříchy všech lidí (děkujeme za všechno lidstvo, podáme smír a prosíme pro ně o milost obrácení, vyprošujeme horlivost a úspěch kněžím).

g) Předsevzetí: Z lásky k tobě, Ježíši, chci dnes na sebe vzít trpělivě toto určité utrpení....

h) Duchovní kytička: Ježíš se pro nás krví potil

● 114. **Jak můžeme uvažovat, je-li předmětem rozjímání některá ctnost?**

Je-li předmětem rozjímání některá ctnost, můžeme takto rozumově uvažovat, tážeme se:

1. co je podstatou této ctnosti;
2. jaké jsou její známky a účinky;
3. čím je užitečná a v čem tkví její výbornost;
4. co je jejím opakem a jaké k němu máme zaujmout stanovisko;
5. kdo se zvláště vyznamenal touto ctností a které znám výstražné příklady jí opačné neřesti.

Příklad: Pokora.

a) Podstata pokory: Pokorný je, kdo se nepřeceňuje, protože si uvědomuje svou ubohost v poměru k nekonečné Boží dokonalosti. (Uznáme Boží velikost a dokonalost a přiznáme se ke své ubohosti a slabosti.)

b) Známky a účinky: Pokorný připisuje všechno dobré Bohu, zlé sobě; nad nikoho se nevyvyšuje, rád snáší, když se jím pohrdá a když je odstrkován. (Jednám také tak? Zahanbení a lítost.)

c) Výtečnost pokory a její užitek: Pokorný je milý Pánu Bohu i lidem, požívá hlubokého míru, je chráněn proti klamům zlého ducha a rychle pokračuje ve ctnosti. (Jak je tomu u mne? Vzbudíme touhu po pokore a prosíme o ni.)

d) Opakem pokory je pýcha a marnivost: Pyšnému se Bůh protiví. (Bázeň, prosba.)

e) Příklady pokory: Pán Ježíš, Panna Maria, sv. Josef, všichni světci. (Prosba o milost pokory.)

f) Příklady pýchy: padlí andělé, bludaři. (Bázeň, lítost.)

g) Předsevzetí: Chci dnes rád podstoupiti toto pokorení...

h) Duchovní kytička: „Ježíši, tichý a pokorný srdcem, učiň srdce mé podle srdce svého!“

● 115. **Jak uvažuje rozum, máme-li rozjímat o nějaké chybě nebo neřesti?**

Máme-li rozjímat o nějaké chybě nebo neřesti, uvažuje rozum takto:

1. V čem tkví podstata této chyby (neřesti)?
2. Co je na ní ošklivé a pošetilé?
3. Jak škodí časnému a věčnému blahu?
4. V čem jsou její kořeny a prameny?
5. O odstrašujících příkladech.

Příklad: O opovážlivém a křivém posuzování.

a) Podstata neřesti: Opovážlivě a křivě posuzuje, kdo se bez dostatečného důvodu domýšlí o bližním něčeho zlého. (Zpytujeme svědomí a žalujeme na sebe.)

b) Pošetilost a ošklivost neřesti: Kdo tě ustanovil soudcem nad bližním? Jak je to nespravedlivé a necitelné nespravedlivě posuzovat! Chtěl bych, aby o mně druzí také tak smýšleli? (Zahanbení, lítost, prosba za odpuštění.)

c) Škodlivé následky: Křivé posuzování je hříchem, rozdvouje lidi, působí nepokoj v srdci, brání každé radosti a činí nemožným pokrok ve ctnosti. (Zpytování svědomí, přiznání, zahanbení a prosba o milost.)

d) Prameny a kořeny: sebeláska, závist, nerozvážnost, pýcha, odpor k bližnímu. (Zpytování, přiznání, zahanbení a lítost.)

e) Odstrašující příklady: Jak mě odrazuje od bližního každý nepříznivý úsudek o něm; jak mne bolí, dovím-li se, že mne někdo křivě posuzoval! (Lítost.)

f) Předsevzetí: O této osobě se chci dnes zdržet všeho nepříznivého úsudku.

g) Duchovní kytička: „Nesudte a nebudete souzeni!“

● 116. Jak uvažuje rozum, jestliže rozjímáme o některém náboženském výroku?

Rozjímáme-li o některém náboženském výroku, uvažuje rozum takto:

1. Kdo to řekl?
2. Jaký je smysl výroku?
3. Je pravdivý a správný?
4. Je užitečné a nutné, abychom se jím řídili?
5. Je to těžké či lehké?

6. Komu již prospělo, že se jím řídil,
a kdo si způsobil škodu, že se jím neřídil?

Příklad: „Jho mé je sladké a břímě mé je lehké.“

a) Kdo to řekl? — Pán Ježíš, jednorozený Boží Syn, věčná Moudrost a Dobrota, můj vůdce, Vykupitel a budoucí soudce. (Víra, klanění, „Mluv, Pane, neboť slyší služebník tvůj!“)

b) Smysl výroku: Kdo se řídí učením a příkladem Ježíšovým, musí přinášeti oběti, ale ty oběti nejsou těžké, nýbrž dokonce příjemné. (Víra, důvěra.)

c) Je pravdivý a správný? — Je, neboť sama věčná Pravda to řekla.

Pán Ježíš, náš Vykupitel, může žádati, abychom na sebe vzali jeho jho a břímě, i je v jeho moci nás posílit, aby se nám břímě a jho staly lehkými a příjemnými. (Víra, důvěra a odevzdání se Bohu.)

d) Je užitečné a nutné řídit se podle něho? — Je, neboť: zůstávám otrokem svých náruživostí, nepokročím ve ctnosti, nebudu mít vnitřního pokoje a má duše bude v nebezpečí věčné záhuby, neponesu-li jho Kristovo. (Zpytuj, věř, lituj a odevzdej se Pánu Ježíši.)

e) Je to snadné? — Následovat Krista je s počátku obtížné. Čím velkomyslněji však přineseme nutné oběti, tím lehčími se nám stanou.

f) Příklady: Panna Maria, všichni svatí a moji horliví spolubratři či spolusestry. Čím kdo věrněji následuje Krista, tím šťastnějším člověkem je. Vlažní mají naopak jednu trýzeň za druhou. (Zpytuj se, uveď si příklady z vlastní zkušenosti, lituj nebo děkuj, obnov křestní i řeholní sliby.)

g) Předsevzetí: Dnes chci rád přinést tuto oběť:..., vyplnit tuto povinnost:..., osvědčit v této věci:..., lásku k bližnímu.

h) Duchovní kytička: „Jho mé je sladké a břímě mé je lehké.“

117. Které otázky můžeme ještě předložit rozumu vůbec při každém rozjímání?

Při každém rozjímání vůbec můžeme předložit rozumu ještě tyto otázky:

1. Jak se hodí pro mne pravda, o které právě rozjímám?
2. Jak jsem se podle ní dosud řídil?
3. Jak se chci zachovati v budoucnu?

4. S jakými překážkami a nebezpečími se setkám?

5. Jakých prostředků mohu použít?

Je velmi důležité, abychom si položili tyto otázky, neboť z toho poznáme, jak máme uplatnit výsledky rozjímání v praktickém životě.

118. Co si máme pamatovat o takových rozumových úvahách?

O takových rozumových úvahách si pamatujeme toto:

1. Není zapotřebí, abychom si po každé odpovídali na všechny otázky, o nichž je nahoře zmínka, ani nemusíme vždy zachovávat stejný pořádek.
2. Máme sice o předložené pravdě horlivě a vážně uvažovat, nikoliv však příliš dlouho a nesmíme se přepínat.

Čím lépe si vykonáme vzdálenou přípravu, tím kratší pak může být rozumová úvaha a tím více času nám zbude pro kony vůle, jež jsou při rozjímání nejdůležitější.

b) Cinnost vůle.

119. Které jsou při rozjímání hlavní afekty (vzněty nebo hnutí)?

Hlavní afekty při rozjímání jsou:

1. Víra, naděje (důvěra a odevzdanost), láska (radost, soucit, oddanost), lítost (bázeň, ošklivost, pokora), předsevzetí (obětování, velkomyslnost);
2. klanění (podiv), dík, smír, prosby; rozmluva s Pannou Marií a svatými.

Samozřejmě vzbuzujeme jen ty vzněty, které se hodí k obsahu rozjímání.

120. Co si máme pamatovat o afektech?

O afektech si máme pamatovat:

1. že se při nich máme zdržet co nejdéle, protože je to při rozjímání to hlavní;
2. že je máme vzbudit ihned, jakmile k nim cítíme popud, a zůstat u nich tak dlouho, dokud trvá nábožné rozpoložení mysli;
3. že nezáleží na tom, abychom jich vzbudili co nejvíce, nýbrž aby ty, jež vzbudíme, byly co nejopravdovější.

Vzněty (afekty) jsou věci vůle a nikoliv citu. Proto není nutné, abychom při nich pociťovali zbožnost, která dojíhá smysly. Ani nezáleží na určitých slovech. Promlouvej s Bohem, jako mluví dítě s otcem, jako přítel s přítelem, nemocný s lékařem — chudšas se svým dobrodincem. Můžeme též vzbuzovat některý afekt tak, že opakujeme několikrát, na př. desetkrát, některou vhodnou střelnou modlitbu, jako: „Můj Ježíši, klaním se ti...“ Jestliže pak tě tento afekt i potom dojíhá, opakuj modlitbu ještě desetkrát, tak dlouho, dokud se srdce takřka po této stránce nevyčerpá. Poté přejdi na jiný vznět a počínej si podobně, nebo pokračuj v úvaze.

Sv. Leonard vyjadřoval všechna hnutí svého srdce (afekty klanění, lásky, lítosti, prosby a podobné) svou oblíbenou střelnou modlitbou: „Můj Ježíši, milosrdenství!“ (300 dní odpustků po každé.) Chceš-li stejně používat této odpustkové modlitby nebo některé jiné, nemysli tak na jednotlivá slova modlitby, jako spíše na vznět, který chceš vzbudit (klanění, důvěry, lásky atd.). Podobá se to církevní praxi při modlitbě růžence. Předvádí věřícím tajemství ze života Pána Ježíše a Panny Marie, aby o nich rozjímali a setrvali ve hnutích a úkonech klanění, úcty, lásky nebo pod., dokud se nepomodlí deset Zdrávasů. Opakování téže ústní modlitby je vnější formou pro duševní činnost při rozjímání a při vznětech. Zvláště bychom měli věnovat hodně času i zbožnosti pro sebe modlitbě. Pros ve vlastních záležitostech, v potřebách těla i duše, za příbuzné, přátele, představené, spolu-bratry, za lidi sobě svěřené a nikoliv na posledním místě i za své nepřátele. Dále pros za Církev, za papeže, biskupy a kněze, za věřící, za obrácení hříšníků, židů, mohamedánů a pohanů, za záchranu umírajících a za duše v očištcí. Kdo se při rozjímání pomodlí na všechny zde uvedené úmysly nebo aspoň

na některé z nich desetkrát: „Můj Ježíši, milosrdenství!“, nebude mít při něm dlouhou chvíli a svolá s nebe nekonečně mnoho požehnání na své bližní.

121. Jaké musí být předsevzetí?

Předsevzetí musí být takovéto:

1. Musí se vztahovat na něco určitého, co můžeme provést ještě téhož dne.
2. Musíme je pojmut vážně a horlivě.
3. Musí být spojeno s nedůvěrou ve vlastní síly a s důvěrou v Boží pomoc.

Není třeba, abychom při každém rozjímání učinili nové zvláštní předsevzetí. Naopak se radí, abychom často obnovovali předsevzetí ze zvláštního zpytování svědomí. Předsevzetí je jaksi korunou a ovocem rozjímání. Pro pokrok v dokonalosti má největší význam.

Vtiskněme si je dobře do paměti. Častěji za dne se k němu v mysli vraťme a provádějme je radostně a ochotně, když se nám naskytne příležitost.

3. Závěr rozjímání.

122. Co činíme ke konci rozjímání?

Ke konci rozjímání činíme toto:

1. Stručně se zkoumáme, jak dobře jsme rozjímali.
2. Poděkujeme Pánu Bohu za milosti, které nám udělil při rozjímání.
3. Kajícně prosíme Pána Boha, aby nám odpustil chyby, jestliže jsme se nějakých dopustili.
4. Obětujeme mu právě učiněné předsevzetí a prosíme, aby nám pomohl.
5. Jdeme za svým dalším zaměstnáním, ale uchováváme si sebranost ducha.

Závěrečná modlitba má být pokud možná vždycky táž. Na příklad:

„Můj Bože, děkuji ti za všechna osvětlení a vnuknutí, která jsi mi udělil při tomto rozjímání. Odpusť mi mou nepřozornost a chyby. Shlédni milostivě na toto předsevzetí, které jsem pojal:.... Pomoz mi, abych je plnil rád a ochotně. Chci ti od nynějška věrně sloužit a jen tobě věnovat svou lásku. Přijmi, Pane,

mou celou svobodu. Přijmi mou paměť, můj rozum i celou mou vůli. Všecko, co mám, mám od tebe, tobě to tedy vracím. Nakládej se vším podle svého zálibení. Dej mi pouze svou lásku a milost, pak budu dost bohatý a nebudu si již nic přát. Amen. Otče náš, Zdrávas...

Sv. Ignác doporučuje, abychom si zvlášť poznamenali pamětihodné myšlenky a předsevzetí z rozjímání.

Sv. František Saleský nám radí, abychom si vybrali některou myšlenku, která nás zvláště zaujala při rozjímání, a abychom si ji častěji za dne, stále znovu a znovu připomínali. Jmenuje ji „duchovní kytičkou“.

III. O jiných způsobech rozjímání.

123. Co je vlastní metodě rozjímavého čtení?

Metodě rozjímavého čtení je vlastní toto:

1. Z nějaké duchovní knihy čteme pomalu větu za větou nebo odstavec za odstavcem.
2. Po každé větě nebo po každém odstavci si odpovíme na tři otázky, a to:
 - a) Jak se to hodí mně?
 - b) Jak jsem se podle toho dosud řídil?
 - c) Jak chci jednat napříště?
3. Vzbudíme vhodný vznět (afekt) a předsevzetí.

Příprava a závěr jsou jak u této metody, tak i u všech dalších stejné jako při metodě tří duševních mohutností.

Metoda rozjímavého čtení je velmi jednoduchá a snadná a přece též přináší hojně užitku. Sv. Terezie podle ní rozjímal 14 let. Můžeme podle ní rozjímat na začátku řeholního života, kdy ještě nemáme dosti zběhlosti v rozjímání, anebo při tělesné nebo duševní únavě.

124. V čem záleží rozjímavá modlitba?

Rozjímavá modlitba záleží v tom, že se pomalu modlíme některou ústní modlitbu a po každém slově uděláme malou pře-

stávku, abychom lépe pochopili a zakoušeli jeho obsah.

I tento způsob je velmi lehký a zároveň užitečný. Uvádí nás do ducha modlitby. Tak bychom se měli vždy znovu a znovu modlívát Otčenáš, Zdrávas, Věřím v Boha a ostatní obvyklé ústní modlitby. Nejlépe by nás to ochránilo, abychom je neodřikávali bezmyšlenkovitě.

125. V čem záleží nazíravá metoda?

Nazíravá metoda záleží v tom, že o některé události uvažujeme co možná nejnázorněji, a to tak:

1. jako bychom viděli osoby účastné děje,
2. jako bychom slyšeli jejich slova a poznávali jejich myšlenky,
3. jako bychom pozorovali jejich skutky.

Příklad: Narození Páně.

a) Průprava: Představ si, jak v jeskyni v Betlemě klečí Maria a sv. Josef před jeslemi a v jeslích leží Ježíšek.

b) Viz osoby:

1. Lidi na celém světě, jak jdou za svým různým zaměstnáním a za hříšnými radovánkami, aniž při tom pomyslí na Boha a na svou duši; (soucit).

2. Lidi v Betlemě, domácí i hosty. Jsou tak blízko milostiplnému tajemství a nesmějí mít na něm účast, protože odmítli od svých příbytků svaté osoby; (bázeň před zaslepením ducha a před nedbáním Božích vnuknutí).

3. Prosté a zbožné pastýře, jak jim andělé zvěstují radostné tajemství; (blahopřej jim a sám vzbud touhu po sblížení s Pánem Bohem).

4. Božské dítě v jeslích; (víra, klanění, radost a láska).

5. Pozoruj, jak Nejsvětější Trojice shlíží na jesle; (klan se a obětuj jí božské dítě).

6. Pozoruj, jak se radují P. Maria a sv. Josef a raduj se s nimi; (blahopřej jim).

7. Jásej s jásajícími anděly.

c) Poslouchej, co ony osoby mluví, a snaž se poznat, jak smýšlejí.

1. Představ si, jak nebeský Otec říká: „Tento je syn můj milý, toho poslouchejte!“ (Děkuj a vzbud ochotu a poslušnost.)

2. Božské dítěto pravi: „Hle, přicházím, abych plnil tvou vůli.“ (Pane Ježíši, i já ji chci plnit.)

3. Maria a Josef se klanějí Ježíškovi a ujišťují ho o své lásce a radosti. (Spoj se s nimi.)

4. Andělé zpívají: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!“ (Nadchni se pro slávu Boží a přej si toužebně, abys i ty byl dobré vůle a hoden Božího pokoje.)

5. Zbožní pastýři si radostně vypravují o té události. (Připoj se k nim s důvěrností dítěte.)

d) Pozoruj, co se děje:

1. Ježíšek leží tiše v jeslích — oběťuj a klaněj se mu.

2. Panna Maria a Josef o něho starostlivě pečují — zeptej se sám sebe, jak se ty chováš při mši svaté a po svatém přijímání.

3. Andělé s radostí a ochotně plní daný příkaz — posloucháš také tak rád?

4. Andělé se Ježíškovi pokorně klaní — klaň se s nimi.

e) Předsevzetí: Dnes chci zachovat nejhlubší sebranost mysli; mé srdce bude betlemskou jeskyní.

f) Duchovní kytička: „Nám, nám narodil se...“

126. Které úkony obsahuje metoda rozjímavého zpytování svědomí?

Metoda rozjímavého zpytování svědomí obsahuje tyto úkony: Tázeme se:

1. Jak jsme zachovávali desatero Božích přikázání a patero přikázání církevních, stanovy a řeholní pravidla, domácí pořádek a příkazy představených?

2. Jak jsme užívali milostí a darů od Pána Boha nám propůjčených: paměti, fantazie, rozumu, vůle a smyslů (zraku, sluchu, chuti atd. . . .); jak mši svatých, svatého přijímání, zpovědi, vnuknutí, modliteb a dobrého příkladu?

3. Vzhledem k sedmeru hlavních hříchů: k pýše, lakomství, smilstvu, závisti, nestřídmosti v jídle a pití, hněvu a lenosti.

4. Nebo se ptáme, jak jsme se chovali

v různých obdobích svého života:
v dětství, mládí, od vstupu do kláštera ..

Tato metoda nám dává pravé poznání sebe a udržuje nás v pokoře. Za dobré srdečně děkujeme Pánu Bohu, pro hříchy a zneužívání milostí prosíme za odpuštění a obětujeme nebeskému Otci v náhradu a na smír zásluhy Ježíše Krista a svou snahu o opačné ctnosti.

IV. Co nám pomáhá v dobrém rozjímání a co je mu na závalu.

● 127. Co je dobrému rozjímání na závalu?

Dobrému rozjímání je na závalu:

1. nedostatek cviku,
2. nedbání již zmíněných pokynů učitelů v duchovním životě,
3. vlažný a hříšný život.

Zádný učený s nebe nespádl. Svatý Ignác vyznal, že nemůže rozjímat, nedrží-li se určitých pravidel.

● 128. Co nám pomáhá v dobrém rozjímání?

V dobrém rozjímání nám pomáhá:

1. pilný cvik,
2. duchovní rozhovory a horlivá četba duchovních knih,
3. pečlivá vzdálená i bližší příprava na rozjímání a dbání moudrých pokynů,
4. vážná snaha o dokonalost.

V. O vyšších stupních modlitby.

129. Které jsou vyšší stupně modlitby?

Vyšší stupně modlitby jsou:

1. modlitba afektivní,
2. modlitba jednoduchá neboli nazírání získané.

Tyto druhy modlitby se nazývají vyššími nikoli proto, že by přesahovaly obyčejné lidské schopnosti podporované milostí Boží, nýbrž proto, že jsou lepší než přesně metodické rozjímání a přivádějí blíže k Bohu. Nejsou to tedy ještě nikterak mystické způsoby modlitby.

130. V čem záleží afektivní modlitba?

Afektivní modlitba záleží v tom:

1. že jsme při modlitbě zaujati pouze jednou hlavní myšlenkou a činnost rozumu brzo přestává;
2. že největší část rozjímání ztrávíme v afektech (zbožných hnutích).

Mnozí se tak modlí a neuvědomují si to. Jestliže jsem na příklad při svatém přijímání nebo při návštěvě Nejsvětější Svátosti zaujat jedinou myšlenkou: „Ježíš je zde“, a přenechávám-li se zcela hnutím víry, klanění a díky, lítosti, lásky a oddanosti, je to modlitba afektivní. Při takové modlitbě mohou přijít též jiné, vedlejší myšlenky, nemají však valný význam. Též při ní trpíme někdy roztržitostí, a proto se proti ní musíme bránit.

131. Jak se modlíme při jednoduché modlitbě?

Při jednoduché modlitbě se modlíme takto:

1. Jsme zaujati jedinou hlavní myšlenkou (jako je tomu u modlitby afektivní).
2. Avšak na rozdíl od afektivní modlitby se oddáváme jen jedinému hnutí mysli.

Tak na příklad opakoval kdysi sv. František z Assisi po celou noc: „Můj Bůh a mé všechno!“

● 132. Co je obzvláště cenné u těchto vyšších způsobů modlitby?

U těchto vyšších způsobů modlitby je obzvláště cenné:

1. že rozum chápe náboženské pravdy tak, jako by na ně patřil, tedy hlouběji;
2. že se vůle mocnějšími hnutími (afekty) spojuje úžeji a pevněji s Pánem Bohem.

● 133. Kdo se smí oddávati vyšším způsobům modlitby?

Vyšším způsobům modlitby se smí oddávat:

1. koho delší rozumové úvahy nenaplňují radostí, hnutí neboli afekty ho však silně vábí;
2. kdo je pevně rozhodnut obětavou cvičbou ve ctnostech a plněním povinností pracovat o svém posvěcení.

„Vítr vane, kde chce.“ (Jan 3, 8.) Někteří jsou povoláni k afektivní modlitbě již na začátku svého ctnostného života, a jiní opět musejí rozjímat přísně metodicky až do vysokého věku, třeba se usilovně snaží o dokonalost.

Nemáme se přímo násilně prodírat k vyšším způsobům modlitby. Jestliže se nám občas jednoduchá nebo afektivní modlitba neosvědčí, že totiž nedává náležité výsledky, musíme se ihned vrátit k obyčejnému rozjímání!

Kdo obdrží od Boha milost afektivní nebo jednoduché modlitby, bývá přesto ještě často hodně nedokonalý: dopouští se polodobrovolných hříchů, má špatné návyky, kterých si ani neuvědomuje, a nepřemožené vášně. Ať se především cvičí v pokoře a sebezáporu. Je též radno, aby pilně pěstoval duchovní četbu a zpytování svědomí, neboť vyšší způsoby modlitby nepřispívají tolik k rozšíření našeho poznání jako obyčejné rozjímání.

•

SEDMÁ HLAVA.

O jiných způsobech vnitřní modlitby.

I. Růženec a křížová cesta.

1. Růženec.

134. Proč se máme rádi často modlit růženec?

Máme se rádi často modlití růženec z těchto důvodů:

1. protože se skládá z nejvýtečnějších ústních modliteb;
2. protože nás uvádí do vznešených tajemství víry;
3. protože nám předvádí dojemné události ze života, utrpení a oslavení Pána Ježíše a Panny Marie;
4. nabádá nás, abychom následovali skvělého příkladu jejich ctností;
5. je velmi milý Pánu Ježíši i Panně Marii;
6. je to osvědčený účinný prostředek, jak dosáhnout všech milostí;
7. a je obdařen hojnými odpustky.

Neměli bychom ani jediného dne vynechat svatý růženec. Neomlouvejme se příliš snadno, že nemáme kdy. Při dobré vůli se mnoho dokáže.

135. J a k se správně modlíme růženec?

Růženec se správně modlíme takto:

1. krátce se připravíme,
2. zaujmeme uctivý postoj a uchováme si sebranost mysli,
3. ústní modlitby vyslovujeme přesně a nepřecháíme s nimi,
4. obrátíme mysl na jednotlivá tajemství,
5. a vzbuzujeme v srdci zbožná hnutí (afekty).

Nežádá se, abychom neustále sledovali slova ústní modlitby. Smíme je vyslovovat jen mechanicky, abychom se tím lépe mohli v mysli obírat tajemstvím a rozjímat o něm.

Stran odpustků, kterými je růženec obdařen, si pamatujme, čeho je zapotřebí, abychom je získali:

a) Je nutno při obyčejném růženci, abychom rozjíмали o jednotlivých tajemstvích, jak to nejlépe dovedeme. U růžence sedmi radostí P. Marie (t. zv. františkánského růžence) a u růžence sedmi-bolestného není rozjímaní podmínkou pro získání odpustků.

b) Není nutno ani, abychom se modlili před prvním desátkem Věřím v Boha, Otče náš a třikrát Zdravas Maria, ani, abychom do každého Zdravas vkládali tajemství, jak je to zvykem v našich krajích. Postačí, když se před každým desátkem na několik okamžiků zamyslíme nad obsahem příštího tajemství.

● 136. Jaký hlavní úmysl můžeme mít při modlitbě růžence?

Při modlitbě růžence můžeme mít tyto hlavní úmysly:

1. že chceme udělat radost Pánu Ježíši a Panně Marii,
2. že se chceme podle jejich příkladu učit ctnostem,
3. že si chceme vyprosit nějakou milost od Pána Boha.

Pro jednotlivá tajemství se hodí na příklad takovéto úmysly a prosby:

a) při radostném růženci: 1) pravý způsob přípravy na sv. přijímání, 2) horlivá a ochotná láska k bližnímu, 3) láska k chudobě, 4) duch obětavosti, 5) naprostá poslušnost k Pánu Bohu;

b) při bolestném růženci: 1) odevzdанost do Boží vůle, 2) boj proti změkčilosti a nezřízené smyslnosti, 3) boj proti pýše a marnivosti, 4) láska ke kříži, 5) láska ke Spasiteli.

c) při slavném růženci: 1) víra ve věčný život, 2) touha po nebi, 3) láska k církvi, 4) šťastná hodinka smrti, 5) láska a dětinná důvěra k Panně Marii.

Každé tajemství obracej na svůj vlastní život a pros Pána Ježíše a Pannu Marii o milost nebo ctnost, která se v něm jeví, na příklad:

„Kterého jsi, Panno, z Ducha svatého počala.“ — Při tomto tajemství se můžeme učit správné přípravě na sv. přijímání. Můžeš tedy nejprve uvažovat, jak se připravovala Panna Marie na příchod Pána Ježíše čistým životem, hlubokou sebraností mysli a velikou touhou po Vykupiteli. Při dalších Zdravasech uvaž, že se i tobě při sv. přijímání dostává podobného štěstí jako Panně Marii: přichází k tobě Ježíš. Rozhodni se tedy, že chceš také žít čistě a v sebranosti a toužit po Pánu Ježíši svátostným. Ke konci desátku vzbuzuj v srdci tyto svaté city

(afekty): raduj se s P. Marií, klaň se P. Ježíši, pros o milost, abys vždycky přijímal hodně a s užitkem, vykonej si duchovní sv. přijímání atp.

2. Křížová cesta.

137. Proč se máme často modlit křížovou cestu?

Máme se často modlit křížovou cestu :

1. protože při ní zvlášť patrně poznáváme cenu své duše, zlobu hříchu, Boží lásku a milosrdenství i vznešený příklad svého Vykupitele;
2. protože je — podle slov papeže Benedikta XIV — obzvláště způsobila, aby obracela hříšníky, vlažné povzbuzovala k horlivosti a spravedlivé vedla k vyšší dokonalosti;
3. protože jí můžeme získat i vícero plnomocných a neplnomocných odpustků zároveň.

Do mši svaté je křížová cesta nejvznešenější a nejblahodárnější způsob rozjímání o utrpení Pána Ježíše.

Hlavním apoštolem a hlasatelem křížové cesty je sv. Leonard a Portu Maurício. On považoval křížovou cestu téměř za neomylný prostředek, jak udržet v duších ovoce misí nebo duchovních cvičení. Svým posluchačům vřele doporučoval, aby se pilně a zbožně cvičili v této pobožnosti. Sám zřídil křížovou cestu ve více než 500 farnostech.

Můžeš-li, modli se křížovou cestu každý den, nebo alespoň jednou za týden.

138. Co musí činit, kdo chce získat odpustky křížové cesty?

Kdo chce získat odpustky křížové cesty, musí činit toto :

1. chodit od zastavení k zastavení, jestliže mu to je možno;
2. pomodlit se křížovou cestu najednou bez velikého přerušování;

3. rozjímat při každém zastavení o utrpení Krista Pána.

Není nutné, abychom poklekali, modlili se ústní modlitby, dívali se na obrazy a na kříž. Koná-li křížovou cestu více lidí společně, stačí, když přechází od zastavení k zastavení pouze jeden z nich. Ostatní mají po každé vstát a obrátit se k jednotlivým zastavením.

Menší přerušení nebrání získat odpustky. A přerušení z důvodů pobožnosti, jako na př. pro sledování mše svaté, nebo kázání, zpověď anebo svaté přijímání, může trvat i déle. Nevyžaduje se, abychom při každém zastavení rozjíмали právě o tom, co představuje. Smíme třebaš myslet při celé křížové cestě na jedinou událost z utrpení Páně.

Kdo nemůže pro řádnou příčinu chodit od zastavení k zastavení (pro nemoc, pro plnění povinností, na cestách nebo protože je kostel příliš vzdálen), může získat odpustky, drží-li v rukou zvlášť posvěcený kříž s odpustky křížové cesty a pomodlí se 20 krát Otče náš, Zdrávas a Sláva Otci.*)

Kdo je těžce nemocen a nemůže učinit ani to, může získat odpustky křížové cesty:

1. Když vzbudí ústně lítost povzdechem: „Te ergo quaesumus, tuis famulis subveni, quos pretioso sanguine redemisti!“ t. j.: „My tebe prosíme, věrným sluhům rač přispěti, jež jsi vykoupil svou předrahou krví.“

2. Když se pomodlí aspoň v duchu třikrát Otče náš, Zdrávas a Sláva Otci (modlitby mu může předříkávat někdo z přítomných) a když si při modlitbě připomene utrpení Páně.

● 139. Jak se nám může stát pobožnost křížové cesty školou ctnosti?

Pobožnost křížové cesty se nám může stát školou ctnosti:

1. jestliže při každém zastavení rozjímáme, jakou ctnost v něm projevil Pán Ježíš nebo za jaké chyby podával zadosti-činění;

*) t. j. 14krát za zastavení, 5krát ke cti pěti ran Krista Pána a jednou na úmysl sv. Otce.

2. zpytujeme se, zda se také těch chyb dopouštíme, vzbudíme nad nimi lítost a odprošujeme Pána Boha;
3. roznítíme se příkladem Pána Ježíše a jeho láskou ke vhodnému velkodušnému předsevzetí.

Je známo ze zkušenosti, že v řeholních společnostech, kde se řeholní osoby modlívaly pravidelně aspoň jednou za týden delší křížovou cestu takovým způsobem, rychle vzkvétá snaha o dokonalost a poklesla-li, řeholní kázeň se zas rychle obnovuje.

Choeme-li se učit od Pána Ježíše ctnostem, můžeme si dávat na příklad při jednotlivých zastaveních takovéto otázky:

1. zastavení: Jsem ještě pevně odhodlán odumřít sobě i světu a spěti k vrcholu dokonalosti?
2. zastavení: Jak nesu svůj zvláštní osobní kříž?
3. zastavení: Jsem odhodlán varovat se každého, byť sebemenšího hříchu?
4. zastavení: Jak ctím Pannu Marii?
5. zastavení: Pomáhám bližnímu nést jeho kříž, pomáhám mu ochotně a snáším trpělivě jeho chyby a zvláštnosti?
6. zastavení: Pamatuji často na utrpení Páně?
7. zastavení: Konám svědomitě zvláštní zpytování svědomí?
8. zastavení: Uchovávám si stále kající smýšlení?
9. zastavení: Snažím se, abych horlivým pokáním a modlitbou pomáhal Spasiteli zachraňovat duše?
10. zastavení: Jak si zachovávám čistotu srdce? (Obnov slib čistoty!)
11. zastavení: Jak poslouchám představených a jak plním řeholní stanovy? (Obnov slib poslušnosti!)
12. zastavení: Jak se cvičím v duchu chudoby a odloučenosti od stvořených věcí? (Obnov slib chudoby!)
13. zastavení: S jakým srdcem přistupuji ke stolu Páně?
14. zastavení: Nosím ustavičně Pána Ježíše ve svém srdci?

II. O životě v Boží přítomnosti.

1. O podstatě a druzích života v přítomnosti Boží a o jeho hodnotě.

140. V čem je podstata života v Boží přítomnosti?

Podstata života v Boží přítomnosti je v tom:

1. že často myslíme na všudy přítomného Boha,
2. že si podle toho zařizujeme život.

● **141. Co znamená: Bůh je všudypřítomný?**

Bůh je všudypřítomný, znamená: Bůh je všude; na nebi, na zemi i na všech místech.

Sv. Pavel učí, že Bůh „není daleko od jednoho každého z nás, neboť v něm žijeme a se hýbáme i trváme.“ (Sk. ap. 17, 27.)

a) Pán Bůh je všude celý: všude je Nejsv. Trojice, Bůh Otec, Syn a Duch svatý.

b) Je všude se všemi svými vlastnostmi: všude je věčný, všemohoucí, vševědoucí, nejmoudřejší, nejvyšší svatý, nejvyšší spravedlivý, nejvyšší dobrotný a milosrdný Bůh.

c) Nejsvětější Trojice, a zvláště Duch svatý je zvláštním způsobem přítomen v duši, která je ve stavu posvěcující milosti. — „Miluje-li kdo mne... a Otec můj bude ho milovati, i přijdeme k němu a příbytek u něho si učiníme.“ (Jan 14, 23.) — „Nevíte, že jste chrámem Božím?“ (I. Kor. 3, 16.)

d) Pán Ježíš je jako Bůh přítomen všude; jako člověk je mimoto přítomen v nejsvětější Svátosti a po pravici Otce v nebi. Též je duchovně přítomen v duši spravedlivého, který ho k sobě zve,

● **142. Kterak se nejlépe cvičíme v životě v Boží přítomnosti?**

V životě v Boží přítomnosti se nejlépe cvičíme takto:

1. Často si vzpomeneme:

a) že je Nejsv. Trojice nebo jedna z božských osob neustále s námi, laskavě na nás pohlíží a všechno vede a řídí;

b) nebo že nejsv. Trojice či některá božská osoba dlí v naší duši jako ve svatyni;

c) aneb. že se na nás Pán Ježíš láskyplně dívá ze svatostánku jako přítel.

2. S úctou a dětinně obcujeme s Pánem Bohem, a to tak:

- a) že s ním důvěrně rozmlouváme nebo vzbuzujeme střelné modlitby;
- b) vykonáváme z lásky k němu svědomitě své práce a povinnosti a jakoby před jeho očima.

Používej způsobu, ke kterému cítíš největší náklonnost. Svatí se velmi rádi obraceli k Pánu Bohu ve své duši. Matka Klára Feyová přistupovala ke každému dílu s takovou myslí, jako by byla právě po sv. přijímání a jako by Pán Ježíš byl u ní. — Každý tvor: zářivé slunce i hvězdy; lesní zvěř, ptáci i drobný hmyz; vlnící se osení i květinka u cesty — všechno nás může vést k Pánu Bohu, který to vše stvořil. Tak to činíval sv. František z Assisi. V každé stvořené kráse spatřoval Nejkrásnějšího, který vše stvořil.

Zpravidla však není radno, abychom se přímo pokoušeli nějak si představit ve fantasmii některou z božských osob, nebo abychom si představovali postavu a rysy Spasitelovy tváře. Varujme se přílišné duševní námahy. Dítě si hraje před očima své maminky, ví, že je mu nablízku a že je má ráda, a to mu zcela postačí. Dále o tom nemudruje ani o tom namáhavě nepřemýšlí. Podobně prostý a přirozený má být náš život s Pánem Bohem!

Dosáhnout života v přítomnosti Boží tedy není úkolem obraznosti, nýbrž hlavně víry a vůle. Modleme se často zbožně střelné modlitby, vzbuzujme úkony klanění, lítosti, důvěry v neviditelně přítomného Boha a v ostatním žijme, jak se sluší žít v přítomnosti Pána Boha nejvyššího svatého.

Být stále vnitřně spojen s Pánem Bohem je umění, a toho dosáhneme jen pilnou cvičbou. Ta cvičba je s počátku obtížná, ale čím dále je snažší a sladší. A dojít cíle nezáleží jen na nás, je to také milost; musíme o ni často prosit a zasloužit si ji velkou čistotou srdce a vytrvalým sebezáporem.

143. Proč se máme horlivě cvičit v životě v Boží přítomnosti?

Máme se horlivě cvičit v životě v Boží přítomnosti:

1. protože tím víc a více odpoutáváme svou mysl od tvorů,
2. že se spíše uvarujeme hříchu,
3. že se horlivěji snažíme o dokonalost,
4. že spojujeme své srdce stále vroucněji s Pánem Bohem,
5. a že se pak těšíme z hlubokého pokoje srdce.

Abrahamovi řekl Bůh: „Chod' přede mnou a buď dokonalý!“ Svatému Leonardovi a Portu Maurício zjevil Pán Bůh, že vnitřní spojení s ním je duší celé nábožnosti, a pro něho (sv. Leonarda) že je jediným prostředkem, aby šel vpřed na cestě dokonalosti.

2. O denní připomínce utrpení Páně.

● 144. V čem záleží tato cvičba?

Tato cvičba záleží v tom, že si na začátku každé hodiny připomeneme některou událost z utrpení Páně, obnovíme svůj ranní dobrý úmysl, a tak zůstáváme po celý den spojeni s trpícím Spasitelem.

Je to tedy zvláštní druh života v Boží přítomnosti, a to velmi užitečný.

Připomínku utrpení Páně si můžeme rozdělit takto:

	ráno	v 5 hod.:	Ježíš je veden před Piláta,
		6 hod.:	J. posmíván od Heroda,
		7 hod.:	J. znovu u Piláta a Barabášovi dána před ním přednost,
		8 hod.:	J. bičován,
		9 hod.:	J. trním korunován,
		10 hod.:	J. odsouzen k smrti,
		11 hod.:	J. nese těžký kříž,
		12 hod.:	J. ukřižován;
odpo.	13 hod.:	J. na kříži posmíván,	
	14 hod.:	J. trpí poslední bolesti,	
	15 hod.:	J. umírá na kříži,	
	16 hod.:	Ježíše snímají s kříže,	
	17 hod.:	Ježíš uložen do hrobu,	
	18 hod.:	J. umývá nohy učedníkům,	
	19 hod.:	J. ustanovuje Nejsv. Svátost,	
	20 hod.:	J. se loučí s apoštoly na hoře Olivné,	
večer	21 hod.:	J. se modlí v zahradě Getsemanské,	

22 hod.: J. se potí krví,
 23 hod.: J. zrazen a zajat,
 24 hod.: J. před Annášem dostává políček;
 v noci: 1 hod.: Ježíš před Kaifášem,
 2 hod.: s Ježíšem potupně nakládají,
 3 hod.: J. od Petra zapřen,
 4 hod.: J. v žaláři.

Modleme se po každé, když bijí hodiny:

„Ó Pane, uděl nám šťastnou hodinu k žití i ke smrti. Skrze Ježíše, Pána našeho. Ježíši, který jsi v této hodině (sem můžeme vložit ono určité tajemství, na příklad: byl bičován), všechno z poslušnosti a z lásky k Tobě v této hodině. Amen. Maria, bez poskvrny hříchu počatá, oroduj za nás, kteří se k tobě utíkáme.“

III. Střelné modlitby.

145. Co jsou střelné modlitby?

Střelné modlitby jsou zcela krátké modlitby, které vysíláme k Pánu Bohu, Panně Marii nebo svatým buď pouze srdcem nebo zároveň srdcem a ústy.

Ríkáme jim „střelné“, neboť je lze přirovnat k šířům, které láskou zanícené srdce vysílá k nebi.

● 146. Které jsou přednosti a výhody střelných modliteb?

Toto jsou přednosti a výhody střelných modliteb:

1. můžeme se je bez námahy modlit všude, vždycky a při každé práci;
2. jsou velkou oporou života v Boží přítomnosti a spojení s Pánem Bohem.

Učitelé duchovního života nazývají střelné modlitby krátkou cestou k Bohu a výtečným prostředkem dokonalosti. Užívejme jich tedy co nejčastěji a opravdu zbožně, zvláště při probuzení, na počátku a na konci práce; ve všech pokušeních, obtížích a v utrpení; kdykoliv bijí hodiny.

Střelné modlitby si buď můžeme vytvořit sami, nebo užít vhodných míst či výroků z Písma svatého, anebo konečně používáme kratičkých modliteb, které schválila

Církev svatá a obdařila odpustky, jako na př.: „Můj Ježíši, milosrdenství!“ (300 dní odpustků.) — „Nejsvětější Srdce Ježíšovo, v tebe důvěřuji.“ (300 dní odp.) — „Všecko pro tebe, nejsvětější Srdce!“ (300 dní odp.) — „Sladké Srdce Panny Marie, budiž mou spásou!“ (300 dní odp.) — „Ježíši, Maria, Josefe!“ (Odpustky 7 let a 280 dní.)

Sv. Leonard a Portu Mauritio si zvláště oblíbil střelnou modlitbu: „Můj Ježíši, milosrdenství!“ Modlil se tu modlitbu ústy nebo srdcem za den na tisíckrát.

OSMÁ HLAVA.

O čtyřech jiných důležitých denních povinnostech.

I. Duchovní četba.

147. Co je duchovní četba?

Duchovní četba je čtení nábožných knih s úmyslem podporovat u sebe poznání dobrého a lásku k němu a zošklivit si zlé. Nesmí tedy být prvním cílem duchovní četby, abychom získali nové vědomosti; tím méně jí smíme chtít ukájet zvědavost.

● 148. Jaký užitek přináší duchovní četba?

Duchovní četba přináší tento užitek:

1. ducha osvětluje a poučuje o věcech spásy,
2. vůli mocně nutká k dobrému,
3. usnadňuje nám rozjímání.

Sv. Isidor kdesi praví: „Modlíme-li se, mluvíme my s Pánem Bohem; čteme-li však duchovní knihu, mluví Pán Bůh k nám.“

V životopisech svatých se dočítáme, jak u některých měla mnohdy duchovní četba zcela nápadný účinek. Na příklad u sv. Augustína, sv. Františka z Assisi, u sv. Ignáce z Loyoly, sv. Terezie z Avily a j.

149. Jak se má konat duchovní četba?

Duchovní četba se má konat takto:

1. Před četbou se zbožně pomodlíme za milost a osvícení;
2. čteme zvolna a pozorně, a podobně jako při rozjímání navazujeme na svůj život, vzbuzujeme zbožná hnutí (afekty) a činíme praktická předsevzetí;
3. potom si ještě stručně vstípíme v paměť hlavní body četby, poděkujeme Pánu Bohu a snažíme se, abychom věrně usku-tečňovali, co jsme si umínili při četbě.

Konejme duchovní četbu každého dne. Nezáleží na tom, abychom přečetli mnoho, nýbrž dobře a aby nám to přinášelo užitek. Doporučuje se, abychom si zapisovali do zvláštních zápisníků pozoruhodné myšlenky z duchovní četby, zvláště takové, které nás při četbě napadly, a které tedy můžeme pokládat za vnitřní osvícení.

Dávejme přednost spisům světců nebo o světcích. Svatý farář z Arsu (sv. Jan Křtitel Vianney) četl každého dne z legendy svatých a neopomíjel tuto četbu ani při sebevětší únavě a práci. Je radno se poradit s představeným nebo zpovědníkem, co si máme vybrat za duchovní četbu.

II. Mše svatá.

150. Co je mše svatá?

Mše svatá je nekrvavá obnova Kristovy oběti na kříži. Kristus Pán se při ní rukama kněze obětuje nebeskému Otci pod způsoby chleba a vína.

151. Jakou cenu má mše svatá?

Mše svatá má touž nekonečnou cenu jako oběť na Golgotě a je nejdokonalejší obětí klanění, díků, smíru a prosby.

Mše svatá je táž oběť jako oběť na kříži: na oltáři je obětníkem i obětí Ježíš Kristus právě tak, jako byl na kříži, jen způsob oběti je jiný.

Není tedy mše svatá pouhou „pobožností“, jako na příklad růženec, křížová cesta, požehnání nebo něco podobného. Sama o sobě má nesmírnou cenu. Nikdo nemůže úplně pochopit a změřit její význam. Účast na mši svaté je nejvýtečnější skutek ze všech skutků zbožnosti, které může křesťan konat. Nespokojme se tedy pouze nedělní a sváteční mši svatou, nýbrž jděme na ni pokaždé, kdykoliv můžeme.

152. Jaký užitek nám přináší mše svatá?

Mše svatá nám přináší a přivlastňuje užitky Kristovy oběti na kříži. Zvláště se nám skrze ni dostává těchto darů:

1. odpouštějí se nám všední hříchy, a kdo je v těžkém hříchu, snáze dojde milosti obrácení;
2. naše modlitby jsou jistěji vyslyšeny;
3. dostává se nám požehnání v časných záležitostech;
4. a věčné odměny.

Svatý Leonard a Portu Mauritio praví: „Myslím, kdyby nebylo mše svaté, že by svět byl již zahynul, neboť by neunesl tíhu tolika hříchů.“

153. Jak máme být přítomni na mši svaté?

Na mši svaté máme být takto přítomni:

1. máme se jí účastnit uctivě a s živou vírou;
2. máme se spojit s úmyslem kněze: že totiž chceme mši svatou podat Pánu Bohu nejdokonalejší oběť klanění, oběť děkovnou, smírnou a prosebnou.
3. máme zvláště pozorně sledovat tři hlavní části mše svaté, a to: obětování, proměňování čili pozdvihování a přijímání.

Co do podrobností se můžeme mše svaté dobře a záslužně zúčastnit různým způsobem. Můžeme se buďto modlit z misálku tytéž modlitby jako kněz, nebo zpívat s druhými mešní písně nebo chorál. Nebo se modlíme vhodné modlitby, složené — mnohdy od svatých osob — již se zřetelem ke mši svaté; modlíme-li se při mši svaté růženec, rozejíme, jak se obsah

jednotlivých tajemství tajemně obnovuje při mešní oběti na oltáři. Konečně se můžeme modlit vlastními slovy z upřímného srdce a vzbuzovat zároveň zbožné city (afekty)) podle jednotlivých částí mše svaté, na příklad: Od stupňových modliteb až do obětování se klaníme Pánu Bohu, od obětování do proměňování děkujeme za všechna dobrodíní, která prokázal nejen nám, nýbrž i všem tvorům na nebi i na zemi. Od proměňování do sv. přijímání podáváme Pánu Bohu smír za hříchy své i celého světa. Od sv. přijímání do konce mše sv. prosíme za sebe, za celou církev i celý svět a zvláště též za duše v očistci. Tak to doporučuje sv. Leonard a P. M. a slibuje, že všichni, kdo se takto modlí, dosáhnou brzo velké svatosti.

III. Návštěvy nejsvětější Svátosti.

154. Proč máme rádi navštěvovat nejsvětější Svátost?

Máme rádi navštěvovat nejsvětější Svátost:

1. abychom na chvíli pobyli u Pána Ježíše, který je v ní přítomen z lásky k nám;
2. abychom ho usmířovali za to, že ho mnozí v této svátosti těžce urážejí;
3. abychom si na něm vyprošovali milosti, které nám touží udělit.

Řeholní osoba si má vážit toho štěstí, že bydlí neustále s Pánem Ježíšem pod jednou střechou.

● 155. Co činíme při návštěvě nejsvětější Svátosti?

Při návštěvě nejsvětější Svátosti činíme toto:

1. v živé víře se klaníme Pánu Ježíši,
2. v srdečné lásce ho pozdravíme,
3. s důvěrou ho prosíme o milosti,
4. a v duchovním přijímání ho pozveme do svého srdce.

Kdo rád navštěvuje Pána Ježíše v nejsvětější Svátosti, tomu on řekne jednou při soudu: Byl jsem hladov a žíznil jsem, trpěl jsem láskou a zajatcem lásky i vyhnanecem jsem byl na zemi... ty ses mne ujal, vejdi v radost Pána svého!

Nejsvětější Svátost můžeme navštívit i v duchu ze své cely nebo z dílny, nebo když jdeme kolem kostela či kaple, kde se uchovává Nejsvětější.

IV. O mariánské úctě a uctívání anděla strážce a svatých.

156. Proč máme horlivě uctívat zvláště P a n n u M a r i i ?

Pannu Marii máme zvláště horlivě uctívat:

1. protože je Matkou Boží a též naší matkou,
2. že předčí milostí a svatostí všechny anděly a svaté,
3. a její přímmluva nejvíc zmůže u Pána Boha.

Panna Maria řekla sama o sobě: „Blahoslaviti mne budou všechna pokolení, protože veliké věci učinil mi ten, jenž jest mocný.“ (Luk. 1, 48.) Že smíme a máme ctít Pannu Marii, ukazují nám nejlépe svým příkladem svatí, především Církev svatá a v jistém smyslu dokonce i sama Nejsvětější Trojice: Panna Maria je dcerou Boha Otce, matkou Boha Syna a snoubenkou Ducha svatého.

Panna Maria je po Kristu Pánu nejvznešenějším vzorem všech ctností: nábožnosti, čistoty, pokory, trpělivosti, síly a zvláště lásky k Pánu Bohu i k bližšímu. Svatý Bernard praví — a jistě pro to měl moudrý důvod — že pravý služebník a ctitel Panny Marie nezahyne. Pán Ježíš nám dal na kříži Pannu Marii za m a t k u: „Synu, hle matka tvá; ženo, hle syn tvůj!“

Nebylo slýcháno, aby byl oslyšen, kdo se utíkal k Panně Marii. Správná a opravdová úcta k Panně Marii se pokládá za z n á m k u v y v o l e n í pro věčnou spásu.

157. Kdo má p r a v o u úctu k Panně Marii?

P r a v o u úctu k Panně Marii má:

1. kdo ji miluje upřímně jako dítě svou matku,
2. zbožně ji chválí,
3. důvěrně vzývá,

4. a kdo ji stále horlivě následuje ve ctnostech.

Modleme se rádi a vytrvale Ānděl Páně a růženec, slavme zbožně a radostně mariánské svátky a dobře se na ně připravujme.

Nejmilejší je ovšem Panně Marii, když se věrně snažíme následovat ji ve ctnostech. Podle toho se též nejlépe pozná, zda je naše láska a úcta k Panně Marii pravá či je to pouhý cit.

Podle sv. Grignona z Montfortu záleží pravá pobožnost k Panně Marii v tom, že děláme všechno:

- a) v Marii, t. j. v jejím duchu a smýšlení;
- b) s Marií, t. j. prosíme ji ustavičně o pomoc ve všem, co činíme;
- c) pro Marii, t. j. odevzdáváme jí ochotně všechny své skutky i zásluhy i sami sebe, aby s tím vším nakládala podle svého zalíbení k Boží cti a slávě a ke spáse lidí;
- d) skrze Marii, t. j. všechny milosti si u Pána Boha vyprošujeme jejím prostřednictvím a přicházíme k němu vždycky jakoby vedeni její rukou.

158. Proč máme zbožně uctívat a vzývat svého strážného anděla?

Svého strážného anděla máme proto zbožně uctívat:

1. že je vznešeným nebeským knížetem,
2. a že nám ho Pán Bůh dal za průvodce, ochránce a vůdce.

Pamatujme neustále, že je při nás strážný anděl, a nečinme nic, co bychom na příklad neučinili v přítomnosti své matky. Vzývejme ho vždycky, kdykoli nám hrozí nebezpečí ať pro tělo či pro duši, a dbejme jeho vnuknutí. Nezapomínejme, že i druzí lidé mají svého strážného anděla, a řiďme se tím vědomím, když jednáme s lidmi. Jistě je moudré vzývat někdy i strážného anděla svých bližních, se kterými máme jednat.

159. Proč máme také uctívat svaté?

Z těchto důvodů máme také uctívat svaté:

1. protože jsou to zvláštní přátelé Boží,
2. jsou nám vynikajícími vzory dokonalosti,

3. ochotně a mocně nám pomáhají svou přímluvou u Pána Boha.

I zde je pravda, že každého světce nejlépe uctíme, když se budeme řídit jeho příkladem a následovat ho ve ctnostech. Některé činy mnohých svatých, zvláště starší doby, ovšem můžeme spíše jen obdivovat, než abychom je chtěli napodobit. Životopisy svatých jsou výbornou četbou. Nečítejme je z pouhé zvědavosti, nýbrž abychom se poučili a povzbudili ve snaze o dokonalý křesťanský život.

Zvláštní úcty zasluhují: sv. Josef, křestní neb i jiný náš patron podle biřmovacího nebo řeholního jména, zakladatel a patroni našeho řádu a pod., a konečně světci, kteří vynikali právě v těch ctnostech, jichž se nám nedostává.

DEVÁTÁ HLAVA.

O zpytování svědomí.

I. Všeobecné zpytování svědomí.

160. Co rozumíme v š e o b e c n ý m zpytováním svědomí?

Všeobecným zpytováním svědomí rozumíme denní zpytování o všech svých chybách, kterých jsme se dopustili od posledního zpytování, o kořenech svých chyb a poklesků, vzbuzení lítosti nad nimi a náležité předsevzetí.

● 161. Čím je užitečné všeobecné zpytování svědomí?

Všeobecné zpytování svědomí je užitečné tím:

1. že podporuje sebepoznání,
2. chrání nás, abychom nezůstávali ve hříchu a neodдали se zlým návykům,

3. a pomáhá nám krotit vášně, vykořeňovat zlé návyky a pěstovat ctnost.

162. Které části má všeobecné zpytování svědomí?

Všeobecné zpytování svědomí má tyto části:

1. děkujeme za obdržená dobrodiní;
2. prosíme za světlo, abychom poznali své chyby;
3. rozpomínáme se na své chyby a poklesky (vlastní zpytování svědomí);
4. vzbudíme lítost;
5. opravdově si umíníme, že se již nechceme dopustit dřívějších chyb.

Takto si máme zpytovat svědomí aspoň jednou za den, a to večer. Ještě lépe je zpytovat se dvakrát za den, totiž v poledne a večer. Stačí nám několik minut.

Někdy se radívá spojit patero částí zpytování svědomí s uctíváním pěti ran Krista Pána.*)

Při denním zpytování svědomí můžeme procházet jednotlivá přikázání a stavovské povinnosti podobně, jako když se připravujeme na svatou zpověď. Na konec si vykonáme duchovní sv. přijímání s nějakou krátkou vhodnou modlitbou, na př.: „Duše Kristova..“

Nebo se tážeme sami sebe:

a) Jak jsem se choval vůči Pánu Bohu? (Jak jsem se modlil?)

*) Mohli bychom to na př. učinit touto modlitbou:

„Můj Ježíši, pozdravuji a líbám svatou ránu tvé pravé ruky a obětuji ti krev, která z ní vytekla na poděkování za všechny milosti a dobrodiní, které jsi mi prokázal dnes a v celém životě. — Můj Ježíši, pozdravuji a líbám svatou ránu tvé levé ruky. Pro krev, která z ní vytekla, osvěť můj rozum, abych dobře poznal své chyby, a dej mému srdci pravou lítost nad všemi hříchy a nedbalostmi.“

Můj Ježíši, pozdravuji a líbám svatou ránu tvé pravé nohy. Pro krev, která z ní vytekla, chci se teď s tvou milostí dobře zpytovat a soudit. (Nyní zpytujeme svědomí.) — Můj Ježíši, pozdravuji a líbám svatou ránu tvé levé nohy. Pro krev, která z ní vy-

- b) Jak vůči bližním v myšlenkách, slovech a skutcích?
c) Jak vůči sobě? (Čistota, užívání času, cvičba ve ctnostech.)

Nebo konečně procházíme uplynulý čas hodinu za hodinou a tážeme se, kde jsme byli, u koho a při čem; co jsme mysleli, mluvili, dělali nebo opominuli. — Především se snažme odkrýt kořeny svých nejčastějších a největších chyb a poklesků.

Hlavním ovocem zpytování musí být lítost a předsevzetí. Lítost nechť je dokonalá, předsevzetí pevné a přesně vytčené. Hned ráno učinme předsevzetí, že se budeme varovat zvláště těch chyb, kterými jsme se provinili včera. Chybíme-li opět, ihned povstaňme, vzbudme lítost a učinme si znovu předsevzetí. Dobře se pro to hodí některá střelná modlitba, na příklad: Můj Ježíši, milosrdenství!

● 163. Kdo si má zapisovat výsledky zpytování svědomí?

Výsledky zpytování svědomí si má zapisovat:

1. Kdo se chce donutit, aby se vždycky zpytoval vážně a horlivě;
2. kdo si chce usnadnit zpytování před svatou zpovědí;
3. kdo chce mít jasný přehled o svém duchovním pokroku;
4. kdo chce mít každý den znovu silnou vzpruhu pro ctnostný život;

tekla, odpusť mi mé hříchy a chyby dnešního dne i celého mého života. Je mi jich líto z hloubi srdce, neboť jsem jimi zasloužil, abys mě za ně přísně potrestal jako spravedlivý soudce, a ukázal jsem se nevděčným vůči tobě, svému největšímu dobrodinci.

Můj Ježíši, pozdravuji a líbám ránu tvého nejsvětějšího srdce. Pro krev, která z něho vytekla, mi dej sílu, abych polepšil svůj život a již nehřešil, a abych se zvláště dnes (odpoledne, dopoledne, večer, zítra) varoval této... chyby a cvičil se v této... ctnosti. Amen."

Tuto modlitbu podle návodu P. Meyera ovšem lze radit pouze těm, kteří mají více času na zpytování svědomí.

5. a kdo chce takovým jednoduchým způsobem vydávat svému duchovnímu vůdci počet o stavu své duše.

Členové kněžského spolku „Unio apostolica“ si ukládají za povinnost, zachovávat určitý denní pořádek a písemně se kontrolovat, jak jej zachovávají. A vyznávají, že přináší velký užitek jim i duším jim svěřeným, jestliže tuto povinnost řádně plní.

I mezi laiky se ujímá tento zvyk a je duším velmi na prospěch. Zapisovat však ať začne jen ten, kdo k tomu opravdu cítí nějaký sklon. A kdo jednou začal, ať to nikdy ani jednou neopomine ani z lenosti ani ze znechucení. Chtěl-li by někdo této cvičby (zapisování) opět nadobro zanechat, ať si to napřed dobře uváží a poradí se se zpovědníkem. Výsledky se mají zapisovat v určitou dobu večer a podle určitého schématu. Že jsme provedli nějakou povinnou cvičbu nebo takovou, kterou jsme si sami uložili, označíme na př. křížkem, bez vlastní viny opominutou čárkou, vlastní vinou zanedbanou nulou. Za cvičbu ve ctnostech si dáváme známky. Schema si nejlépe vytvoříme sami podle své potřeby. Nepřehánějme však a neukládejme si příliš mnoho najednou. Začneme s několika málo body, které jsou zvláště pro nás velmi důležité (na příklad: přesné vstávání z lůžka, rozjímání, mše svatá, svaté přijímání, zpytování svědomí, duchovní četba, večerní modlitba, pokora, poslušnost, láska k bližnímu a pod.). Časem se pak schema utváří tak, jak se nejlépe hodí právě pro nás.

Komu by to bylo příliš často zapisovat každý den, ať zapisuje pouze jednou za týden nebo i za měsíc. Někdy se podobné lístky posílají poštou duchovnímu vůdci. Ty ovšem nesmějí mít žádné poznámky o hříších. Též se někde vydávají pro tento účel již schemata tištěná.

II. Zvláštní zpytování svědomí.

164. Co se rozumí zvláštním zpytováním svědomí?

Zvláštním zpytováním svědomí se rozumí takové zpytování, které se vztahuje na docela určitý jednotlivý úsek duchovního života, na příklad na jedinou chybu nebo na jedinou ctnost.

Ríkáme mu také partikulární (examen particulare). Má též pět částí jako všeobecné a konáme je rovněž dvakrát za den: v poledne a večer. Máme je co možná spojit s všeobecným zpytováním.

● **165. Jaký užitek nám přináší zvláštní zpytování svědomí?**

Zvláštní zpytování svědomí nám přináší ten užitek, že snáze a účinněji vykořeňujeme své chyby a získáváme ctnost.

S vykořeňováním chyb a přemáháním slabostí je tomu podobně, jako kdybychom chtěli přetrhnout svazek nití. Necháme-li je pohromadě, nic nedokážeme: každou nit samotnou snadno přetrhneme. Není-li u někoho pokrok v duchovním životě, jaký by být mohl a měl, je to obvykle tím, že nekoná dost dobře všeobecné a zvláštní zpytování svědomí.

166. Co si máme především zvolit za předmět zvláštního zpytování svědomí?

Za předmět zvláštního zpytování svědomí si máme především zvolit:

1. svou hlavní chybu,
2. ty své chyby, které jsou druhým obtížné nebo dokonce pro pohoršení;
3. ctnosti, které jsou pro nás zvláště důležité.

Můžeme si tedy pro zvláštní zpytování vybrat:

Z chyb :

nelaskavost v úsudku a při řeči o jiných neb s jinými, nepřívětivost ve styku s bližním a přílišné pamatování na urážky, nezřízenou náklonnost nebo odpor k někomu; neposlušnost, která se projevuje na př. neochotou, posuzováním, pobuřujícími řečmi; nepřesnost při vstávání, na začátku a na konci pobožnosti, při práci a při rekreaci (zotavení); samolíbost v myšlení, ředech a v chování, lenost a pohodlnost při práci, v modlitbě a v držení těla, sklon ke snění; smyslnost v jídle a pití, která se jeví tím, že jíme více než třeba, vybíráme si v jídlu nebo jíme mimo čas určený pro jídlo; zvědavost v pohledech, četbě a hovorech; netrpělivost při práci a v protivenstvích; neupřímnost v řeči a v chování; povídavost a porušování mlčení.

Co se týče cvičení ve ctnostech a v modlitbě:

častější vzbuzování dobrého úmyslu, střelné modlitby, připomínku utrpení Páně, sebranost mysli před modlitbou a horlivost při ní, častější duchovní přijímání a život v Boží přítomnosti; laskavost v myšlenkách, řečech a při vzájemné pomoci, v mlčení i naslouchání; pokoru při zahámbení, výtce a mezdaru; přesnou poslušnost, věrnost v povinnostech, ochotu předcházet přání představených a bránit jejich zájmy; duchovní veselí a důvěru v Pána Boha v myšlenkách i ve všech projevech, trpělivost a odevzdanost do Boží vůle při všech trampotách; chudobu, která se jeví v tom, že jsme se vším spokojeni, co se nám poskytuje, žádáme o dovolení a zacházíme opatrně se svěremými věcmi.

V nemoci si můžeme vyvolit:

odevzdanost do vůle Boží, trpělivost, poslušnost k lékaři a ošetřovateli nebo představenému, vděčnost, věrné plnění duchovních úkonů, které nám jsou ještě v nemoci dovoleny a častější duchovní návštěvy nejsv. Svátostí.

167. Co je důležité pro dobrý výsledek zvláštního zpytování?

Pro dobrý výsledek zvláštního zpytování je důležité:

1. abychom si pro ně vybrali vždycky jen něco málo, za to však něco zcela určitého;
2. abychom obnovovali své předsevzetí každého rána a prosili Pána Boha o sílu pro splnění předsevzetí;
3. abychom konali zvláštní zpytování vážně a horlivě;
4. abychom zůstali u jednoho předmětu (chyby nebo ctnosti), dokud nenaštane znatelné zlepšení.

Bojujeme-li zvláštním zpytováním proti nějaké chybě, spojme s ním zároveň cvičbu v opačné ctnosti.

Je radno, abychom si při zvláštním zpytování zaznamenávali výsledky do zvláštního sešítku. A ještě důležitější, ba nutné je, abychom z něho vydávali počet

ve svaté zpovědi, na příklad takto: Předmět mého zvláštního zpytování je...; v posledním týdnu (měsíci) jsem tak často... pochybil a tolikrát... jsem se cvičil v opačné ctnosti...

Máme-li zřízen sešitek pro výsledky zvláštního zpytování, zapisujeme si v poledne a večer, nebo alespoň večer:

- a) p o č t e m, kolika chyb jsme se dopustili nebo kolika úkony jsme se cvičili ve zvolené ctnosti;
- b) z n á m k a m i, jak jsme bojovali proti chybě nebo se cvičili ve ctnosti;
- c) r ů z n ě d l o u h ý m i č á r k a m i označujeme velikost chyb nebo významnost ctnostných úkonů, na příklad: Dlouhá čárka značí velké pochybení nebo významný úkon ctnosti, krátká menší chybu nebo úkon, tečka nepatrnou chybu nebo cvičbu ve ctnosti.

Nejpřesnější je tento třetí způsob. Neboť zapisujeme-li počet, opomíjíme úplně velikost chyb a ctnostných úkonů; při pouhých znamkách nevidíme opět počet chyb a úkonů. Kdežto při třetím způsobu máme přehled nejen o počtu, nýbrž i velikosti chyb a úkonů, což je velmi důležité.

Ostatně nezáleží při těchto zápisech tolik na tom, abychom zapsali všechny chyby nebo všechny úkony do jednoho, nýbrž nám spíše mají zápisy posloužit, abychom se udrželi v horlivosti a stupňovali ji. Kdybychom ovšem zapisovali nedbale a někdy vůbec zápisy opomíjeli, bylo by to znamkou vlažnosti.

Výsledky jednotlivých týdnů neb měsíců se sčítají a spolu srovnávají. Teprve tím nabudeme přehledu, zda pokračujeme ve ctnosti a jak rychle se nám to daří.

III. Duchovní deník.

● 168. Co si obvykle zapisujeme do duchovního deníku?

Do duchovního deníku si obvykle zapisujeme:

1. jakých osvícení se nám dostalo při modlitbě nebo při duchovní četbě;
2. které myšlenky z kázání, promluv a pod. na nás učinily zvláště hluboký do-

- jem a co bylo výsledkem našich porad stran svědomí;
3. co jsme vytěžili pro své budoucí chování, když jsme se zahleděli do svého minulého života a zkoumali svou povahu, a jak jsme se chovali k Pánu Bohu, bližnímu i k sobě samým;
 4. jaké cíle jsme si stanovili pro svůj duchovní život i práci v budoucnosti, pro jaké prostředky jsme se rozhodli a jaká nebezpečí předvídáme.

Není zapotřebí, abychom zapisovali každý den. Zapisujeme jen, co má pro nás opravdu význam. Nebylo by radno, abychom ztráceli čas vyličováním neužitečných nálad a citů, neřku-li vrtochů. Neuvádějme nikoho jménem ani si nezapisujeme, že jsme utrpěli takové či onaké bezpráví, a vůbec nepíšme, co se nás netýká.

● 169. **Jaký máme užitek z dobrého duchovního deníku?**

Z dobrého duchovního deníku máme takovýto užitek:

1. Deník se nám časem stane pravou pokladnicí duchovních podnětů a životních zkušeností;
2. pomáhá nám, abychom se stále lépe poznávali, a odkrývá nám zákoutí nebezpečných sebeklamů;
3. vnáší nám do celého života pořádek a pevný plán;
4. udržuje nás v horlivosti o dobré;
5. pomáhá nám, abychom lépe poznávali lidi, a je nám takřka důtklivým napominatelem, abychom měli trpělivost s chybami a slabostmi druhých.

IV. Jak poznáme svou hlavní chybu.

170. Co rozumíme hlavní chybou?

Hlavní chybou rozumíme tu špatnou náklonnost:

1. která více nebo méně vědomě ovládá celý náš duchovní a snad i duševní život,
2. je příčinou našich nejčastějších a nejhrubších poklesů a chyb, nebo nás k nim alespoň nejčastěji svádí.

Hlavní chyba může být silnější nebo slabší a může se též měnit s věkem či podle jiných okolností. Někteří lidé mají takových nebezpečných náklonností či slabostí i více. Už to je pro nás veliká milost, jestliže poznáme svou hlavní chybu a uvědomíme si všech její vliv na náš život, a je to nutná podmínka, má-li být naše snaha o ctnost účinná.

171. Jak poznáme svou hlavní chybu?

Takto poznáme svou hlavní chybu:

1. Musíme se často horlivě modlit za osvětlení; dále musíme
2. bedlivě zkoumat své bezděčné myšlenky, řeči, chování*) i svá pokušení,
3. dávat pozor, které chyby nám nejčastěji vytýkají druzí,
4. přemýšlet, které chyby jsou nám u druhých nejnápadnější a nejpríjemnější,
5. zkoumat, ze kterých chyb se musíme neustále zpovídat,
6. upřímně se o té věci poradit s představeným nebo duchovním vůdcem.

Hlavní chybu musíme hledat:

- a) v okruhu některé ze tří žádostivosti, t. j. žádosti očí, těla a pýchy života,
- b) mezi sedmi hlavními hříchy,
- c) mezi hlavními chybami své letory (povahy).

*) t. j. takové myšlenky, řeči a skutky, kterými reagujeme (odpovídáme) na vnější popudy v prvním okamžiku, bez přemýšlení.

● 172. Které jsou čtyři hlavní letory?

Čtyři hlavní letory jsou:

sanguinická, t. j. živě veselá,
cholerická, t. j. vznětlivá a pevná,
melancholická, t. j. hluboká a zádumčivá,
flegmatická, t. j. chladnokrevná.

Každá letora má své světlé i stinné stránky. Málokdo má výlučně jednu ze čtyř uvedených letor čistou. Obyčejně bývá letora smíšená. Úkolem sebevýchovy pak je poznat svou letoru, pěstovat u sebe její dobré stránky nebo se snažit jich nabýt a potlačovat, co je u ní špatné. I v tom ohledu máme nejvznešenější příklad na Pánu Ježíši.

Jednotlivým letorám jsou vlastní tyto chyby:

a) Sanguinik bývá nakloněn k lehkomyšlnosti, povrchnosti, nestálosti, marnivosti, nestřídmosti a necudnosti. Rád přehání i lže.

b) Cholerik je nakloněn k pýše (svéhlavosti, panovačnosti, osobivosti, ctižádosti, neposlušnosti a vzpurnosti), ke hněvu (pomstychtivosti, nesnášenlivosti, tvrdosti a hrubosti), k závisti (rád jiné kárá, pře se s nimi a bývá falešný).

c) Melancholik je nakloněn nedůvěřovat Bohu, bližnímu i sobě, (bývá uzavřený, malomyslný, váhavý, nepřívětivý, pamatuje si bezpráví a příkoří); bývá lakomý, podezřívavý a nepokojný.

d) Flegmatik se kloní k lenosti, nezachovává sebranost a mlčení, bývá nepřesný, nestřídmý a necudný.

Jednotlivé letory pak mají tyto dobré stránky:

a) Sanguinik je veselý, přátelský, sdílný, upřímný, soucitný, úslušný, poslušný, brzo zapomíná na urážky, a chybí-li, snadno se vrací na správnou cestu.

b) Cholerik mívá bystrý a pronikavý rozum, je nadšen pro všechno veliké a ušlechtilé, má silnou a rozhodnou vůli, nezná malomyslnost ani skleslost, své plány a předsevzetí provádí horlivě a pevně, pilně a rychle pracuje. V modlitbě je snadno sebraný, v utrpení trpělivý a obětavý. Čistota mu nebývá těžká. Pevně vystupuje a mluví úsečně, jasně a určitě. Proto si snadno získává vážnost a vliv.

c) Melancholik miluje samotu, mlčení a vnitřní modlitbu; pro bohatou mysl bývá moudrým, upřímným a důvěryhodným rádcem, má velký soucit s lidskou bídou a dovede být velmi ochotný a obětavý v pomoci druhým.

d) **Flegmatik** se při práci nepoddá omrzelosti, neúspěch ho snadno nerozčílí, zůstává vždy klidný a rozvážný, má praktický a střízlivý úsudek, je nenáročný.

DESÁTÁ HLAVA.

O některých zvláštních cvičeních v průběhu roku.

● 173. Kterými cvičeními se obzvláště udržujeme v horlivosti?

Obzvláště se udržujeme v horlivosti:
týdenním přehledem,
měsíční duchovní obnovou
a výročními duchovními cvičeními neboli
exerciciemi.

I. Týdenní přehled.

174. Co patří k týdennímu přehledu?

K týdennímu přehledu patří, že věnujeme na konci každého týdne něco více času:

1. abychom Pánu Bohu poděkovali za přijatá dobrodíní,
2. abychom zkoumali důkladnějším zpytováním svědomí stav své duše,
3. abychom vzbudili srdečnou lítost nad hříchy a poklesly a pojali účelná předsevzetí pro příští týden.

Týdenní přehled si můžeme vykonat zároveň s týdenní svatou zpovědí nebo při sobotním rozjímání anebo konečně v neděli v některé volné chvíli. Výtečně se k tomu hodí cvičba ve ctnosti podle návodu v §§ 136 a 139, totiž ve spojitosti s růžencem nebo křížovou cestou.

II. Měsíční duchovní obnova.

175. Co činíme při měsíční duchovní obnově?

Při měsíční duchovní obnově věnujeme v každém měsíci jeden celý den hlavně spáse své duše, a to takto:

1. Po dobré přípravě rozjímáme o některé vážné náboženské pravdě,
2. všechny úkony konáme toho dne s větší sebraností a horlivěji,
3. důkladněji zkoumáme stav své duše,
4. zpytujeme se, jak jsme plnili svá předsevzetí z výročních duchovních cvičení a obnovíme je,
5. pro příští měsíc si učiníme určitá a účelná předsevzetí,
6. a zvláštním rozjímáním se připravujeme na smrt.

Duchovní obnovu zahajujeme už v předvečer stanoveného dne. Nejlépe je vzít si k ruce nějakou knihu, pro ten účel již vypracovanou. Výtečná je též rada P. Giera, abychom si učinili celý předchozí den dnem díky a konali toho dne vše v takovém duchu. Zvláštní význam a působivost se přikládá rozjímání o smrti. Dobře se hodí na konec obnovy. Sv. Leonard a P. M. dokonce radí, abychom rozjímání o smrti věnovali ráno i večer po celé hodiny a s největší vážností a v hluboké sebranosti učinili toto:

a) Máme si živě představit, jako bychom už leželi na smrtelném loži: už jsme se rozloučili s přáteli i známými, už jsme zaopatřeni svatými svátostmi. Vyslechli jsme poslední napomenutí zpovědníkovy a čekáme na smrt.

b) Nyní se otážíme sami sebe, co bychom si přáli, abychom byli ve svém životě konali:

vůči Pánu Bohu,

vůči bližním a

vůči sobě.

c) Litujeme srdečně všech svých chyb, hříchů i opominutí a slibme, že se opravdu polepšíme.

d) Vyznejme, že jsme hotovi zemřít:
 protože Pán Bůh přikázal všem lidem zemřít,
 protože jsme si zasloužili smrt za své četné hříchy,
 protože nejsme pro mnohé zneužívání času hodni
 déle žít,
 protože už toužíme po věčném spojení s Pánem
 Bohem v nebi
 a protože jsme úplně sjednoceni s Božím úradkem
 smrti, jak je zapsán v nebi. Žádejme si, aby naše
 smrt nastala v roce, měsíci, dni, ba v tom okamžiku
 i takovým způsobem, jak se Pánu Bohu zalíbí.

Hlavní věcí všad zde je zpytování svědomí.
 Tu musíme jít do podrobností a po řadě zkoumat
 všechny své povinnosti k Pánu Bohu, bližním i k sobě.
 Neméně důležité je, abychom si učinili pro nastávající
 měsíc určitá a praktická (účelná) předsevzetí.

Za podklad kratšího zpytování si můžeme vzít:

a) devět skupin všedních hříchů, které zvláště překáží snaze o dokonalost a jsou vyjmenovány v poznámce u 19. otázky;

b) jednotlivé chyby, ctnosti a zbožná cvičení, jež se uvádějí v poznámce u 166. otázky jako vodítko pro zvláštní zpytování;

c) známky dobrého nebo špatného úmyslu podle otázek 71. a 72.;

d) ctnosti, jež se doporučují v otázkách 136. a 139. pro modlitbu růžence a křížovou cestu;

e) rozlišování duchů podle otázky 247.

ZCELA OBŠÍRNÉ ZPYTOVÁNÍ zahrnuje všechny podstatné body duchovního života a lze je konat podle těchto otázek:

I. Jak jsem se choval k Pánu Bohu?

1. Život modlitby.

a) Snažil jsem se, abych stále trval v Boží přítomnosti? Varoval jsem se roztržitosti? Obnovoval jsem častěji dobrý úmysl? Užíval jsem střelných modliteb?

b) Jak jsem konal svou ranní modlitbu? Pamatoval jsem při ní zvláště na dobrý úmysl a obětoval své skutky? Umiňoval jsem si opravdově, že se nedopustím hříchu? Obnovoval jsem své zvláštní předsevzetí?

c) Jaké byly mé modlitby před jídlem a po jídle? Konával jsem je věrně, i když jsem jedl sám? A to pomalu, zbožně a úplně?

d) Jak jsem se modlíval večer? Jaká byla při večerní modlitbě především má lítost? A příprava na smrt? Platily mé poslední myšlenky Pánu Bohu a rozjímání i sv. přijímání příštího dne?

e) Rozjímal jsem pravidelně a svědomitě? Konal jsem dobře vzdálenější i bližší přípravu? Vzbuzoval jsem afekty (hnutí) a bylo vůbec mé rozjímání modlitbou, jak má být? Pojímal jsem účelná předsevzetí a zachovával je? Připomněl jsem si i častěji mezi dnem, o čem jsem ráno rozjímal? Jaký jsem míval užitek z rozjímání?

f) Jak jsem se modlíval oficium (breviář)? Modlil jsem se je v náležitý čas? Uctivě, pozorně a nikoliv překotně? Dbal jsem přesně rubrik a vyslovoval zřetelně jednotlivá slova? Usebral jsem se před oficiem a snažil jsem se, abych zůstal sebrán na mysli i při oficiu a po něm?

g) Jak jsem byl přítomen na mši svaté? Byl jsem sebrán na mysli zvláště od proměňování do přijímání? Zanedbal jsem někdy z pouhé lhostejnosti či lenivosti mši svatou, které jsem se mohl snadno zúčastnit?

h) Konal jsem pravidelně obojí zpytování svědomí, všeobecné i zvláštní? Konal jsem je opravdově? S lítostí a předsevzetím? Zapisuji si výsledky? Jaký z toho mám užitek?

i) Modlil jsem se, když mi to bylo možné, denně růženec? Konal jsem návštěvy nejsvětější Svátosti? Modlil jsem se podle svých možností každý den též křížovou cestu? Zbožně? S jakým užitek?

j) Měl jsem každý den duchovní četbu? Modlil jsem se krátce před četbou i po ní? Četl jsem pomalu a rozjímal jsem při tom o obsahu? Nečetl jsem z pouhé zvědavosti, nýbrž pro své poučení a abych se povzbudil? Jaký mívám užitek z četby?

2. *Přijímání svatých svátostí.*

a) Jaká bývala má vzdálená příprava na sv. přijímání a jaké mé vzdálené díkůvzdání? Jaká byla moje bližší příprava a mé díkůvzdání hned po sv. přijímání? Využíval jsem co nejlépe vzácných chvil skutečné přítomnosti Páně po svatém přijímání? Při-

jímal jsem častěji duchovně? Jaký jsem čerpal užitek z této svátosti?

b) Zpovídal jsem se v každém týdnu aspoň jednou? Byly mé zpovědi dobré i co do zpytování i co do lítosti, upřímného vyznání a předsevzetí? Splnil jsem svědomitě uložené mi pokání? Jsem ve zpovědnici zcela upřímný a poslušný?

3. Vzbuzování tří božských ctností.

a) Je živá má víra? Vzbuzuji často úkon (akt) víry? Dívám se na všechno očima víry, zvláště na představené, spolubratry a na podřízené? Na protivensství a nemoci, na úspěchy i nezdary? Odpíral jsem ihned pochybnostem ve víře a dovedl jsem se jich rychle zbavit? Uchránil jsem se pověry?

Mám velikou úctu ke sv. Otci, biskupům a vůbec ke kněžím? Smýšlím o nich, jak se to sluší pro jejich důstojnost? Souhlasím plně s rozhodnutími, nařízeními a přáními sv. církve? Modlím se za její potřeby?

b) Je pevná má naděje a důvěra v Pána Boha? Složil jsem v něho všechnu svou důvěru? Jen v něho? Zapuzoval jsem od sebe rozhodně veškerou malomyslnost a skleslost? Či jsem se nechal svými chybami a poklesky přivést k malomyslnosti? Těšil jsem se na nebe? Hřešil jsem opovážlivým spoléháním na Boží milosrdenství?

c) Miluji opravdu Pána Boha z celého srdce a nade všechno? Více než smyslné požitky, pohodlí, marnivosti, oblíbenost, úspěch, zdraví a vůbec nad všechna pomíjející dobra? Hledám jen jeho čest a splnění jeho vůle? Jsem hotov raději tisíckrát zemřít než se mu znelíbit i jen jediným hříchem? Vzbuzuji často úkony zalíbení v Bohu? Provází mě při všem snaha, abych se líbil jen jemu?

II. Jak jsem se choval ke svým bližním?

1. Miluji své spolubratry upřímně a nadpřirozenou láskou? Víc než miluje matka své dítě? Byl jsem ke všem vlídný? Snažil jsem se, abych byl všem vším? Mám trpělivost s jejich slabostmi? Nejsem jim snad sám obtížný svými zvláštnostmi? Podezříval jsem je a posuzoval? Mluvíval jsem o jejich

chybách? Poslouchal jsem rád takové hovory? Rozšiřoval jsem o nich něco nepříznivého? Donášel jsem a rozséval nesvár? Napravil jsem bezpráví, které jsem tím snad způsobil? Vyrovnával jsem nastalá nedorozumění klidně a laskavě? Či jsem nedovedl zapomínat na mrzutosti a křivdy? Potlačoval jsem každý odpor? Bojoval proti vší zvláštní náklonnosti? Modlil jsem se za spolubratry? Zachovával jsem pravidla slušnosti a zdvořilosti, zvláště u tabule a při zotavení?

2. Byl jsem laskavý k **ostatním lidem**? Zvláště ke svým přátelům, příbuzným a dobrodincům? Nedal jsem pohoršení řečí nebo chováním? Dávám vždy dobrý příklad? Modlím se mnoho za své bližní, zvláště za hříšníky, nevěřící a bludaře, za pohany, umírající a za vlast? Modlím se i za své nepřátele a za nepřátele řádu?

3. Byl jsem laskavý k **podřízeným**? Byl jsem ve styku s nimi přívětivý, rozvážný a opatrný? Pečoval jsem dobře o jejich tělesné i duchovní potřeby?

4. Modlívám se za duše v očištění? Zvláště za zemřelé příbuzné, spolubratry a dobrodince? Jsem horlivý v získávání odpustků?

III. Jak jsem plnil povinnosti k sobě samému?

1. 1. Pokud jde o chyby?

a) Znáám se? I své náklonnosti a slabosti? Víím, jak o mně smýšlejí a mluví druzí? Přijímám ochotně napomenutí, zvláště od představených a od duchovního vůdce? Uznávám rád, že jsou oprávněná? V čem je u mne nebezpečí sebeklamu zvlášť veliké?

b) Jak bojuji proti svým chybám? Zvláště proti pýše, marnivosti, smyslnosti, pohodlí, mlsnosti, nevlídnosti, náladovosti, proti rozpustilosti a trudnomyslnosti?

c) Která je má hlavní chyba? Potírám ji opravdu se vší vážností, statečně a při každé příležitosti? Dozoruji nějaké zlepšení? Či je naopak ještě horší a stává se mi nebezpečnou?

2. Co do umrtvování.

a) Cvičím se obětavě ve vnějším umrtvování? Zdržuji se hříšného nebo nebezpečného, neužitečného a někdy i dovoleného vidění, slyšení, mluvení, jídla

a pití? Dbám příliš úzkostlivě o své zdraví? Či o ně vůbec nedbám? Dbám správného držení těla při chůzi, když sedím, stojím nebo klečím? I když jsem sám? Jak ve společnosti? Pěstoval jsem především vnitřního ducha obětavostí? Řídím se křesťanskou a nikoli tělesnou moudrostí? Předkládal jsem představeným nebo svému duchovnímu vůdci svá předsevzetí o zvláštních zevních kajících skutcích, aby je schválili?

b) Cvičím se též ve vnitřním umrtvování? Trvám obvykle tvrdošíjně na svém mínění? Snažím se pilně, abych nabyl vědomostí nutných pro můj stav a úřad, zastávám-li nějaký? Zdržuji se hříšných, nebezpečných i neužitečných myšlenek a představ? Dbám, abych se vždy zaměstnával dobrými a užitečnými myšlenkami? Utrpím-li nějaké bezpráví, vzpomínám pak na ně dlouho se záští? Podrobuji se ochotně Božímu řízení? Přizpůsobuji se a vyhovuji rád oprávněným nebo aspoň dovoleným přáním bližních?

3. Vzhledem na ctnosti.

a) Starám se především, abych nabyl ctností a cvičil se v nich? Či se docela spokojím s pohodlnou prostředností? Jsem odhodlán i k hrdinné cvičbě ve ctnosti? Ve kterých ctnostech už konám hrdinné ctnostné úkony?

b) Přičiňuji se o křesťanskou moudrost? V řeči, mlčení i v jednání? Varuji se lstivého a neupřímného jednání? Či dovedu použít i nepoctivých prostředků, jen abych dosáhl svého cíle?

c) Jak se cvičím ve spravedlnosti? Jak v nábožnosti? Jak zachovávám rubriky a obřadní předpisy? Dovedu být srdečně vděčný? Ve svém nitru, v řeči i ve skutcích? Jsem poctivý?

d) Jak se cvičím v mírnosti? Jsem pokorný? Oddávám se někdy samolibým myšlenkám? Obírám se mnoho sám sebou, svými schopnostmi a výkony? Mluvívám rád o sobě? Vychloubám se? Těší mě, když mě druzí chválí? Přeji si být oblíbený a vážený? Potlačuji citlivost a ctižádost? Chráním se pokřtectví?

e) Cvičím se ve statečnosti? Umím přemáhat obtíže nebo se jimi dám snadno odstrašit? Jsem velkodušný k Pánu Bohu? Nepřepínám své síly? Chráním se nestálostí a vrtkavostí? Jsem trpělivý v kříži a utrpení?

IV. Jak plním své stavovské povinnosti?

1. Jsem pevně odhodlán dosáhnout stůj co stůj stupně dokonalosti, jakého jsem schopen? Nebo se chci vědomě spokojit i s nižším stupněm? Je to z lenivosti nebo proto, že se bojím obětí? Či z malomyslnosti?

2. Jak zachovávám sliby? Cvičím se pilně ve ctnostech, které s nimi souvisejí?

a) Jak zachovávám slib a jak usiluji o ctnost chudoby? Jsem spokojen s málem? Těším se, když někdy opravdu pociťuji svou chudobu? Lpím srdcem na některé stvořené věci, jako jsou na příklad: klášter, dům, ocla, oděv, pokrm, druh rekreace nebo jiné věci? Žádám náležitým způsobem o dovolení, když chci něčeho použít? Zacházím opatrně a šetrně se svěřenými věcmi? Nakládám o své újmě a podle svého s věcmi, k nimž mám ještě vlastnické právo? Používám věcí zbytečných nebo přepychových? Nebo je mám aspoň ve své cele?

b) Jak zachovávám slib čistoty? Varuji se nebezpečných pohledů, četby a doteků? Jsem rozhodný a pevný, když se začínou ozývat pokušení? Jsem zdrženlivý ve styku s osobami druhého pohlaví? Vystríhám se nebezpečných důvěrností? Neklamu v této věci sám sebe? Jsem docela upřímný ke zpovědníkovi? Jsem cudný a slušný? Neužívám drsných výrazů a nemístných vtipů? Jsem příliš úzkostlivý a upejpavý?

c) Jak je to u mne se slibem a ctností poslušnosti? Vidím v představených Boží zástupce? Prokazuji jim úctu, lásku a důvěru? Kritisoval jsem je samé nebo jejich nařízení? Slídil jsem po nich, jak jednají? Mluvil jsem o jejich chybách? Když mi bylo možno překazit řeči namířené proti nim, učinil jsem to? Byl jsem při nich a hájil je? Poslouchal jsem jejich nařízení? Ochotně a ihned? S poslušností rozumu i vůle? Dbal jsem i jejich přání? Hleděl jsem i vyhovět jejich přáním podle možnosti dříve, než je vyslovili? Vědí moji představení, že se mnou mohou činit podle libosti vše, jen když se to shoduje s duchem řehole? Poslouchám ochotně i nižších představených? Potlačuji ihned a rozhodně všeliké hnutí nevole a odporu? I nedůvěru? Modlím se za své představené?

3. Jsem zcela upřímný ke svému duchovnímu vůdci? Dávám se od něho ochotně vést? Konám pravidelně duchovní porady?

4. Jak zachovávám denní pořádek v klášteře? Vstávám v ustanovenou dobu? Zúčastním se co možná všech společných úkonů? Chodím přesně k modlitbě, k práci i k zotavení? Jak zachovávám mlčení? Klid v domě? Odloučení od spolubratrů nebo členů domu, s nimiž mi není dovoleno se stýkat? Využívám dobře a věrně času?

B. Jak plním zvláštní povinnosti svěřeného mi úřadu? Jsem v nich věrný, svědomitý a přesný? Pracuji pilně?

V. Žije ve mně ještě horlivost z exercicií?

Co jsem si umínil při posledních duchovních cvičeních? Jak jsem svá předsevzetí plnil? V čem se budu příští měsíc zvláště cvičit?

● 176. Jaký užitek máme z měsíční duchovní obnovy?

Z měsíční duchovní obnovy máme tento užitek:

1. chrání nás, abychom nezvlažněli a neochabli v horlivosti,
2. pomáhá nám, abychom se poznali,
3. udržuje v živé paměti předsevzetí z exercicií,
4. je výtečnou přípravou na smrt.

Sv. Leonard se domnívá, že je velmi důležité, abychom věrně konali měsíční duchovní obnovu, neboť nám to pomáhá, abychom si uchovali horlivost, kterou jsme načerpali ve výročních duchovních cvičeních. Nemáme nikdy opominout toto tak důležité cvičení; slova „nemám na to kdy“ zde vůbec neomlouvají. To by znamenalo šetřit časem právě tam, kde nemáme.

III. Výroční duchovní cvičení.

177. Co si máme pamatovat o výročních duchovních cvičeních?

O výročních duchovních cvičeních (exerciciích) si pamatujme:

1. že si jich máme vážit jako největší Boží

- milosti v celém roce a jako nejúčinnějšího prostředku pro vytrvalost na cestě ke svatosti;
2. že se na ně máme připravovat modlitbou, velkou touhou, a třeba i novenou;
 3. dostane-li se nám v duchovních cvičeních osvícení nebo dobrých vnuknutí, máme si je zapsat;
 4. máme si častěji opakovat rozjímání z exercicií, uchovat v paměti exerciční předsevzetí a věrně je plnit; tak si trvale uchováme ovoce duchovních cvičení.

JEDENÁCTÁ HLAVA.

O řeholním stavu.

I. O cili a vznešenosti řeholního stavu.

● 178. Co je hlavním cílem řeholního stavu?

Hlavním cílem řeholního stavu je vésti ty, kteří si jej zvolili, ke snaze o křesťanskou dokonalost, t. j. aby milovali Pána Boha z celého srdce nade všechno a bližního jako sebe.

179. Kterými zvláštními prostředky se v řeholním stavu dosahuje tohoto cíle?

Tohoto cíle se dosahuje v řeholním stavu tím:

1. že se řeholník zavazuje zachovávat po celý život tři evangelické rady: chudobu, čistotu a poslušnost;
2. že řeholní stav chrání své příslušníky před největšími nebezpečími a překáž-

kami, které nám brání v dokonalé službě Pánu Bohu.

Mimo to má řeholník možnost používat častěji a s větším užitkem než v jiném stavu všeobecných prostředků k dokonalosti, na příklad modlitby, rozjímání a přijímání svatých svátostí.

180. Které největší překážky a nebezpečí nám brání, abychom dokonale sloužili Pánu Bohu?

Abychom dokonale sloužili Pánu Bohu, v tom nám nejvíce brání:

1. tři hlavní neřesti, totiž žádost očí, žádost těla a pýcha života;
2. nezřízená vlastní vůle (svévole), špatný příklad druhých, světské starosti a zaslíbenost v duchovních věcech.

Žádost očí (touhu po jmění) potlačuje slib chudoby, proti žádosti těla bojuje slib čistoty a proti pýše života slib poslušnosti.

● 181. Proč je řeholní stav nejvznešenějším stavem?

Řeholní stav je nejvznešenějším stavem z těchto důvodů:

1. jde za nejvznešenějším cílem, totiž za dokonalostí,
2. má nejlepší a nejbezpečnější prostředky k dosažení toho cíle.

I lidé ve světě musí usilovat o dokonalost, ale je jim to těžší než řeholníkům pro mnohé starosti a mnohá nebezpečí.

182. Kterých nadpřirozených výhod požíváme v řeholním stavu?

V řeholním stavu požíváme těchto nadpřirozených výhod:

1. jsme si jistější spásou,
2. ustavičně přijímáme mnoho milostí,
3. činíme víc pokání za hříchy,

4. vidíme kolem sebe stále dobrý příklad,
5. lépe poznáváme Boží vůli,
6. požíváme pravého a stálého vnitřního míru,
7. zasluhujeme si pro nebe větší odměny.

Ovšem pouze horlivý řeholník je účasten tohoto nadpřirozeného štěstí. Řeholní povolání je největší milost, kterou nám může Pán Bůh dát. Ale můžeme ji také ztratit. Zvláště ten je v nebezpečí, že ji ztratí, kdo nežije, jak se sluší na dobrého řeholníka, a je vlažný.

183. Jakých přirozených výhod požívá řeholník?

Řeholník požívá těchto přirozených výhod:

1. je zproštěn četných pozemských starostí,
2. má všechno, co nutně potřebuje k obživě,
3. a ve svých představených má laskavé otce i ve spoluubratřích věrné bratry.

„A každý, kdo opustí dům neb bratry neb sestry neb otce neb matku neb manželku neb děti neb pole pro jméno mé, stokrát více vezme a život věčný v dědictví dostane“. — (Mat. 19, 29.)

● 184. Které nadpřirozené výhody a požehnání přinášejí řehole církvi a světu?

Církvi a světu přinášejí řehole tyto nadpřirozené výhody a požehnání:

1. ustavičnou modlitbou a pokáním na ně svolávají Boží milost,
2. slavnou bohoslužbou, kázáními a udělováním svatých svátostí oživují křesťanskou horlivost,
3. ctnostným životem dávají věřícím dobrý příklad a vzdělávají je ve ctnosti,
4. a pracují o rozšíření křesťanské víry v misiích.

Každý řeholník musí svým dílem přispět, aby jeho řád vydával toto ovoce k prospěchu církve a světa.

● 185. **Které přirozené požehnání přináší řehole církvi a světu?**

Řehole přináší církvi a světu toto přirozené požehnání:

1. konají mnoho skutků tělesného i duchovního milosrdenství,
2. přispívají k rozkvětu vědy, umění a kultury.

V dřívějších dobách si mnohé řády získaly zásluh i vzděláním půdy dosud neobdělané, kácením lesů a podobně.

II. O povolání k řeholnímu stavu.

186. **Kdo je povolán do řeholního stavu?**

Do řeholního stavu je povolán:

1. kdo má potřebné tělesné, duševní i mravní vlastnosti,
2. kdo je odhodlán, že přinese nutné oběti,
3. kdo je přijat do tohoto stavu od církevních představených.

Nemocné a churavějící osoby nemohou pravidelně být přijaty. Jestliže se však nemoc ukáže nebo vyvine teprve po slíbech, i jenom časných, nesmí se takový nemocný z toho důvodu propustit, leč by byl onu nemoc podvodně zatajil. — Duševní schopnosti uchazeče musejí být takové, aby mohl dobře plnit povinnosti své řehole i svého úřadu.

Mravní vlastnosti se vyžadují takové, aby řeholník nemusel pro řádné plnění řeholních povinností trvale přinášet téměř hrdínské oběti. Zvláště je třeba opatrnosti, působí-li někomu velké potíže žít ve svornosti se spolubratřími (společný život) a uchovat si čistotu srdce.

Přirozená náklonnost ke klášternímu životu není ještě bezpečnou známkou, že je někdo povolán, ani jí opět není nutně zapotřebí. Smíme v ní však spatřovat patrné Boží volání, je-li to náklonnost pravá, pevná a trvalá, a jsou-li splněny i ostatní podmínky. Zvláště je pro povolání důležité, s jakým úmyslem si choeme vyvolit řeholní život.

187. **S jakým úmyslem si smíme a máme vyvolit řeholní život?**

Řeholní život si smíme a máme vyvolit:

1. abychom mohli dokonaleji sloužit Pánu Bohu,
2. abychom činili pokání za své hříchy,
3. abychom se spíše vyhnuli věčné záhubě,
4. abychom si zasloužili větší odměny v nebi,
5. abychom mohli více vykonat pro časné i věčné blaho bližních.

Řeholní osoba má mít stále na paměti, proč přišla do kláštera; je to důležité. Především nesmí nikdy zapomenout, že hlavní úlohou řeholníka je stát se svatým. Sv. Bernard se tážal: „Bernarde, Bernarde, nač jsi přišel?“ Ve františkánském řádě prosí kandidát před každými sliby o přijetí do řádu, „aby činil pokání, polepšil svůj život a věrně až do smrti sloužil Pánu Bohu“.

188. Ze kterých pohnutek si nesmíme zvolit řeholní stav?

Nesmíme si zvolit řeholní stav z pohnutek čistě přirozených a pozemských.

Takové zvrácené pohnutky by na příklad byly: že nejsme dost pilní nebo nemáme dostatek prostředků, abychom se mohli uplatnit ve světě; nátlak ze strany příbuzných; vyhlídka, že budeme v klášteře „zaopatřeni“; naděje na pohodlný a příjemný život; strach, že by se nám lidé smáli, kdybychom se vrátili do světa, nebo že bychom tím připravili starost svým příbuzným.

● 189. Co má učinit, kdo vstoupil do kláštera s nedokonalým úmyslem nebo z nesprávných pohnutek?

Kdo vstoupil do kláštera s nedokonalým úmyslem nebo z nesprávných pohnutek, má svůj úmysl napravit a změnit v bohumilý.

Kdo to nemůže nebo nechce učinit, ať se vrátí do světa.

190. Čím můžeme opět ztratit řeholní povolání?

Řeholní povolání můžeme opět ztratit vlažným nebo hříšným životem. Zvláště je v takovém nebezpečí:

1. kdo zanedbává modlitbu a duchovní život,
2. kdo se prohřešuje proti poslušnosti,
3. kdo porušuje blíženskou lásku,
4. kdo se dopouští hříchů proti čistotě srdce,
5. kdo není dost upřímný.

Ztráta povolání se projevuje tím, že někoho už trvale vůbec netěší řeholní život, každá práce a povinnost se mu stává tíživým břemenem a on se začíná opět ohlížet a toužit po světských radovánkách.

Ztracené povolání lze s Boží milostí opět získat, jsme-li zvláště horliví v modlitbě, plníme věrně své povinnosti a odstraníme-li chybu, která nám přivodila ztrátu povolání.

III. O závazku řeholní dokonalosti.

191. Jakou míru povinnosti má řeholník, pokud jde o dokonalost?

Pokud jde o dokonalost, je míra povinnosti řeholníka tato:

1. Řeholník není povinen, aby již byl dokonalý,
2. je však povinen snažit se o dokonalost, a to pod těžkým hříchem.

Řeholní stav je tedy stavem snahy o dokonalost. Tato snaha je vlastní stavovskou povinností řeholníků. Tuto tak přísnou povinnost svou splňuje řeholník, když se upřímně snaží zachovávat sliby a žít podle pravidel řehole. Zvláště o řeholní osobě platí slovo Krista Pána: „Buďte tedy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest.“ (Mat. 5, 48.)

● 192. Proč má řeholník pilně plnit tuto svou povinnost, aby se snažil o dokonalost?

Řeholník má proto pilně plnit povinnost snažit se o dokonalost:

1. že jej Pán Bůh k tomu zvlášť vyvolil,
2. že mu dal za obzvláštní příklad svého jednorozeného Syna,
3. že mu poskytuje tak jistou ochranu před nebezpečnými spásy a tak hojně prostředky, aby mohl konat dobro,
4. že ho za horlivost odmění hlubokým duchovním pokojem a jednou bohatou odměnou v nebi.

„Jho mé jest sladké a břímě mé jest lehké.“ (Mat. 11, 30.)

Horlivou snahu o dokonalost provázejí obvykle ještě jiné výhody, jako zdraví a dlouhý život, dostatek živobytí, úcta a oblíbenost u lidí, požehnání a zdar v podnicích.

Dítky tohoto světa musí na sebe často vzít ve službách těla a satana daleko větší obtíže než řeholníci v Boží službě.

● 193. Kdo je vlažný ve snaze o dokonalost?

Vlažný ve snaze o dokonalost je, kdo se sice ještě chrání přímého smrtelného hříchu, nic si však nedělá ze všedních hříchů a neužívá prostředků, které vedou k dokonalosti.

Vlažnost může být větší nebo menší. Může totiž trvat delší nebo jen kratší dobu; může se týkat mnohých přikázání a prostředků nebo jen některých -- a může být více nebo méně dobrovolná a zakořeněná.

Který řeholník by zanedbával po delší dobu zcela dobrovolně většinu prostředků k dokonalosti, dopouštěl by se smrtelného hříchu.

● 194. Proč je vlažnost velmi nebezpečná?

Vlažnost je velmi nebezpečná:

1. protože si vlažný řeholník obyčejně ani nebývá vědom, jak povážlivý je jeho stav,

2. že se jen těžko opět vzchopí k horlivosti,
3. že se pak snadno dopustí smrtelného hříchu a konečně u něho může i nastat zatvrzelost srdce.

Vlažný se provinuje velkou nevděčností k Pánu Bohu, protože si neváží tak četných Božích milostí. Proto se od něho Pán Bůh vzdálí a odejme mu zvláštní milosti. Bůh jako by volal na vlažného: „Znám tvé skutky, že nejsi ani studený, ani horký. O byl bys studený aneb horký; takto však, poněvadž jsi vlažný, a nejsi ani horký, ani studený, vyvrhnu tě z úst svých.“ (Zjev. 3, 15—16.)

Vlažný řeholník se též podobá neplodnému fíku, o kterém mluví evangelium (Luk. 13, 6—9): Tři roky hledal na něm hospodář ovoce, avšak nenalezal. Poručil tedy svému vinaři: „Vykopej ho tedy; k čemu vysiluje půdu!“

● 195. Kdo pojímá snahu o dokonalost příliš přísně?

Příliš přísně pojímá snahu o dokonalost, kdo se domnívá:

1. že je již velmi zlé, jestliže někdo z lidské slabosti nakrátko poleví v horlivosti,
2. že je nutno, abychom ustavičně dělali úkony dokonalosti.

Kdo se chce vyučiti nějakému umění, nemá zapotřebí, aby se v něm doslova nepřetržitě cvičil. Podobně nemusí ani řeholník neustále konati zbožná cvičení. Trvale to dokonce ani není možné.

● 196. Kdo má opět příliš volný pojem o snaze o dokonalost?

Příliš volný pojem o snaze o dokonalost má, kdo míní:

1. že lehký hřích není vůbec nic závažného a že pouze těžké hříchy brání člověku v dokonalosti,
2. že se smíme spokojit pouze s určitým stupněm dokonalosti a nemáme zapotřebí se snažit výše.

Takovýto názor je přímo nebezpečný. Zastavit se na cestě ctností znamená jít zpět.

● 197. Které zásady platí o skutcích nad povinnost?

O skutcích nad povinnost platí tyto zásady:

1. není řeholníkovou povinností, aby konal všechna možná cvičení v dokonalosti, nýbrž je pouze povinen konat ty, které mu ukládá řehole;
2. přesto se od něho očekává, že si z horlivosti sám uloží některé dobrovolné skutky a tak se bude povzbuzovat k horlivosti a poroste v ní;
3. dobrý řeholník ví, kdyby si umínil, že bude konat jen, co je naprosto nutné, že by to bylo hříšné a známkou duchovní lenosti.

Tu se mluví o skutcích, k nimž nás nevážou ani Boží, ani církevní příkázání, ani řeholní stanovy a pravidla. U těchto skutků nad povinnost budme opatrní a dejme se vést představenými nebo zповědníkem.

DVANÁCTÁ HLAVA.

O řeholních slibech a pravidlech.

I. Všeobecně o řeholních slibech.

● 198. Co znamená učinit slib?

Učinit slib znamená, slíbiti Pánu Bohu po úplné rozvaze a zcela svobodně nějaký dobrý skutek a zavázat se k němu pod hříchem.

Pamatujme si: Kdo slibuje, musí přesně vědět, k čemu se zavazuje. — Pouhé předsevzetí není ještě slibem. — Slíbit můžeme jen takový skutek, který je Pánu Bohu milejší než jeho opak. Slibem se můžeme

zavázat buď pod smrtelným hříchem nebo pouze pod lehkým. Pod smrtelným hříchem se smíme zavázat jen tehdy, když běží o věc dosti důležitou.

● 199. Jaké účinky má slib?

Slib má tyto účinky:

1. Kdo jej plní, koná tím úkon nejvyšší mravní ctnosti, totiž nábožnosti.
2. Kdo jej porušuje, dopouští se svatokrádeže.

Kdo tedy splní slíbený skutek, má dvojí zásluhu: jednak zásluhu ctnosti, které se skutek týká, na př.: zásluhu lásky k bližnímu, dává-li slíbenou almužnu; jednak zásluhu ctnosti nábožnosti, protože plní slib.

Poruší-li někdo slib, t. j. nevykoná, co slíbil Pánu Bohu pod hříchem, dopouští se hříchu svatokrádeže pro slib. Není-li skutek, který byl slíbil, už jinak přikázán, nemá jiného hříchu. Jde-li však o skutek, který nám již pod hříchem ukládá některé Boží nebo církevní přikázání, dopouští se ještě hříchu proti onomu přikázání. (Kdo na příklad poruší slib čistoty, prohřeší se svatokrádeží a proti 6. přikázání.)

● 200. Které jsou řeholní sliby?

Řeholní sliby jsou: slib chudoby, čistoty a poslušnosti.

Těmito sliby se zavazujeme, že budeme plnit t. zv. tři evangelické rady. V některých řeholích je obvyklý ještě čtvrtý slib, na příklad: naprostá poslušnost sv. Otci, ochota jít do misí, ošetřovat nemocné nebo podobně.

● 201. Kolikere řeholní sliby rozlišujeme?

Rozlišujeme dvojí řeholní sliby: slavné a prosté. Prosté sliby opět mohou být časné nebo věčné.

Slavné sliby jsou ty, které církev za takové uznala. Skládají se jen v některých řeholních společnostech. Ostatní jsou prosté neboli jednoduché.

Mezi slavnými a prostými sliby není rozdíl v podstatě, nýbrž pouze v účincích:

1. Slavné sliby mají v zápětí, že činy proti nim jsou nejen nedovolené, nýbrž i neplatné. Při jednoduchých slibech jsou takové skutky sice nedovolené a hříšné, platí však. Týká se to zejména sňatku a nabývání majetku. Kdyby na příklad řeholník s jednoduchými sliby uzavřel sňatek, hřešil by těžce proti slibu, sňatek by však byl platný. U řeholníka se slavnými sliby by sňatek byl vůbec neplatný. Podobně není řeholník se slavnými sliby vůbec schopen dědit, řeholník s prostými sliby může dědit, ale s dědictvím smí nakládat jen podle svolení představených.

2. Slavné sliby spojují řeholní osobu těsněji s řádem. Proto je těžší ji propustit, i církev dává takovému řeholníku dispens od slibů jen z velmi závažných důvodů, velmi zřídka nebo pouze zmírňuje jejich závažnost („sekularisace“).

● 202. Jak přísně zavazují řeholní sliby?

Všeobecně vzato zavazují řeholní sliby pod těžkým hříchem.

Nemůžeme si tedy na příklad umínit, že se řeholními sliby zavazujeme pouze pod lehkým hříchem. — Provinění proti slibu je jen tehdy lehkým hříchem, když jde o nepatrnou věc nebo chybí-li nutné poznání a úplné svolení.

V jednotlivých řádech a kongregacích nejsou závazky plynoucí ze slibů, zvláště ze slibu chudoby a poslušnosti, stejné. O tom poučují blíže stanovy jednotlivých řeholních společností.

● 203. Proč má řeholník věrně plnit své sliby?

Řeholník má věrně plnit své sliby, neboť se tím jeho život stává:

1. nepřetržitým úkonem bohopocty a jakýmsi druhem ustavičného mučednictví;
2. pramenem nezměrného požehnání pro něho samého, pro církev i celé lidstvo.

Mučednictví řeholního života nezůstává za krvavým mučednictvím, neboť trvá mnohem déle. Horlivý řeholník má velkou vyhlídku, že se dostane bez očištění do nebe.

Řeholník má být horlivější po profesi než před ní a po věčných slibech horlivější než po časných. Který

řeholník zapomíná na své povinnosti a nedbá jich, ten zasluhuje politování a je mučedníkem satanovým.

II. O řeholní poslušnosti.

1. O poslušnosti vůči představeným.

● 204. Co zavazuje řeholníka k poslušnosti?

Řeholníka zavazuje k poslušnosti:

1. čtvrté Boží přikázání,
2. slib poslušnosti.

● 205. Které povinnosti ukládá řeholníkovi čtvrté Boží přikázání?

Čtvrté Boží přikázání ukládá řeholníkovi povinnost, aby prokazoval všem svým představeným úctu, lásku a poslušnost.

Čtvrté přikázání nezahrnuje jen to, co se přikazuje nebo zakazuje pod hříchem, nýbrž i dokonale cvičení v poslušnosti. Řeholní představení jsou ke svým podřízeným v podobném postavení jako rodiče ke svým dětem. Čtvrté přikázání ukládá tedy povinnost poslušnosti:

a) všem podřízeným i těm, kteří ještě nesložili slib poslušnosti;

b) ve všech nařízeních, i když se nedávají z moci slibu poslušnosti, tedy také při přáních nebo prosbách představených;

c) vůči všem představeným i takovým, kteří nerozkazují mocí slibu, na příklad zástupce představeného, novicmistr, a kdo má na starosti postulanty a podobně;

d) ve všech předpisech stanov, konstitucí, denního i domácího pořádku;

e) nejen, pokud se týče zevního splnění rozkazu, nýbrž i co do vnitřního uctivého a ochotného smýšlení.

● 206. K čemu zavazuje slib poslušnosti?

Slib poslušnosti zavazuje řeholníka, aby poslechl právoplatného představeného ve

všem, co mu přikazuje ve shodě se stanovami a pravidly.

Z moci slibu mohou tedy poroučet jen představení ve vlastním smyslu slova, t. j. generální, provinciální a místní představený. — Pod slib poslušnosti padá jen to, co tyto představení nařizují nebo zakazují výslovně z moci slibu, tedy na příklad slovy: „Jménem poslušnosti...“, nebo „Ve jménu Božím...“ Nesmí se poroučet nic, co je zřejmě hříšné nebo proti stanovám. Ani se nemají poroučet z moci slibu maličké věci. Rozkazovací moc představených není ve všech řeholních společnostech stejná.

● 207. Které stupně poslušnosti rozlišujeme:

Rozlišujeme tři stupně poslušnosti:

1. poslušnost úkonu: ta vykonává přesně a bez odmluvy, co se přikazuje;
2. poslušnost vůle: ta se rozkazu podrobuje i s vnitřní ochotou;
3. poslušnost rozumu: schvaluje rozkaz představeného, nebo alespoň uznává, že je rozumné ho poslechnout.

Ctnost poslušnosti má, kdo nejen vykonává zevně rozkazy, nýbrž podrobuje i svůj úsudek a svou vůli (nitro). — Dětinně poslouchá, kdo se nedívá na rozkaz tělesnými očima a světským úsudkem, nýbrž očima víry. Vždycky je dobře poslechnout, leč by představený poroučel něco zřejmě hříšného, což se asi sotva někdy stane.

208. Jak musí poslouchat řeholník?

Řeholník musí poslouchat:

1. ochotně a radostně, t. j. již na pouhé přání, bez reptání a netrpělivosti,
2. rychle, t. j. bez váhání a bez odkladu,
3. dětinně a prostě, t. j. netápat se po příčině rozkazu a nehloubat, zda je rozkaz oprávněný,
4. stejnomyslně, t. j. se stejnou vnitřní ochotou, ať je rozkaz těžký nebo lehký, čestný nebo bezvýznamný;

5. horlivě a svědomitě, t. j. cele se věnovat úkolu nebo práci, která se nám poroučí.

Duší poslušnosti musí být duch víry, který vidí v představeném Božího zástupce. Ovšem i poslušnost musí být provázena jinou křesťanskou ctností, opatrností.

209. Proč má být řeholník dokonale poslušný?

Řeholník má být dokonale poslušný, protože tím:

1. přináší Pánu Bohu nejmilejší oběť,
2. je jist, že plní Boží vůli,
3. zvětšuje cenu a záslužnost všech svých skutků,
4. chrání se před sebeklamem a d'ábelskou lstí,
5. získává horlivost a sílu k dobrému,
6. uchovává si mír srdce a přispívá k zachování pokoje v řeholní rodině,
7. obzvláště se připodobňuje Kristu Pánu.

Sv. Lukáš shrnuje skrytý život Krista Pána slovy: „Byl jim poddán“ (Luk. 2, 51). A sv. Pavel o něm praví: „Ponížil sebe sama, stav se poslušným až k smrti, a to k smrti kříže“. (Fil. 2, 8.)

210. Kdy řeholník hřeší proti poslušnosti?

Řeholník hřeší proti poslušnosti tehdy:

1. když neposlouchá nebo z nějaké nezřízené náklonnosti poslouchá jen špatně (na příklad ze smyslnosti, lenosti, pýchy, lidské bázně nebo pod.),
2. chová-li v nitru dobrovolně předsudky a odpor proti představenému nebo kritikuje jeho samého nebo jeho rozkazy,
3. když svaluje se sebe nedovolenými prostředky nepříjemné rozkazy na jiné a obstarává si příjemné.

Představený obyčejně nechce zavazovat pod hříchem, jestliže to výslovně nepřipomene. Kdo však bez řádného důvodu neuposlechne, hřeší, neboť neposlušnost skoro vždycky pochází od nějaké nezřízené náklonnosti a působí pohoršení. Hříchy proti poslušnosti jsou obyčejně všedními hříchy. Též je proti duchu poslušnosti, nedbáme-li přání a proseb představených. Kdyby se pak někdo choval tak, že by si mu představený bál něco poručit, aby nezpůsobil větší zlo, ten by si ani nezasloužil jména řeholníka.

211. Kdy se dopouští řeholník těžkého hříchu proti poslušnosti?

Těžkého hříchu proti poslušnosti se řeholník dopouští:

1. neuposlechne-li v důležité věci rozkazu, který byl dán z moci slibu,
2. neposlouchá-li, protože pohrdá autoritou,
3. neuposlechne-li, ač předvídá, že svou neposlušností dá velké pohoršení nebo zaváhí jiné zlé následky.

Pohrdání autoritou je těžkým hříchem, i když se týká představených, kteří nemohou poroučet z moci slibu.

2. O poslušnosti vzhledem k pravidlům a konstitucím.

212. Jak přísně zavazují pravidla a konstituce?

Všeobecně nezavazují pravidla a konstituce pod hříchem, nýbrž toliko ukládají řeholní osobě, která je přestoupila, aby přijala za přestupek trest, je-li jí nějaký uložen ve shodě se stanovami.

Jsou také takové řády, že jejich stanovy a konstituce zavazují v některých bodech pod lehkým nebo pod těžkým hříchem. Lze též říci, že stanovy a pravidla zavazují jako sliby v těch bodech, kde se blíže určuje rozsah slibů.

● 213. Jak máme zachovávat řeholní stanovy?

Řeholní stanovy máme zachovávat:

1. z lásky k Pánu Bohu,
2. věrně a svědomitě,
3. v duchu zakladatele řádu.

Co se vztahuje na Boží službu a na plnění svaté Boží vůle, nic není nepatrné. Každé řeholní stanovy přivádějí k určité formě dokonalosti. Každý člen řeholní společnosti se musí snažit, aby dospěl právě k této určité formě dokonalosti. Tak se bude snaha o dokonalost projevovat vždy trochu jinak na příklad u benediktína, jinak u františkána nebo jesuity a jinak u sester, které působí ve škole, než u těch, které pracují v nemocnici a podobně.

● 214. Proč máme věrně zachovávat řeholní stanovy?

Máme věrně zachovávat řeholní stanovy:

1. protože je to Boží vůle,
2. protože na tom závisí náš pokrok ve ctnosti a naše pravé štěstí,
3. protože toho vyžaduje zdar a pokrok řádu.

Který řeholník by se modlil a konal by kající skutky podle své vlastní vůle a zároveň by neplnil svědomitě své řeholní stanovy, byl by na velmi nebezpečné cestě.

215. Kdy se dopouští řeholník hříchu tím, že jedná proti řeholním stanovám?

Jedná-li řeholník proti stanovám, dopouští se hříchu tehdy:

1. jestliže přestupuje stanovy z nějaké hříšné pohnutky, na příklad ze smyslnosti, z lenosti, nedbalosti nebo z lidské bázně;
2. dává-li svým přestupkem pohoršení a tím ohrožuje řeholní kázeň.

Kdo přestupuje řeholní stanovy a nemá proto náležitý důvod, hřeší, zpravidla však nikoli těžce. Ne-

dbati v jednotlivém případě některého řeholního pravidla z dobrého důvodu není hřích. Kdo na příklad poruší mlčení nebo zamešká některé společné cvičení, protože toho vyžaduje láska k bližnímu, nehřeší.

Těžkého hříchu se dopouští řeholník přestupováním řeholních stanov:

a) jestliže o ně nedbá dobrovolně a jako ze zvyku a nechce odložit tento zlovyk,

b) jestliže svým špatným příkladem citelně podkopává řeholní kázeň,

c) nebo konečně, přestupuje-li řeholní stanovy z výslovného pohrdání jimi.

V prvním případě totiž zanedbává ve značné míře svou hlavní stavovskou povinnost, totiž snažit se o dokonalost; ve druhém se dopouští velkého bezpráví proti svému řádu a ve třetím těžce hřeší proti čtvrtému Božímu přikázání.

Představení jsou pod těžkým hříchem povinni dbát, aby se zachovala řeholní kázeň.

III. O řeholní chudobě.

216. Čím se řeholníkovi ukládá povinnost zachovávat chudobu?

Povinnost zachovávat chudobu se řeholníkovi ukládá:

1. povinností, aby se cvičil ve ctnosti chudoby,
2. slibem chudoby.

Každý křesťan je povinen zachovávat ctnost chudoby podle toho, v jakých okolnostech žije (podle slov Páně „Blahoslavení chudí duchem...“) Tím větší měrou to platí o řeholníkovi, který má za stavovskou povinnost snažit se o dokonalost.

217. Čeho žádá na řeholníku ctnost chudoby?

Ctnost chudoby žádá na řeholníku, aby odpoutal své srdce ode vší nezřízené přichylnosti k pozemským statkům, tudíž zvláště:

1. aby nepoužíval věcí zbytečných nebo pro svůj stav příliš vzácných (přepychových),

2. aby byl hotov, alespoň tu a tam snést i nedostatek věcí nutných.

218. Čeho se řeholník vzdává slibem chudoby?

Slibem chudoby se řeholník vzdává práva:

1. mít osobní jmění,
2. nakládat svobodně, to znamená bez dovolení představených, s penězi nebo jiným majetkem, který má peněžitou hodnotu.

Tak je tomu při slavném slibu chudoby. Kdo učinil pouze prostý slib chudoby, podržel právo mít osobní majetek a za určitých okolností i nabývat nového (na příklad dědictvím nebo darem, určeným přímo jemu jako soukromé osobě a pod.), nesmí však se svým majetkem nakládat svobodně, to znamená, bez svolení svých řeholných představených.

219. Jaké může být dovolení představených?

Dovolení představených může být:

1. výslovné, t. j. takové, které dá představený přímo slovy nebo jiným zřejmým znamením,
2. mlčky dané, t. j. takové, které se samozřejmě rozumí z jiného dovolení nebo příkazu.
3. předpokládané tehdy, když podřízený upřímně a z rozumného důvodu má za to, že by mu představený dovolení neodepřel, kdyby o ně požádal.

Nejlepší je ovšem výslovné dovolení. I mlčky dané dovolení je dobré, vyplývá-li, jak shora řečeno, z jiného dovolení jako samozřejmé. Dovolí-li na příklad představený někomu z družiny, aby cestoval do vzdáleného místa, jestliže mu zároveň výslovně nepřikáže něco opačného, dovoluje mu tím, že smí použít vhodného dopravního prostředku a zaplatit výlohy (jízdenku) a pod. Mlčky dané dovolení lze spatřovat též v tom, jestliže představený zřejmě ví o nějakém úmyslu svého podřízeného a nezabraňuje mu v něm.

Toto dovolení ovšem již není tak dokonalé jako první, neboť představený snad někdy zcela nesouhlasí, neodporuje však, aby se vyhnul většímu zlu.

Předpokládaného dovolení smíme použít jen tehdy, když z řádné příčiny nemůžeme žádat o dovolení a zároveň se domníváme, že by nám představený dovolení neodepřel. Na příklad: je-li potřeba, abychom rychle rozhodli, nebo je představený vzdálen na delší dobu aneb víme-li jistě, že si představený nepřeje, abychom ho v takových případech žádali o dovolení, protože jde o maličkost. Je dobře aspoň dodatečně představenému ohlásit, že jsme v tom či onom případě použili předpokládaného dovolení. Nesmíme dovolení předpokládat příliš často, neboť pak by se stávalo zlovykem, ani nesmíme předpokládat dovolení ve věcech, kde představený výslovně prohlásil, že si přeje, aby byl v každém jednotlivém případě výslovně o svolení požádán, i když ze zkušenosti víme, že nikdy nikomu v té věci neodpírá dovolení.

Dovolení, které by snad někdo vylákal na představeném nátlakem nebo dokonce podvodem, ovšem vůbec neplatí a nechrání před hříchem, nýbrž naopak onen podvod je sám o sobě novým hříchem a nátlak alespoň nedokonalostí.

Z jiného hlediska rozeznáváme ještě dovolení platné nebo neplatné a přípustné nebo nepřípustné. Neplatné dovolení je takové, které dává představený, ač nemá podle stanov práva je buď vůbec dávat nebo ne v takovém rozsahu. Neplatné dovolení může chránit před hříchem podřízeného, neví-li o jeho neplatnosti, představený by však chyboval. Nepřípustné dovolení je takové, které se dává z nedostačících příčin.

220. Proč si musí řeholník velmi vážit chudoby a cvičit se v ní?

Řeholník si musí chudoby velmi vážit a cvičit se v ní z těch důvodů:

1. že je chudoba základem řeholní dokonalosti,
2. že ji Pán Ježíš zvláště miloval a sám v ní předcházel příkladem,
3. že nám dává jistý nárok na nebe,

4. že činí ty, kteří si ji vyvolili, již zde na zemi volnými a šťastnými.

Bohatému mládenci řekl Pán Ježíš (Mat. 19, 21): „Chceš-li dokonalý býtí, jdi, prodej, co máš, a dej chudým!“ Jinde praví: „Tak tedy každý z vás, jenž neodřiká se všeho, co má, nemůže býtí mým učedníkem.“ (Luk. 14, 33). A opět: „Lišky mají doupata, a ptactvo nebeské hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil.“ (Mat. 8, 20.) — „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.“ (Mat. 5, 3.)

Apoštolové i první křesťané a všichni svatí velmi milovali chudobu.

● 221. Kdy zachovává řeholník chudobu d o k o n a l e ?

Dokonale zachovává řeholník chudobu, jestliže z lásky k Pánu Bohu a v důvěře k němu:

1. je stejnomyslný k věcem, jichž je mu dovoleno užívat (obydlí, oděv, knihy, nástroje);
2. nestará se nemírně ani se neznepokojuje o časné věci;
3. opatrně a šetrně nakládá s věcmi jemu svěřenými;
4. ochotně snáší i obtíže spojené s chudobou, jako hlad a žízeň, horko a zimu, horší obydlí, tvrdé lůžko a nedostatek pohodlí;
5. v nutných věcech si volí to, co je prostší;
6. rád také někdy trpí nedostatek.

Měj se za poutníka, který putuje po zemi do nebeské vlasti, a za skutečného žebráka, který žije jen z almužny.

Kdybychom chudobu nikdy ani nepocítili, nebyla by chudobou. Představení ovšem jsou povinni, pilně se v duchu řehole starat o skutečné potřeby svých poddaných.

222. Kdy hřeší řeholník proti ctnosti chudoby?

Proti ctnosti chudoby řeholník hřeší:

1. snášeli-li obtíže chudoby s nevolí a odporem,
2. lpěli-li na něčem nezřízeně,
3. užívá-li věcí zbytečných nebo přepychových anebo je chce mít.

Kdo by užíval zbytečných nebo přepychových věcí, prohřešoval by se snadno i proti slibu chudoby, jestliže k tomu představený nesvolil. Leč tu musíme pamatovat, že ani představený sám nesmí dát dovolení, aby se v družině používalo zbytečných nebo přepychových věcí, neboť je to proti duchu řeholního života vůbec. Přepychových věcí nesmí řeholník používat, ani kdyby je dostal zadarmo. Ovšem soud o tom, co je vskutku přepychové nebo zbytečné, bude často záviset na mnohých okolnostech, které mohou být různé u řeholních družin s různým stupněm přísnosti a s různým posláním. Družina, jež má za úkol vyučovat školní mládež, si jistě smí opatřit i drahé učebné pomůcky, ošetrovatelky smějí jistě mít i moderní léčebné přístroje; u rozjímavého řádu (karmelitek) by však mnohá z těch věcí snad byla přepychem. I s dobou se zajisté mění povaha věcí: co bylo před několika desetiletími značným přepychem, na příklad rozhlasový přijímač, to se v krátké době snad stane věcí zcela obvyklou i u chudších lidí, tedy i v řeholních družinách.

223. Kdy hřeší řeholník proti slibu chudoby?

Proti slibu chudoby hřeší řeholník:

1. jestliže si něco neprávem, t. j. bez dovolení, přivlastní,
2. jestliže s něčím nakládá nezávisle na vůli představených.

Řeholník tedy hřeší proti slibu chudoby:

- a) jestliže něco vezme, ať cizím nebo domácím nebo své řeholní družině;
- b) jestliže něco bez dovolení daruje nebo přijme, koupí nebo prodá, vypůjčí si nebo půjčí, podrží si nebo vymění za něco jiného, užije něčeho jinak, než si přeje představený, anebo si něco vezme s sebou, když je přeložen do jiného domu;

- c) zničí-li něco nebo svou vinou nechá zkazit;
- d) nakládá-li s nějakým majetkem, který má, bez dovolení.

Kdo něco ukradne, zničí nebo nechá zkazit, dopouští se zároveň hříchu proti spravedlnosti a je povinen nahradit škodu, pokud může (z vlastního osobního jmění, darem příbuzných nebo jiných osob, větším přičiněním v práci a pod.). Představený ovšem může prominout povinnost náhrady.

Kdo by ukradl něco řeholní společnosti, dopouští se nadto ještě svatokrádeže. Kdo by půjčil něco cenného cizímu, mimo řeholní družinu, chybuje více, neboť může spíše způsobit družině škodu. Vzájemné úslužnosti mezi osobami téže řeholní družiny, když jde o nepatrné věci denní potřeby, sem nespadají.

● 224. Kdy hřeší řeholník těžce proti slibu chudoby.

Těžce, t. j. smrtelným hříchem, hřeší proti slibu chudoby řeholník tehdy, když se prohřeší vědomě, zcela dobrovolně a v důležité věci.

Záleží tedy hlavně na ceně předmětu, musíme však mít na zřeteli i některé jiné okolnosti. Na příklad:

a) Prohřeší-li se řeholník proti slibu chudoby a zároveň i proti spravedlnosti (t. j. něco vezme nebo svévolně neb z velké nedbalosti zničí), rozhoduje taková hodnota, která činí při krádeži hřích těžkým (*materia gravis*). Podle moralistů je to taková peněžitá hodnota, která by stačila poškozené osobě na obživu jednoho dne.

b) Prohřeší-li se jen proti slibu a nikoli proti spravedlnosti (t. j. užívá na příklad něčeho bez dovolení nebo svobodně nakládá se svým majetkem), nastává těžký hřích teprve při větší hodnotě.

IV. O řeholní čistotě.

1. O povinnosti zachovávat čistotu.

225. Čím se ukládá řeholníkovi povinnost, aby zachovával čistotu?

Povinnost zachovávat čistotu se řeholníku ukládá:

1. šestým a devátým Božím přikázáním,
2. slibem čistoty.

226. Co zakazuje Bůh šestým a devátým přikázáním?

Šestým a devátým přikázáním Bůh zakazuje, mít dobrovolné zalíbení v nečistých věcech.

Šesté a deváté přikázání se vztahuje na rozkoš, která je v rozporu s cudností a kterou také nazýváme nečistou. Avšak není hříšná tato rozkoš sama v sobě, nýbrž pouze nedovolené zalíbení v ní. Jestliže tedy povstávají v nás nečisté pocity nebo představy samy od sebe, nemusíme se proto znepokojovat. Neboť pro tyto pocity nebo představy nemáme hříchu, jestliže je úmyslně nevyvoláváme, dobrovolně se u nich nezdržujeme a nechceme v nich mít zalíbení.

Mimo řádné manželství není dovoleno úmyslně hledat tuto rozkoš. Povstane-li sama, nesmíme se z ní těšit. Zakazují se tedy i všechny úkony, kterými se člověk může se zalíbením oddávat nečisté rozkoši. Takové úkony jsou:

- a) dobrovolné nečisté myšlenky a žádosti,
- b) nečisté řeči, vtipy a písně,
- c) zálibné poslouchání nebo čtení necudných řečí a knih,
- d) nečisté pohledy a skutky.

Myslit na pohlavní věci, mluvit o nich, dívat se na to, co souvisí s pohlavím, nebo se toho dotýkat, není hříšné, jestliže to jsou úkony potřebné a užitečné a nedějí se z touhy po nečisté rozkoši. Povstává-li při nich rozkoš mimovolně, nesmíme se z ní těšit. Nezakazuje se nám tedy ošetřovat nebo udržovat v čistotě (mýt) své vlastní tělo nebo tělo druhého člověka, na př. nemocného; studovat pohlavní nemoci k léčení nebo ošetřování nemocných a podobně. Pouze nesmíme svolit k rozkoši, která se snad při tom ozve.

Cím snáze u některé osoby nebo za některých okolností může vzniknout hnutí nečisté rozkoše, tím větší důvod musí být, aby takové úkony byly dovolené.

Co silně nedráždívá normálního člověka, jako na příklad podání ruky, koupání, smí konat i ten, koho to pro jeho větší náchylnost více a silněji dráždí než druhé — jen když není příliš veliké nebezpečí, že

svolí k nečisté rozkoši. Kdo o něčem pochybuje, zda je to hříchem proti čistotě či nikoliv, ať se toho vystríhá, dokud se nezeptá zpovědníka.

227. Které povinnosti ukládá řeholníkovi slib čistoty?

Slib čistoty ukládá řeholníkovi dvě povinnosti, a to:

1. aby se varoval všech hříchů proti 6. a 9. přikázání,
2. aby nevstoupil do manželství.

Je dvojí čistota: manželská a panenská. Řeholník slibuje panickou (panenskou) čistotu. Jednoduchý slib čistoty činí manželství, které by bylo uzavřeno teprve po složení slibu, nedovoleným, ale nikoliv neplatným. Slavný slib činí manželství hříšným i neplatným.

228. Kolik hříchů by se dopustil řeholník, kdyby hřešil proti čistotě?

Kdyby řeholník hřešil proti čistotě, dopustil by se dvou, nebo i tří hříchů, a to:

1. proti Božím přikázáním (šestému a devátému),
2. svatokrádeže pro porušení slibu,
3. a dal-li by svým hříchem někomu pohoršení, i hříchu proti bliženské lásce.

Vyznává-li se tedy řeholník ve svaté zpovědi ze hříchu proti čistotě a není-li zpovědníku již známo, že jde o řeholníka se sliby, musí kající udát ve zpovědi i to, že složil slib čistoty. Nemusí však udávat, zda učinil slib slavný nebo prostý, časný nebo věčný, protože tato okolnost nerozhoduje o velikosti hříchu.

● 229. Jak závažné jsou tyto hříchy proti čistotě?

Hříchy řeholníka proti čistotě jsou:

1. smrtelné, byly-li spáchány s jasným poznáním a s úplným svolením,
2. všední, nebylo-li poznání zcela jasné nebo svolení úplné.

Při hříchu proti čistotě tedy vůbec není nepatrné věci, jako na příklad při krádeži nebo podobně, nýbrž i malá nebo krátká rozkoš je zakázána pod těžkým hříchem.

Lehkého hříchu se dopouští, kdo na př. bojuje nerozhodně v pokušení, nebo pouze s částečným poznáním či pouze s částečným svolením pochybí v polospánku proti čistotě.

Nejsme ovšem povinni vyznávat se ve zpovědi i ze všedních a pochybných hříchů. Ale u svaté čistoty budme — právě pro velkou závažnost všech pochybení — vždycky zcela u p ř í m n í. Tak se vyhneme nebezpečí, že bychom upadli do ďábelského osidla nebo propadli sebeklamu, a zachováme si úplný klid duše. Ozve-li se nám v srdci odůvodněný neklid v tomto směru, nikdy v něm netrvejme, nýbrž si při nejbližší zpovědi zjednejme jasno.

230. Co snadno s v á d í k nečistotě?

Snadno svádí k nečistotě:

1. čtení špatných knih a všetečné pohledy,
2. zahálka a vlažnost v duchovních úkonech,
3. nestřídmost v jídle a pití,
4. smyslná přátelství,
5. pýcha a neposlušnost.

Oči jsou okna duše; jimi rád vniká do duše ďábel (David).

Pro zahálku klesli hluboce oba Bohem vyvolení králové David a Šalamoun. Nestřídmost mocně vzbuzuje žádostivost, otupuje myšlení i vůli a zadržuje Boží milost. Kdo chová smyslné přátelství, snadno ztrácí důvěrné Boží přátelství a jeho zvláštní pomoc. Neboť Pán Bůh na nás žádá nerozdělené srdce. Bůh trestává pýchu a svévoli duchovních osob tím, že je nechá klesnout do tohoto hříchu, aby poznali svou ubohost.

231. Proč se musíme zcela zvlášť chránit hříchů proti čistotě?

Hříchů proti čistotě se musíme proto zcela zvlášť chránit:

1. že jsou velmi ponížující,
2. olupují o nevinnost a duševní mír a kazí člověka na těle i na duši,
3. svádějí k jiným hříchům a neřestem,
4. mají v zápětí bídu a hanbu a nakonec uvrhují do věčné záhuby.

Nečistý hřích činí člověka, obraz to Boží, rovným nerozumné tváři. Pro tyto neřesti zahynulo kdysi lidstvo potopou a později Sodoma a Gomorrha ohněm. Nečistý hřích zřídka zůstává samotén. Následuje druhý, třetí, desátý a pak je tu návyk. — Zbavit se hříšného nečistého návyku vyžaduje takového sebezáporu a takového úsilí o Boží milost, že mnozí hříšníci tak daleko nedospějí. Nemožné to ovšem není. Je však neporovnatelně lehčí vůbec nezačít s hříchem nečistoty než opět přestat, když se už někdo dopustil prvního hříchu.

Jediný hřích někdy způsobí zkázu kvetoucího tělesného zdraví. Tato neřest již připravila řeholníky, třebas dříve i horlivé, o povolání, někdy i o víru a zavinila největší pohoršení. Dějiny Církve i dějiny jednotlivých řádů poskytují dost takových smutných příkladů.

2. O prostředcích k uchování svaté čistoty.

a) Všeobecné prostředky (pro každého).

232. Kterých prostředků máme užívat, abychom si uchovali čistotu?

Abychom si uchovali čistotu, máme činit toto:

1. varovat se všech nebezpečných příležitostí a být stydliví;
2. zbožně se modlit, často přijímat svaté svátosti, pilně pracovat a horlivě se přemáhat;
3. v pokušení hned rozhodně odpírat.

„Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm“ (Sir. 3, 27). Zvláštní účinek má dětinná úcta a zbožnost k Panně Marii.

Střez se klamně jistoty (sebevědomí)! Ani místo, ani věk, ani stav tě nechrání před pokušením. Chraň se sebeklamu! Právě zde mu můžeme lehko podlehnout. Leckdo si dovoluje nebezpečné pohledy a zábavy a namlouvá si, že to činí z ušlechtilých pohnutek, ve skutečnosti je však skrytou hlubší pohnutkou nízká smyslnost. Není radno se zvláště modlit za osoby, ke kterým cítíme smyslnou náklonnost. Taková modlitba bývá často jen příležitostí zabývat se jimi v myšlenkách, a to sotva prospívá.

Nestýkejme se s osobami druhého pohlaví:

- a) bez dostatečného důvodu,
- b) nikdy bez vědomí nebo bez svolení představeného,
- c) ne z jakéhosi přirozeného zalíbení,
- d) nikdy dlouho,
- e) a při tom se vždycky vystříhejme každého, třebas i počestného doteku, není-li opravdu nutný.

Všech zde zmíněných prostředků musí užívat také každý, kdo chce opět získat ztracenou čistotu.

● 233. Kdo je stydlivý?

Stydlivý je, kdo se varuje všeho, co nějak ohrožuje čistotu, jako nebezpečných pohledů, nepočestných slov a smyslných doteků na sobě nebo na jiných.

Zde nemáme na zřeteli hříšné úkony, nýbrž takové, před kterými bezděky stydlivě couvá každé něžné srdce, které miluje nezkalenou čistotu. Posvátná stydlivost je ochrannou hradbou, která chrání ctnost čistoty. Chovejme se vždycky tak, jak by se to slušelo před tváří nejvyššího Boha a v přítomnosti našeho strážného anděla. Sprosté a hrubé vtípy a slova nepatří do úst řeholníka a velmi snadno by vzbudila velké pohoršení. Ani přehnaná stydlivost však není ctností. Nazýváme ji pruderií a spíše škodí než prospívá.

Pamatujme si: Co je přirozené, konáme přirozeně. Všecko jest čisté čistým. (Tit. 1, 15.)

234. Jak se máme zachovat při nečistých pokušeních?

Při nečistých pokušeních se máme zachovat takto:

1. zůstaňme klidní a modleme se střelné modlitby,

2. ihned rozhodně odvrátíme mysl od nečisté představy a oddejme se celým srdcem a celou duší modlitbě nebo práci,
3. nepřipomínejme si pak již pokušení a neuvažujme o něm.

Pokušení není hřích! Ke hříchu by došlo, kdybychom dali plný souhlas, když jsme si napřed jasně uvědomili hříšnost nečisté rozkoše. Pro pokušení se nesmíme znepokojovat. I velmi svaté osoby bývaly někdy souženy velkými a dlouho trvajících pokušeními proti čistotě.

Přemožené pokušení nekalí čistotu duše, nýbrž naopak zvětšuje její lesk a zasluhujeme jím větší odměnu. Nikdy neztrácej v obtížích mysl: „Bůh však jest věrný, jenž nedopustí vás pokoušeti nad to, co můžete snést, nýbrž s pokušením učiní také úspěch, abyste mohli snést“ (I. Kor. 10, 13).

Důležité je, abychom se hned, jakmile zpozorujeme pokušení, rozhodně obrátili myslí k něčemu jinému. Padne-li nám na oděv jiskra, hned ji shodíme. Vyskytne-li se vážnější a úpornější pokušení, tu se zabývejme — dovolují-li nám to povinnosti — prací, kterou rádi konáme a která nás zcela upoutá. To nám pomůže odvrátit pokušení. Trvá-li pokušení déle, opakujme několikrát vhodné střelné modlitby a prohlašujme, že nechceme nečistou rozkoš. S většími obtížemi se svěřme zpovědníkovi. Často již stačí takové upřímné svěření a obtíže pominou.

Když pokušení pomine, nehledej, zda jsi svolil. Kdyby zhřešil těžce řeholník jinak horlivý, věděl by to hned a bez pochyb. Jestliže sis v pokušení nepočínal dost rozhodně, žaluj na sebe, chceš-li, v příští zpovědi: „V nečistých pokušeních jsem nedbale bojoval.“ Ničeho se nebojí nečistý duch tolik jako pokorné upřímnosti. Kdo obvykle bojuje nedbale, je v nebezpečí, že jednou klesne a těžce zhřeší.

b) O zvláštních prostředcích pro řeholníky.

● **235. Kterých jiných prostředků má zvláště řeholník užívat, aby si uchoval čistotu?**

Aby si řeholník uchoval čistotu, má ještě užívat těchto zvláštních prostředků:

1. svědomitě zachovávat **klausuru**,
2. správně si počínat, když se stýká se světskými lidmi.

Klausura platí pro některé místnosti a má za účel zevně oddělit řeholníka od světa. Zakazuje řeholníku:

a) aby nevypouštěl v místa klausury osoby druhého pohlaví,

b) nevycházel libovolně z kláštera,

c) a nestýkal se vůbec s vnějším světem docela volně, beze všech překážek.

Klausura není všude stejně přísná. U vlastních mužských řádů je tomu takto. Kdo vpustí do klausury ženu, dopouští se těžkého hříchu a je vyloučen z Církve (exkomunikován) a rovněž tak žena, která vešla do klausury.

Klausurou se řeholníku zajišťuje ochrana před nebezpečími světa a před neužitečnými roztřístími. Vnější samota v klášteře ovšem nestačí. Sama nás neochrání, nebudeme-li zároveň dbát o vnitřní samotu srdce. Proto musíme neustále udržovat v kázni i fantasii a smysly.

236. Jak se má řeholník chovat k lidem ve světě?

K lidem ve světě se má řeholník chovat takto:

1. má se podle možnosti omezovat ve styku s nimi,
2. nemá nic činit leč s vědomím a se svolením představených,
3. má zůstat skromný, usebraný a strlíci se všech marných a neužitečných hovorů.

To platí zejména o styku s příbuznými a přáteli. K osobám druhého pohlaví musíme být ještě opatrnější. Do hovorny vchází řeholník, jen když má náležitý důvod a dovolení od představeného. Co nejdříve se pak opět vrátí do klášterní samoty.

237. Proč si máme velmi vážít slibu panické čistoty a věrně jej plnit?

Slibu panické čistoty si máme vážít a věrně jej plnit proto;

1. že Pán Ježíš i jeho Matka tolik milovali tu ctnost,

2. že nás čistota připodobňuje k andělům,
3. přivádí nás k jasnějšímu poznání Boha a k vroucnější lásce k němu,
4. je základem hlubokého pokoje a svaté radosti,
5. dává nám spasitelný vliv na lidi,
6. a je zvláštní ozdobou a ctí svaté církve.

Pán Ježíš sám žil panicky, jeho Matka byla nejčistší Panna a za pěstouna, předchůdce i nejmilejšího učedníka si vybral panice. — „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou“ (Mat. 5, 8).

TŘINÁCTÁ HLAVA.

O pěti nutných prostředcích k dosažení dokonalosti.

238. Které jsou nutné prostředky k dosažení dokonalosti?

Nutných prostředků k dosažení dokonalosti je pět. Jsou to:

1. horlivá touha po dokonalosti,
2. pokorná nedůvěra ve vlastní síly,
3. pevná důvěra v Boha,
4. stálá bdělost nad sebou,
5. věrnost v nepatrných věcech.

O jiných důležitých prostředcích ve snaze o dokonalost jsme mluvili již dříve. Jsou to na příklad přijímání svatých svátostí, různé způsoby modlitby a zbožné úkony, zpytování svědomí a řeholní sliby.

Ve zvláštních kapitolách bude pak ještě zmínka o zevním a vnitřním umrtvování, o cvičení ve ctnostech a vykořeňování neřestí.

I. Touha po dokonalosti.

● 239. Kdy máme horlivou touhu po dokonalosti?

Máme horlivou touhu po dokonalosti:

1. vidíme-li v dokonalosti svůj nejvyšší a nejnutnější životní úkol,
2. jsme-li rozhodnutí, že budeme užívat všech prostředků, abychom jí dosáhli.

● **240. Proč musíme horlivě toužit po dokonalosti?**

Musíme horlivě toužit po dokonalosti, protože jen v takovém případě:

1. budeme pilně hledat prostředky pro dokonalost a užívat jich,
2. a přineseme lehce a s radostí nutné oběti.

S menší námahou děláme, co děláme radostně a s láskou. Snadno se však člověk klame v tom, zda je jeho vůle opravdu pevná či nikoliv. Jeho přísloví praví, že cesta do pekla je dlážděna dobrými předsevzetími. Zde rozhoduje, zda milujeme oběť. Touhu po dokonalosti musíme pořád udržovat při životě modlitbou, rozjímáním, duchovní četbou a sebezáporem.

II. Pokorná nedůvěra ve vlastní síly.

● **241. Kdy máme pokornou nedůvěru v sebe?**

Pokornou nedůvěru v sebe máme, jestliže si uvědomujeme:

1. že je naše přirozenost slabá, nestálá v dobrém a snadno nakloněná ke zlému pro následky dědičného hříchu a našich osobních hříchů,
2. že z vlastních sil nemůžeme učinit nic nadpřirozeně dobrého ani záslužného pro nebe.

● **242. Co působí pokorná nedůvěra v sebe?**

Pokorná nedůvěra v sebe působí:

1. že se tím pevněji přivineme k Pánu Bohu,
2. že nad sebou pečlivě bdíme a horlivě užíváme prostředků k dokonalosti,
3. že za své úspěchy a pokrok chválíme jen Boha.

Dokorná nedůvěra v sebe je něco jiného než malomyslnost a skleslost. Spíše je právě nejlepším prostředkem proti zmíněným náladám a stavům, neboť ony právě obyčejně vycházejí z nesprávné důvěry v sebe.

III. Pevná důvěra v Boha.

● 243. Kdo má správnou důvěru v Boha?

Správnou důvěru v Boha má, kdo pevně věří, že nás Pán Bůh miluje a dává nám v hojné míře milosti, s jejichž pomocí můžeme dospět k dokonalosti a dojít věčné blaženosti.

● 244. Kdo v Boha důvěřuje nesprávně?

Nesprávně důvěřuje v Boha:

1. kdo myslí, že mu Pán Bůh nedává milosti rád nebo jich nedává s dostatek,
2. kdo myslí, že Bůh učiní všechno sám a on že nemusí věrně působit s milostí.

● 245. Jaké účinky má pravá důvěra v Boha?

Pravá důvěra v Boha má tyto účinky:

1. dává nám velkou moc nad Božím srdcem,
2. je pramenem veselé mysli a pevné důvěry.

Pán Bůh nemůže nechat bez pomoci toho, kdo v něho dětinně důvěřuje. Důvěru v Boha musíme často obnovovat, zvláště když jsme pochybili, nebo v pokušeních k malomyslnosti a skleslosti.

IV. Stálá bdělost nad sebou a rozeznávání duchů.

● 246. V čem záleží b d ě l o s t nad sebou?

Bdělost nad sebou záleží v tom, že nejedeme slepě za každým vnuknutím a nejednáme podle každého sklonu, nýbrž dříve uvažujeme, co od nás chce Bůh.

247. Nač musíme zvlášť dávat pozor?

Zvlášť musíme dávat pozor:

1. aby nás neoklamaly naše zvrácené náklonnosti a zlý nepřítel,
2. aby nás nestrhl špatný příklad druhých,
3. abychom nepřeslechli Božích vnuknutí.

Musíme se učit bezpečně rozlišovat Boží vnuknutí od přirozených náklonností a mašeptávání zlého ducha. — Tomu umění se říká rozeznávání duchů.

Toto jsou podle Leonarda a P. M. nejdůležitější pravidla pro rozeznávání duchů:

a) Přirozenost si přeje, aby byly všechny naše skutky (dobré) známy — milost se snaží je skrýt před lidskýma očima.

b) Přirozenost se velmi pečlivě obírá časnými věcmi, dychtivě je hledá, raduje se z přebytku, rmoutí se v nouzi — kdežto milost vůbec nepřikládá váhy časným věcem, chce jen nejvyšší dobro, pouze to hledá a v něm nalézá uspokojení.

c) Přirozenost je nestálá v dobrých skutcích, při každé obtíži od nich upouští. — Milost patří jen na Boha a je pevná ve štěstí i v neštěstí.

d) Přirozenost si v sobě libuje, hledí ukojit svou zvědavost, mrhá časem a vždy se bojí způsobit vlastnímu tělu nějakou bolest, protože je příliš úzkostlivá o své zdraví. — Milost hledá jen Boží zalíbení a se svým tělem nakládá jako s nerozumným nepoddačným zvířetem.

e) Přirozenost by ráda neustále požívala vnitřní útěchy a chtěla by mít vědomí, že před Bohem něco znamená. — Milost činí člověka pokorným, trpělivým a spravedlivým, aniž si je toho vědom — a slouží Bohu zmužile i v suchopárnosti.

f) Přirozenost se vždycky pouští do toho, co je nemírné, a snadno překročí meze moudrosti. — Milost umí zachovat zlatou střední cestu.

g) Přirozenost hledá potěšení a nechce nic slyšet o umrtvování. — Milost vyhledává pohrdání, opovržení, utrpení a všechno, co směřuje k Bohu. Snaží se všemožně v každém postavení milovat Boha a plnit jeho vůli.

h) Přirozenost pudí ke všem hlavním hříchům, zvláště k pýše a smyslnosti. — Milost tlumí nadutost srdce, domýšlivost ducha, smyslnou rozkoš a vždycky se kloní k pokoře, sebezáporu, čistotě, duchovnímu oproštění a prostnému smýšlení.

Každá zvlášť velká náklonnost nebo odpor, každá náhlá radost nebo nevole bývá podezřelá.

Bdělost nad sebou se však nesmí zvrhnout v úzkostlivost a nesmí unavovat nervy.

V. Věrnost v nepatrných věcech.

● 248. Kdo je v ě r n ý v nepatrných věcech?

Věrný v nepatrných věcech je:

1. kdo svědomitě plní i nejnepatrnější povinnosti, jako řeholní pravidla, přání představených, zvyky v řeholní družině, denní pořádek;
2. kdo se podle svých sil varuje i sebe-menších dobrovolných chyb (hnutí podezření, ješitnosti, nevole, neužitečných slov, malých nepravdivostí a pod.)
3. kdo trpělivě snáší i nejmenší obtíže, jako únavu, malé nepříjemnosti a urážky, ústrky.

Kdo využívá i zcela nepatrných příležitostí, aby se umrtvoval a cvičil v ctnosti, ten má ctnost věrnosti v nepatrných věcech ve vysokém stupni.

● 249. P r o č máme být věrni v nepatrných věcech?

Máme být věrni v nepatrných věcech:

1. abychom se uchránili vlažnosti,
2. abychom se zalíbili Bohu a získali si od něho hojně milostí,
3. abychom dospěli k velké dokonalosti a k duchovnímu štěstí,

4. abychom si zasloužili velké odměny v nebi.

Nic není nepatrné, co nás odvrací od zlého nebo podporuje v dobrém. Věrnost v malém je pravá ctnost svatých. Je pak povinná tam, kde jde o „maličkosti“ přikázané nebo zakázané. Musí však být spojena s moudrostí (mírností). Zvráceně by na příklad jednal, kdo by pro maličkost zanedbal větší povinnost.

Ducha útlé svědomitosti mají mít nejen jednotliví řeholníci, nýbrž i celé řeholní družiny. „Každý duchovní řád upadne, ubývá-li v něm víc a více horlivosti, protože se nedbá malých chyb.“ (Sv. Anselm.)

ČTRNÁCTÁ HLAVA

O vnějším a vnitřním umrtvování.

I. Všeobecně o umrtvování.

● 250. V čem záleží umrtvování?

Umrtevování záleží v tom, že přinášíme oběti, kterých je zapotřebí, abychom nechodili za svými zvrácenými náklonnostmi, nýbrž plnili Boží vůli.

Hlavní tu tedy je, abychom hleděli plnit Boží vůli, nikoli, abychom se týrali. Umrtevování tedy musí zasáhnout hluboko do našeho života, „tít do živého“. To naznačují i samy nejobvyklejší názvy:

„Umrtevovat se“ znamená ovládat své nízké pudry tak, že téměř odumrou a nemohou již škodit.

„Zapírat se“ znamená bojovat proti své nižší stránce.

„Přemáhat se“ znamená neznat nižší stránku osobnosti, nedbat jí, nýbrž k ní být bezohledný.

251. Proč se musíme umrtvovat?

Musíme se umrtvovat, neboť bez umrtvování nám nelze:

1. uchránit se hříchu,
2. nabýt dokonalé ctnosti,

3. dospět k důvěrnému styku s Pánem Bohem,
4. zachovat si duševní mír,
5. dojít věčné spásy.

„Království nebeské násilí trpí, a ti, kteří násilí čini, uchvacují je.“ (Mat. 11, 12.) — „Chce-li kdo za mnou přijít, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj každodenně a následuj mne.“ (Luk. 9, 23.) V následování Krista se praví: „Tolik pokročíš v dobrém, kolik si učiníš násilí.“

Jen v začátcích je umrtvování těžké a tvrdé, čím dále je snažší a na konec i příjemné: „Jho mé je sladké a břímě mé lehké.“ Svati nám to potvrzují vlastní zkušeností.

II. Všeobecně o zevním umrtvování.

● 252. Co náleží k zevnímu umrtvování?

K zevnímu umrtvování náleží, ovládat své tělo a smysly podle požadavků víry a rozumu.

Zevně se umrtvuje pět vnějších smyslů: zrak, sluch, čich, chuť a hmat. Hlavní tu je, aby v srdci byla touha obětovat se a úmysl, že chceme zevním umrtvováním nabýt plné vlády nad sebou a naučit se plnit věrně a s láskou Boží vůli.

253. Proč se máme zevně umrtvovat?

Máme se pilně zevně umrtvovat:

1. abychom činili pokání za své i cizí hříchy,
2. abychom se připodobňovali trpícímu Spasiteli,
3. abychom se udržovali v horlivosti a v snaze o dokonalost,
4. abychom měli dost síly pro čas zvláště těžkých pokušení.

I v zevním umrtvování šel Kristus Pán svým božským příkladem před námi. Celý jeho život, od jeslí až do hrobu, byl plný odříkání, námah, nepohodlí a tvrdostí všeho druhu. Není světce, aby se nebyl cvičil hrdinně v zevním umrtvování.

254. Jak se máme zevně umrtvovat?

Máme se zevně umrtvovat:

1. často, pravidelně a již při nepatrných příležitostech,
2. rozumně, mírně a v duchu poslušnosti.

Pro mimořádná, nápadná nebo těžší tělesná umrtvování (kající skutky) se napřed poraďme s představeným nebo zpovědníkem, abychom snad neupadli do ďábelského osidla nebo do sebeklamu.

III. O umrtvování jednotlivých smyslů.

1. Umrtvování zraku.

● 255. Jak máme umrtvovat z r a k ?

Zrak umrtvujeme tak, že se zdržujeme všech hříšných, nebezpečných, neužitečných a někdy i dovolených pohledů.

Hříšné jsou hlavně dobrovolné nečisté pohledy. Nebezpečné je delší a nepotřebné prohlížení osob druhého pohlaví. Neužitečné je všímat si toho, co se děje mimo klášter nebo v klášteře a netýká se nás, jakož i prohlížení novin, časopisů a knih, jichž nemusíme znát.

256. P r o č máme horlivě umrtvovat zrak?

Máme horlivě umrtvovat zrak:

1. abychom se utrhali četných obtíží v duchovním životě, zvláště pak roztržitosti při modlitbě a pokušení proti čistotě srdce;
2. abychom snáze dospěli k trvalému důvěrnému styku s Pánem Bohem.

2. Umrtvování sluchu.

● 257. Jak máme umrtvovat s l u c h ?

Sluch umrtvujeme tím, že se vzdalujeme všech hříšných, nebezpečných, neužitečných a někdy i dovolených řečí a naopak zas rádi vyslechneme, co je nám nepříjemné.

Hříšné jsou zvláště řeči proti čistotě srdce, proti představeným a proti bliženské lásce. Nebezpečné nebo alespoň neužitečné je poslouchat světské novinky a lichotky. Kdo trpělivě vyslechne výtku nebo napomenutí a raduje se, když jsou chváleni jeho nepřátelé a pomluvači, ten výtečně umrtvuje sluch.

258. Proč máme umrtvovat sluch?

Máme umrtvovat sluch:

1. abychom si uchovali sebranost mysli,
2. abychom si zachovali mír v srdci.

Ve špatném umrtvování sluchu mají zvláště původ ony tak nebezpečné nálady a stavy roztrpčení proti představeným nebo spolubratřím (spolusestrám) družiny.

3. Umrtvování chuti.

● 259. Jak máme umrtvovat chuť?

Chuť umrtvujeme tím:

1. že zachováváme v jídle i pití pravou míru, pravý čas i pravý způsob,
2. že si tu a tam odepřeme i dovolený požitek,
3. že rádi požijeme, vyžaduje-li toho některá okolnost, i něco nechutného.

Zde se snadno klame me. Člověk vystačí s méně pokrmy a jednoduššími, než se obyčejně myslívá. Úplné nasycení a tím víc přesycení již neslouží tělesnému zdraví. Nejezme nikdy mimo stanovenou dobu, leda v nutných případech.

Nezachovává pravý způsob při jídle, kdo jí hltavě a je vybíravý. Neberme si pokrmy s sebou do cely. Nepokládejme se příliš snadno za omluveny od postu. Nemocní se často musí umrtvovat v tom, že jedí, co se jim podá.

Podobně je tomu i se smyslem chuti příbuzným — čichem. Pro něj platí téměř totéž, co se pravidlo o umrtvování chuti. U čichu jsou tyto možnosti umrtvování: vzdání se kouření a šňupání nebo jich užívat jen v omezené míře, vůbec neužívat voňavek, a přijdeme-li do styku s nemocnými a starými lidmi, mužně

snášet, co se zde může vyskytnout po této stránce nepříjemného.

260. Proč máme horlivě umrtvovat chuť?

Máme horlivě umrtvovat chuť:

1. abychom drželi na uzdě smyslnost, která je největším nepřítelem spásy,
2. abychom se vždy víc a více odpoutávali od pozemských požitků,
3. abychom své srdce činili schopným přijmout nebeské milosti a radosti.

Není solidní a trvalé ctnosti bez umrtvování chuti. Svatí nazývají umrtvování chuti abecedou duchovního života.

4. Umrtvování jazyka v řeči.

● 261. Jak se umrtvujeme v řeči?

V řeči se umrtvujeme, když se zdržujeme všech zakázaných, nerozvážných, zbytečných a někdy i dovolených hovorů.

Jazyk se musí umrtvovat jako orgán chuti i jako orgán řeči. Když kněz uděluje nemocnému svaté pomazání, modlí se: „Odpusť ti Pán, v čem ses prohřešil chutí a řečí“.

Zakázané jsou především:

- a) řeči nečisté, dvojsmyslné, pobuřující, hněvivé, pomluvačné a nelaskavé,
- b) zbytečné mluvení v době, kdy se má zachovávat mlčení.

Nerozvážně mluví, kdo řekne, co ho napadne, a nedbá pravidel moudrosti. **Zbytečné** jsou řeči o neužitečných věcech, na př. o světských novinách.

Dobré jsou řeči, které nás vzdělávají nebo přiměřeně pobaví bližního. Jestliže povinnost nebo láska napomíná k řeči, umrtvujeme jazyk tím, že mluvíme, nikoli mlčíme.

262. Proč se máme pilně umrtvovat v řeči?

Máme se pilně umrtvovat v řeči, protože se nám jinak nepodaří:

1. uvarovat se četných hříchů,

2. zachovat si klidné svědomí,
3. a udržet mír s bližními.

„Mnoho mluvení nebývá bez hříchu.“ (Přisl. 10, 19.)
„Úst svých kdo ostříhá a jazyka svého, ostříhá od úzkosti své duše.“ (Přisl. 21, 23.) „Jestli kdo neklesá ve slově, jest to muž dokonalý.“ (Jak. 3, 2.) Všichni světci milovali mlčení a samotu.

5. Umrtvování hmatu.

● 263. Jak se má umrtvovat hmat a cit?

Hmat a cit se má umrtvovat tím, že se vystříháme hříšných, nebezpečných a nepotřebných požitků a že trpělivě snášíme pocity bolesti.

Hříšné jsou doteky, které míří k nečisté rozkoši. Nebezpečno je zbytečně se dotýkat druhých osob, zvláště trvá-li dotek déle. Zbytečná a tedy někdy i nebezpečná je změkčilost v oděvu, na lůžku a v držení těla. Výtečně umrtvujeme cit, snášíme-li trpělivě horko a zimu, námahu a únavu, bolesti a nemoci.

Kajících nástrojů, jako důtek, kajících pásů a podobných se smí užívat jen za řízení poslušnosti.

264. Proč máme horlivě umrtvovat cit?

Máme horlivě umrtvovat cit:

1. abychom si chránili čistotu srdce,
2. abychom se uschopnili a byli pohotovi věrně plnit povinnosti a vytrvale se cvičit ve ctnostech.

IV. Všeobecně o vnitřním umrtvování.

265. V čem záleží vnitřní umrtvování?

Vnitřní umrtvování záleží v tom, že podrobujeme požadavkům víry a moudrosti své vnitřní mohutnosti. Jsou to: rozum, paměť, obrazivost (fantasie), vůle a smyslová žádostivost.

Naše přirozenost je pokažena dědičným hříchem a osobními hříchy a proto hledí zneužívat těchto schopností k ukojení svých zvrácených náklonností. I zde — právě tak jako při zevním umrtvování —

nejvíc záleží na vnitřním smýšlení a úmyslu. I vnitřním umrtvováním máme sledovat cíl, abychom se měli zcela v moci a mohli ve všem věrně a s láskou plnit Boží vůli.

● 266. Proč se musíme vnitřně umrtvovat?

Musíme se vnitřně umrtvovat:

1. abychom se dostali ke kořenům svých chyb,
2. abychom očišťovali a posilovali mohutnosti, které jsou nejdůležitější pro cvičení v dokonalé lásce.

PAMATUJME SI: Vnitřní umrtvování je potřebnější než zevní a má mnoho výhod i před zevními kajícími skutky. Neoslabuje tělo a je tedy dostupné i lidem slabé tělesné konstrukce, je to úkon čistě vnitřní, tedy nenápadný a proto nesvádí tak lehko nás ani naše okolí, aby o nás mělo velké mínění; a konečně je obtížnější, avšak užitečnější pro duchovní pokrok.

V. O umrtvování jednotlivých vnitřních mohutností.

1. Umrtvování rozumu.

267. Jak máme umrtvovat r o z u m ?

Rozum umrtvujeme takto:

1. zdržujeme se všech hříšných, nebezpečných a neužitečných myšlenek,
2. nelpíme tvrdošíjně na svém mínění,
3. stále se zaměstnávejme dobrými myšlenkami,
4. a rádi na sebe berme duševní námahu, které vyžaduje získání potřebných nebo užitečných vědomostí.

Hříšná je na příklad dobrovolná roztržitost při modlitbě nebo opovážlivé posuzování. **Nebezpečné** bývá vměšovat se do záležitostí druhých lidí a příliš hloubat o pravdách víry. **Neužitečné** je přemýšlet o věcech příliš vzdálených našemu stavu, nebo se příliš starat o časné věci.

Potřebné a užitečné je, abychom důkladně znali křesťanské pravdy, řeholní stanovy a vůbec všechno, čeho vyžaduje náš úřad nebo naše postavení. Zvláštní nadání můžeme, ba máme pěstovat, když nám to dovoluje nebo snad i ukládá poslušnost.

● **268. Proč musíme umrtvovat rozum?**

Musíme umrtvovat rozum:

1. abychom se uchránili mnohých hříchů,
2. abychom dobře využívali času,
3. abychom věrně plnili své stavovské povinnosti,
4. abychom si zachovali pokoj srdce.

269. Jak máme umrtvovat vlastní úsudek?

Vlastní úsudek umrtvujme takto:

1. ochotně se dávejme poučit,
2. a na čem nezáleží, v tom dejme přednost mínění druhých, i když je náš názor lepší.

● **270. Proč musíme umrtvovat vlastní úsudek?**

Vlastní úsudek musíme umrtvovat:

1. abychom se vyvarovali omylů,
2. abychom zachovali pokoj sami se sebou i s bližními.

Osobiví lidé, kteří chtějí mít vždycky pravdu, jsou ve společnosti velmi obtížní a ztěžují společný život. Zvláště je nebezpečné lpět na svém názoru, jde-li o pravdy víry, příkazy představených nebo o řeholní obyčeje.

● **271. Kdo opovážlivě posuzuje?**

Opovážlivě posuzuje, kdo bez dostatečného důvodu myslí nebo mluví o bližním něco zlého.

Tato chyba velice porušuje bliženskou lásku, a přece se často vyskytuje. „Nesudíte, abyste nebyli souzeni!“ (Mat. 7, 1.)

272. Jak se uchráníme, abychom opovážlivě neposuzovali?

Takto se nejlépe uchráníme, abychom druhé opovážlivě neposuzovali:

1. cizí jednání buď vůbec neposuzujeme nebo jen příznivě,
2. zjevně špatné jednání bližního, můžeme-li, omlouvejme,
3. neodsuzujeme celou osobu pro jeden špatný čin.

Skoro vždy smíme aspoň věřit, že úmysl byl dobrý, nebo alespoň nikoli přímo zlý. Snadno posuzujeme opovážlivě a křivě toho, ke komu chováme v srdci skrytý odpor. Potírejte jej tedy. S opovážlivým posuzováním je příbuzná zaujatost. Zaujatý člověk se poddává nepříznivému úsudku o druhém jen podle svého citu (odporu), bezdůvodně.

Představení musejí ovšem mít otevřené oči pro chyby a slabosti svých poddaných.

2. Umrtvování paměti a obrazivosti (fantasie).

● 273. Jak máme umrtvovat paměť a obrazivost?

Paměť a obrazivost umrtvujeme takto:

1. zdržujeme se hříšných, nebezpečných a marných představ,
2. zaměstnávejme se potřebnými a spasitelnými věcmi.

Nebezpečné je vzpomínat na nečistá pokušení, hříchy a na utrpená bezpráví z minulého života; Marné a neúčelné je myslet na dřívější světské radovánky, potěšení, výkony a dobré výsledky, jakož i stavění vzdušných zámků do budoucnosti.

Spasitelné je vzpomínat na Boží přítomnost, jeho moudré a dobrotivé řízení a na svůj nevděk i na dobrá naučení, kterých se nám dříve dostalo. Rozum, paměť i obrazivost spolupracují tak těsně, že nelze činnost těchto jednotlivých mohutností od sebe přesně rozlišit. Co se tedy praví o umrtvování jedné mohutnosti, je správné i pro ostatní.

274. Jak máme bojovat proti nezřízeným myšlenkám a představám?

Proti nezřízeným myšlenkám a představám bojujme takto:

1. Nebojujme s nimi přímo, nýbrž nepřímou, a to tak, že jim nevěnujeme pozornost, nýbrž se zabýváme jinými dobrými myšlenkami.
2. Bojujme rozhodně, ale ne s napětím a namáháním hlavy.

Úplnou pozornost můžeme vždy věnovat pouze jedné věci. Jestliže se tedy rozhodně obrátíme k dobré myšlence, musí špatná ustoupit. Nezmizí ovšem ihned, často se znovu a znovu pokouší vyniknout nám do vědomí.

Takové myšlenky, kterými se zaměstnáváme často delší dobu, se snadno znovu vybavují a ovládnou celý duševní život. Hledme tedy, aby u nás zdomácněly jen dobré myšlenky. To je důležitý bod pravé životní moudrosti. Tu nám právě poskytne výtečnou službu věrnost v malém. Kdo je vždy celým nitrem při modlitbě, při práci i při zotavení, u toho není v duši místa pro špatné myšlenky a představy.

3. Umrtvování vůle.

275. Jak máme umrtvovat vlastní vůli?

Vlastní vůli máme umrtvovat takto:

1. ochotně se podrobujeme Božímu řízení a nařízením představených,
2. ve věcech duchovního života se ochotně dáváme vést od představených nebo od zpovědníka,
3. ve lhostejných, t. j. nedůležitých věcech se řídíme přáním bližních.

Boží vůli a rozkazům představených se podřídíme. Další stupně umrtvování se nám radí a jimi se právě projevuje velká horlivost v dobrém.

276. Proč musíme umrtvovat vlastní vůli?

Musíme umrtvovat vlastní vůli z těchto důvodů:

1. abychom udržovali na uzdě tohoto zlého nepřítele své spásy,
2. abychom si získali bohaté zásluhy pro nebe,
3. abychom si zachovali hluboký vnitřní mír,
4. a abychom se připodobňovali svému Spasiteli.

Spasitel o sobě praví: „Nehledám vůle své, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal.“ (Jan 5, 30.)

4. Umrtvování smyslové žádostivosti.

● 277. Kdo se dává vést smyslovou žádostí?

Dává se vést smyslovou žádostí, kdo se nezřízeně buď přiklání k smyslovým dobrům nebo se děsí smyslových zel.

Činnost smyslové žádostivosti se projevuje vášněmi. Rozlišujeme:

a) šest vášní dychtivosti: lásku, touhu, radost, naději, odvahu a zoufalství (když totiž nemůžeme dosáhnout žádaného dobra);

b)) pět vášní vznětlivosti (odklonu): nenávisť, útěk před zlem, smutek, strach a hněv.

Vášně jsou tedy smyslové náklonnosti. Někdy se rozumí vášni též dobrovolně chtěné hnutí vůle ke zlému.

● 278. Co si máme pamatovat o vášních?

O vášních si pamatujme:

1. že nejsou samy v sobě hříšné, nýbrž Bůh sám je vložil do naší přirozenosti,
2. následkem dědičného hříchu jsou však pokaženy a nakloněny ke zlému,
3. usilují strhnout s sebou naši vůli,

4. nelze je zcela vymýtit, můžeme je pouze držet na uzdě a zušlechtovat.

Povstávají-li nezřízená hnutí smyslových žádostí (vášní), není to hned hřích, nýbrž pouze pokušení. Ke hříchu dochází teprve tehdy, když poznáváme zvrácenost těchto žádostí, a přece se jim dobrovolně poddáváme.

279. Jak máme umrtvovat smyslové žádosti?

Smyslové žádosti umrtvujeme takto:

1. neposuzujeme dobro a zlo v klamném světle smyslových dojmů, nýbrž ve světle rozumu a víry;
2. odřekneme se obětavě a radostně smyslových dober a vezmeme na sebe smyslová zla, žádá-li toho cvičení ve ctnosti;
3. povstane-li náhle silné hnutí smyslové žádosti, zadržujeme je a nedejme se nikterak strhnout, abychom podle něho jednali.

Každé náhlé hnutí, buďsi náklonnosti, buďsi odporu, je podezřelé. Smyslové žádosti nemůžeme přímo potlačit nebo vyvolat. Spíše se spokojujeme tím, že své představy a myšlenky odvracíme od hříšných věcí nebo je řídíme k dobrým. Správné zaměření pozornosti (na vhodnou věc) je tedy v duchovním životě velmi důležité.

● 280. Proč musíme horlivě umrtvovat smyslové žádosti?

Musíme horlivě umrtvovat smyslové žádosti z těchto důvodů:

1. abychom zneškodnili nebezpečné vnitřní nepřátele,
2. abychom pokročili ve ctnosti,
3. abychom si zachovali klid a duševní svobodu,
4. abychom se uchránili i různých tělesných škod na zdraví,
5. abychom vzdělávali své bližní.

„Veselost srdce, toť je člověkův život... a zasmušilost zapud' daleko od sebe! Mnohé totiž zasmušilost zahubila... Závist a hněv ukracují života, a starostlivost přivádí před časem stáří.“ (Sir. 30, 23—26.)

5. Umrťování sebelásky.

● 281. Kdo se dává vést sebeláskou?

Kdo nenáležitým způsobem hledá vlastní přirozený prospěch a nezřízeně nenávidí vše, co se mu přičí, a prchá před tím.

Sebeláska je dědičným hříchem pokažená láska k sobě. I láska k sobě je od Pána Boha vložena do naší přirozenosti. Proto ji nemůžeme zcela vymýtit; jen očistit a zušlechtit ji můžeme. Je pramenem oněch jedenácti smyslových žádostí (vášní), o nichž už byla zmínka, jakož i sedmi pudů, které nazýváme hlavními hříchy. Má tedy velký význam v našem životě. Obzvláště často a silně se projevuje v různých způsobech smyslnosti, pýchy a nelásky.

Výborně umí klamat i lidi jinak dobře smýšlející, že totiž hledí ukázat jako dobré, co se jí zamlouvá, a jako zlé, co je proti ní. „Co si člověk přeje, tomu rád uvěří.“

282. Jak máme umrtvovat sebelásku?

Sebelásku umrtvujeme tím:

1. že především obětavě usilujeme o nadpřirozené dobro,
2. že ve všem bereme náležitě zřetel i na Boha a na bližního.

Není snadné umrtvovat sebelásku: „Přemoci sebe je nejtěžší vítězství.“

● 283. Proč máme horlivě umrtvovat sebelásku?

Máme horlivě umrtvovat sebelásku proto:

1. že tím ucpáváme hlavní pramen hříchů,
2. odstraňujeme tím hlavní překážku dokonalé lásky k Bohu a k bližnímu.

„Opusť všecko a najdeš všecko.“ (Následování Krista.)

O mravních ctnostech a jejich opaku.

I. Všeobecně o ctnostech a neřestech.

1. Ctnost.

284. Kdy jsme ctnostní?

Jsme ctnostní, konáme-li trvale, co je bohumilé.

Ctnost je tedy trvalá náklonnost konat něco bohumilého. Křesťanské ctnosti jsou něco nadpřirozeného. Bůh nám vkládá do duše vlohu k nim jako símě hned při křtu svatém. Aby však rostly a aby se jim dařilo, musíme o ně pečovat, t. j. musíme se v nich cvičit.

● 285. Které ctnosti rozeznáváme?

Rozeznáváme:

1. Božské ctnosti: jsou tři, totiž víra, naděje a láska, a vztahují se přímo na Pána Boha. (Jejich předmětem i pohnutkou je Bůh.)
2. Mravní ctnosti: tyto řídí lidský život podle rozumu a víry. Jsou to čtyři základní ctnosti: opatrnost, spravedlnost, statečnost a mírnost se svými sdruženými ctnostmi.

Latinsky se nazývají základní ctnosti kardinální. Název je odvozen od slova „cardo“, t. j. „stěžeje dveří“, a znamená, že se kolem těchto základních ctností ostatní ctnosti otáčejí a mají v nich oporu, jako dveře ve svých stěžích (závěsech).

Ctnosti nejsou podstatou dokonalosti, nýbrž jen velmi důležitým prostředkem, jak k ní dospět. Pouze ctnost lásky k Bohu a k bližnímu, horlivě a vytrvale pěstovaná, je dokonalost sama.

● 286. Co působí ctnost?

Ctnost působí, že konáme dobré:

1. pravidelně,
2. s menší námahou,
3. velmi radostně.

Když se teprve začínáme cvičit ve ctnosti, jde to těžko. Brzy však se nám dobro stane druhou přirozeností.

287. Proč se musíme horlivě cvičit ve ctnosti?

Musíme se horlivě cvičit ve ctnosti, protože se tím:

1. naše snaha o dokonalost stává snazší a účinnější,
2. naše vnitřní štěstí a pravá velikost rostou,
3. a zajišťuje se nám vytrvalost v dobrém a hojná odměna v nebi.

288. Jak se máme snažit o ctnost?

Takto se máme snažit o ctnost:

1. ve správném pořádku, tak totiž, že začneme u ctnosti, které nejvíc potřebujeme;
2. s celou silou, že totiž zároveň bojujeme proti neřesti, která je opakem oné ctnosti;
3. velmi horlivě, takže využíváme každé příležitosti;
4. a co nejdůkladněji, to jest dokonale a všestranně.

Hlavně k tomu pomáhají: modlitba, přijímání svátostí a sebezápor.

2. Hrdinná ctnost.

● 289. Kdo se hrdinně cvičí ve ctnosti?

Hrdinně se cvičí ve ctnosti, kdo se v ní cvičí i tehdy, když je zcela zvláště těžká jeho přirozeným náklonnostem.

Mimořádná obtížnost může tkvít:

a) V přirozené povaze ctnosti, o kterou jde. Tak je na příklad jistě velmi těžko obyčejnému člověku,

aby ze srdce odpustil záludnému, bezohlednému a tvrdošíjnému odpůrci, aby se za něho modlil a odplácel zlé dobrým.

b) Ve zvlášť velké vášnivosti nebo slabosti člověka, ať už si to zavinił sám či nikoliv. Tak může být pro pyšného a nadutého člověka hrdinným úkolem ctnosti už to, že trpělivě snese malé pokoření.

Někdy je obtíž spíše v představě nebo v mylném úsudku o věci než ve skutečnosti.

● 290. Jak přísně se vyžaduje, abychom se hrdinně cvičili ve ctnosti?

To se vyžaduje:

1. pod hříchem, jestliže bychom jinak přestoupili některé Boží přikázání, které zavazuje i při velikých obtížích;
2. ve všech ostatních případech se to ponechává horlivosti jednotlivce.

Leckteré Boží přikázání nás totiž nezavazuje, jestliže by nám v některém zvláštním případě bylo příliš obtížné mu vyhovět. Nejsme na příklad povinni přispět bližnímu ve veliké tělesné nouzi, jestliže bychom tím přišli sami k veliké škodě. Avšak přikázání, že nesmíme zapřít víru, nás zavazuje, i kdybychom při tom museli přijít o život.

291. Proč se máme hojně cvičit i v hrdinných úkonech ctnosti?

Máme se hojně cvičit i v hrdinných úkonech ctnosti z těchto pohnutek:

1. že se tím velmi zalíbíme Pánu Bohu,
2. získáme si mimořádné milosti a zásluhy,
3. a velmi pokročíme ve ctnosti.

Tak je tomu zvláště u ctnostních úkonů, které jsou svou povahou neobyčejně obtížné. Bůh se nedá od lidí předstihnout ve velkomyslnosti. Hrdinně obětavé duše pokračují obrovskými kroky na cestě dokonalosti. Často rozhodne jediná hrdinná oběť o tom, že se staneme svatými. To vidíme často v životě svatých.

Církev svatá prohlásí za svaté jen takové osoby, které měly v hrdinném stupni tři božské ctnosti a čtyři základní.

292. J a k máme konat hrdinné ctnostné úkony?

Takto máme konat hrdinné ctnostné úkony:

1. velmi často,
2. co možná v tichosti a ve skrytu, jen z lásky k Bohu,
3. s moudrou opatrností a při správném odhadnutí vlastních sil.

Kdo činí v tomto směru něco nad své tělesné nebo duševní síly, snadno pak upadne do pravého opaku a znechutí si ctnost. Dejme si tedy poradit od zpovědníka nebo od představeného. Proto se především hrdinně cvičme v povinných a ve vnitřních ctnostech.

Bez opravdového hrdinství ve ctnostném a obětavém životě nedojdeme dokonalosti.

3. Zlý návyk.

● 293. Kdo má zlý návyk?

Zlý návyk má, kdo snadno a často koná zlé nebo opomíjí dobré.

Zlý návyk se může týkat buď menších chyb, jako na příklad netrpělivosti, lenosti, smyslnosti v jídle a pití, nelaskavosti; nebo větších hříchů, jako velkého hněvu, nenávisti, necudnosti. V tomto druhém případě pak mluvíme o neřešti.

Obyčejně povstane zlý návyk tím, že se delší dobu poddáváme často a dobrovolně některé nezřízené přirozené náklonnosti. Může tak zesílit, že se stane druhou přirozeností. Potom jej lze přemoci jen s největším úsilím a za zvláštního přispění Boží milosti.

294. Proč musíme v y m ý t i t zlé návyky?

Zlé návyky musíme vymýtit:

1. protože se Pánu Bohu velice protiví,
2. brání nám, že nedostáváme milosti v hojnější míře,
3. ochromují naši horlivost ve snaze o dokonalost,
4. nedopřejí nám dosáhnout vnitřního míru a pravé radosti,
5. a později vedou k těžkým hříchům a konečně i k věčné záhubě.

Zde se mluví pouze o zlých návycích, které se vztahují na všední hříchy a lehčí chyby. Nesrovnatelně horší jsou ovšem návyky těžce hříšné.

295. Jak máme postupovat při vykořeňování zlých návyků?

Při vykořeňování zlých návyků máme postupovat takto:

1. ve správném pořadí, totiž tak, že začneme s nejhorším návykem;
2. se vším úsilím, že totiž vykořeňujeme neřest a zároveň se cvičíme v opačné ctnosti;
3. velmi horlivě, takže používáme každé příležitosti, která se nám naskytne;
4. důkladně, abychom totiž u sebe netrpěli ani jediného zlého návyku.

Je tedy postup při vykořeňování zlých návyků podobný jako při získávání ctností. Mimoto ovšem musíme v každém jednotlivém konkrétním případě ještě používat všeho, co je nutné nebo přispívá, abychom vymýtili zlé nebo se vycvičili v dobrém. Zvláště hodně prosme Pána Boha o osvícení a pomoc a statečně se přemáháme. Nejnebezpečnější návyk bývá obvykle v těsném vztahu s hlavní chybou a ta opět s převládající letorou (temperamentem).

PAMATUJME SI: Chceme-li se cvičit v některé ctnosti, která patří k naší letoře, budme obzvlášť bdělí, aby to opravdu byla nadpřirozená ctnost, a nikoli jen přirozený sklon, tedy ctnost pouze zdánlivá.

II. Základní ctnost opatrnosti a její protivy.

● 296. Kdo je opatrný?

Opatrný je, kdo ve všech okolnostech ví, co musí činit nebo čeho zanechat, aby jednal správně.

Opatrnost je matka všech ctností. Kdo se neřídí při ctnostních úkonech opatrností, lehko chybí.

297. V čem hlavně máme být opatrní?

Hlavně máme být opatrní v tom:

1. že dáváme užitečnému a lepšímu přednost před neužitečným a méně dobrým;
2. že si dobře rozdělíme práci a odpočinek;
3. nedůvěřujeme lehkomyšlně každému člověku;
4. nepodnikáme nic nad své síly;
5. a zachováváme pravou míru v řeči i v mlčení.

● 298. **Jak máme usilovat o křesťanskou opatrnost?**

O křesťanskou opatrnost máme usilovat takto:

1. Máme o ni mnoho prosit,
2. podrobovat si stále více své hlavní vášně,
3. brát si účelná poučení z dřívějších zkušeností,
4. radit se se zkušenými lidmi.

● 299. **Kdo chybuje nepravou opatrností?**

Nepravou opatrností chybuje:

1. kdo si vymýšlí prostředky, aby uspokojil své nezřízené náklonnosti (tělesná opatrnost),
2. kdo se dělá jiným, než je, aby si zjednal výhody („záłudnost”),
3. kdo oklamává bližního k jeho škodě,
4. kdo se příliš a nenáležitým způsobem stará o časné věci.

*III. Základní ctnost spravedlnosti,
a co k ní náleží.*

1. Křesťanská spravedlnost.

● 300. **Kdo je spravedlivý?**

Spravedlivý je, kdo vytrvale dává každému, co mu náleží.

Rozlišujeme:

a) dílčí spravedlnost (justitia distributiva). Ta vede představeného nějaké společnosti, aby výhody i břemena rozděloval mezi jednotlivé členy oné společnosti podle schopností, zásluh a hodností. Týká se především představených.

b) směnná spravedlnost (justitia commutativa): Vede nás k tomu, abychom bližnímu dávali nebo ponechávali, co mu náleží, jako na př. majetek, dobré jméno a pod.

c) všeobecná neboli legální spravedlnost (justitia generalis — legalis): Tato nás vede, abychom dávali společnosti, co jí patří. To činíme na příklad, jestliže pomáháme nést společná břemena a účastníme se společných cvičení.

V Písmě svatém značí spravedlnost často souhramctností, na příklad: „Blahoslavení, kteří žízní po spravedlnosti...“, nebo když se praví, že „Josef byl spravedlivý“.

301. Proč musíme být spravedliví?

Musíme být spravedliví:

1. protože je to Boží vůle,
2. že je to nutné pro zachování pokoje a pořádku ve společnosti.

Rád nebo klášter, kde by nebyli spravedliví představení nebo kde by se členové družiny vzdalovali společných cvičení a porušovali svá vzájemná práva, by neobstál a zaslouhoval by, aby byl zrušen.

Kdo kradl nebo pomlouval, musí podle svých sil toto bezpráví opět napravit.

● 302. Jak se máme snažit o ctnost spravedlnosti?

O ctnost spravedlnosti se máme takto snažit:

1. Máme o ni mnoho prosit,
2. své srdce vždy víc a více odtrhovat od časných statků,
3. často uvažovat, které povinnosti nám ukládá spravedlnost.

2. Ctnosti sdružené se spravedlností a jejich protivy.

● 303. Které ctnosti patří ke spravedlnosti?

Ke spravedlnosti patří tyto ctnosti:

1. nábožnost (religio),
2. úcta k rodičům a představeným (pietas),
3. vděčnost,
4. pravdomluvnost a upřímnost,
5. přátelství neboli přívětivost,
6. poslušnost.

Tyto ctnosti mají to společné se spravedlností, že i ony nás činí ochotnými dávat Bohu i lidem, co jim náleží. Zde však už neběží o práva v užším smyslu toho slova.

a) O ctnosti nábožnosti a hříších proti ní.

● 304. V čem záleží ctnost nábožnosti?

Ctnost nábožnosti záleží v tom, že vzdáváme horlivě a vytrvale náležitou úctu Pánu Bohu jakožto svému Tvůrci a nejvyššímu Pánu.

Je to nejvyšší mravní ctnost, protože nás více než ostatní ctnosti přivádí blíže k Pánu Bohu. Hlavními úkony nábožnosti jsou: modlitba, oběť, slib, přísaha a svěcení svátečních dnů.

● 305. Čím se hřeší proti nábožnosti?

Proti nábožnosti se hřeší těmito hříchy:

1. p o v ě r o u hřeší, kdo přikládá věcem sílu, které nemají ani od přirozenosti, ani Božím zřízením, ani modlitbou Církve, nebo kdo uctívá nepravým způsobem Boha nebo svaté;
2. p o v ě r e č n ý m h á d á n í m hřeší, kdo chce vyzkoumat budoucí nebo skryté události z věcí, které je nemohou ukázat;
3. p o k o u š e n í m B o h a hřeší, kdo ne-

- rozvážně nebo bez dostatečné příčiny očekává od Pána Boha zázrak;
4. rouháním hřeší, kdo tupí Boha, svaté anebo posvátné věci;
 5. svatokrádeží hřeší, kdo zneuctívá Bohu zasvěcené osoby, věci anebo místa;
 6. neplněním slibu hřeší, kdo něco pod hříchem slíbil (v řeholi nebo soukromě) a neplní toho;
 7. křivou přísahou hřeší, kdo se dovolává Pána Boha za svědka své výpovědi, ač lže nebo neví určitě, je-li pravda, co tvrdí;
 8. neuctivým chováním v kostele, neuctivým vyslovováním svatých jmen a nedbalou modlitbou.

Nikdy nepoužívejme k žertům slov Písma svatého nebo jiných posvátných slov a zvyků církve svaté.

b) O úctě k rodičům a lidem výše postaveným.

● 306. Čeho vyžaduje ctnost úcty k rodičům?

Ctnost úcty k rodičům vyžaduje, abychom trvale prokazovali rodičům uctivost, lásku a poslušnost.

Bůh sám nám to ukládá ve čtvrtém přikázání. Slibuje požehnání tomu, kdo své rodiče ctí, a kletbu tomu, kdo se v té věci prohřešuje.

307. Čím se projevuje úcta k rodičům?

Úcta k rodičům se projevuje tím;

1. že nikdy rodiče nezarmucujeme,
2. že se za ně nestydíme,
3. pomáháme jim v nouzi,
4. ochotně od nich přijímáme i napomenutí a potrestání,
5. trpělivě snášíme jejich chyby a slabosti,
6. a že se za ně modlíme za jejich života i po jejich smrti.

308. Kterým jiným osobám máme ještě prokazovat zvláštní úctu?

Zvláštní úctu máme ještě prokazovat všem těm:

1. kteří nám svým úřadem zastupují Pána Boha,
2. kteří jsou hodni úcty pro své postavení, stáří nebo zásluhy.

Božími zástupci nám jsou hlavně světští i duchovní představení, zpovědníci, vychovatelé a učitelé. Také si zasluhují úcty starší lidé a pro své kněžské svěcení i všichni kněží. „Před hlavou zešedivělou povstaň, cti osobu starcovu.“ (3. Mojž. 19, 32.) „Na kněžích nechci vidět žádnou chybu“, řekl sv. František.

Tato úcta však nesmí záležet v pouhých formalitách, nýbrž vyvěrat ze srdce.

c) O vděčnosti a nevděku.

309. Kdo je vděčný?

Vděčný je:

1. kdo uznává přijatá dobrodiní a váží si jich,
2. kdo toto své vnitřní smýšlení pokud možná ukazuje svým dobrodincům i zevními projevy.
3. kdo se jim podle svých sil odplácí a modlí se za ně.

● 310. Proč máme být vděční?

Máme být vděční:

1. protože si to Pán Bůh přeje,
2. dobrodinci to očekávají,
3. a protože se tím stáváme hodnými nových dobrodiní.

„Ve všem díky činite.“ (I. Thess. 5, 18.) — Upřímná vděčnost je vzácná, kdežto nevděk „světem vládne“, jak praví přísloví. Musíme být vděční Pánu Bohu i lidem a za velká i malá dobrodiní. Zvláště děkujeme často Pánu Bohu za ty velké milosti, že nás stvořil,

zachovává, vykoupil, že nás povolal do řeholního stavu a nikoliv na posledním místě i za pronásledování, pokoření, nemoci a jiné zkoušky.

Boží dobrodiní můžeme v jistém smyslu splatit tím, že mu obětujeme jeho jediného Syna Ježíše Krista. Zvláště cenná je tato oběť při mši svaté.

● 311. Kdo chybuje nevděkem?

Nevděkem chybuje:

1. kdo rychle zapomíná na dobrodiní,
2. kdo děkuje nedostatečně nebo vůbec neděkuje,
3. kdo splácí dobré zlým.

Nevděk je ošklivá chyba. Nevděčný bývá od Boha i od lidí trestán tím, že dostává méně dobrodiní nebo vůbec žádná.

d) O pravdomluvnosti a upřímnosti; o lži a neupřímnosti.

● 312. Kdo má ctnost pravdomluvnosti?

Ctnost pravdomluvnosti má, kdo vždy mluví a jedná tak, jak myslí.

Pravdomluvný člověk hledí, aby při vyprávění nebo při výpovědi nic podle své vůle nevynechával, nepřidával, neměnil ani nepřeháněl, a aby nevydával za jisté, co je nejisté.

313. Proč máme být pravdomluvní?

Máme být pravdomluvní:

1. protože nás to činí Pánu Bohu milými a podobnými,
2. propůjčuje nám to svatou svobodu a jistotu,
3. a získává nám úctu a důvěru u lidí.

Bůh miluje pravdu. Pán Ježíš se sám nazývá Pravdou. (Jan 14, 6.) Pravdomluvný stojí na pevné půdě, nezaplete se do nesrovnalostí a nemusí se bát, jsou-li zkoumány jeho řeči nebo skutky.

K pravdomluvnosti se musí družít ctnosti: láska, mírnost a opatrnost. Všecko, co řekneme, musí být pravda, ale nemusíme říkat všecko, co je pravda. Říkává se, že „pravda plodí nenávisť“, protože vět-

šina lidí nemůže snést pravdu. Ale posléze se odpor snadno promění v úctu a nezřídka i ve velkou důvěru.

● 314. Co znamená lhát?

Lhát znamená, vědomě a úmyslně říkat nepravdu.

315. Proč se máme varovat lži?

Máme se varovat lži:

1. protože ji Bůh nenávidí,
2. protože nás činí dítkami satanovými,
3. škodí naší vážnosti a brání nám ve zdárné působnosti,
4. a protože podkopává společenský život.

„Ohavností Pánu jsou rty lživé“. (Přisl. 12, 22.) Pán Ježíš nazývá satana otcem lži (Jan 8, 44.) Lhátí je vždycky hříšné a proto to není dovoleno ani tehdy, kdybychom tím dosáhli velikého dobra nebo zabránili veliké škodě. Ne neprávem se říká: „Lež má krátké nohy“. — Kdo jednou zalhal, tomu se nevěří, i když pravdu mluví.

Nemáme lhát ani žertem.

316. Kdo je upřímný?

Upřímný je, kdo se ukazuje na venek takový, jaký je uvnitř; zvláště:

1. kdo se ve styku s bližními nepřetvařuje, nejedná lstivě a nelichotí;
2. kdo prostě předkládá svému duchovnímu vůdci stav svého svědomí.

I s upřímností musí jít ruku v ruce opatrnost a láska. V projevech zdvořilosti buď přirozený a prostý. Co je přehnané, nejde ze srdce. I při špatné a zatrpklé náladě máme být laskaví. V tom pak není neupřímnosti, jen když opravdu přemáháme takové nálady.

Když zjevujeme svému zpovědníku nebo duchovnímu vůdci stav své duše, nedejme se nepravou opatrností svést k neupřímnosti. Upřímnosti se podobá zbožná prostota, ono svaté dětské smýšlení, které na nás žádá Pán Ježíš slovy: „Nebudete-li jako dítky, nevejdete se do království nebeského.“ (Mat. 18, 3.)

● 317. Kdo je neupřímný?

Neupřímny je, kdo směřuje k tomu, aby oklamal bližního stran vlastního smýšlení a obelstil jej.

Neupřímnost (faleš) je sama o sobě ještě horší než jednoduchá lež a musíme se jí varovat z týchž důvodů jako lži.

318. V čem se zvláště projevuje neupřímnost?

Neupřímnost se zvláště projevuje v tom:

1. že někoho ujišťujeme svým přátelstvím, ale v srdci jsme a zůstáváme jeho odpůrci,
2. že někoho do očí chválíme, ale za zády jej snižujeme nebo pomlouváme,
3. že chceme na někom lstivě vylákat tajemství.

e) O pravém a nepravém přátelství; o vlídnosti a nepřátelství.

● 319. V čem záleží ctnost přátelství?

Ctnost přátelství záleží v tom, že dva nebo více lidí jsou si nakloněni a oddáni z nadpřirozených pohnutek a hledí se navzájem podporovat v dobrém.

320. Podle čeho se pozná ctnostné přátelství?

Ctnostné přátelství se pozná podle toho:

1. že má základ v Bohu a ve ctnosti,
2. usiluje především o duchovní prospěch,
3. projevuje se spíše skutky a obětmi, než city a slovy,
4. že se přátelé navzájem šetrně upozorňují na své chyby,
5. a že si zůstávají věrni i v nouzi.

321. Kdy není přátelství ctnostné?

Přátelství není ctnostné:

1. jestliže se opírá hlavně o smyslnou příchynost,
2. a je-li jeho pohnutkou jen pozemský prospěch.

Přímo hříšné pak je přátelství, které vychází z nízké smyslné vášně. Nezřídka se stává, že přátelství začne čistě duchovně, ale pro zkaženost lidské přirozenosti později klesne ve smyslné a nepravé přátelství.

Nepravé, zvláště číře smyslné přátelství brání veškerému pokroku ve ctnosti a snadno vede do těžkých hříchů.

322. Podle čeho poznáme nepravé přátelství?

Nepravé přátelství poznáme podle toho:

1. že se nepraví přátelé scházejí na zakázaných místech, v nepravou dobu nebo vůbec ve spojení s tím porušují některou povinnost;
2. že vedou neužitečné nebo dokonce hříšné hovory, zvláště proti bližnímu a představeným;
3. v protivenstvích a pronásledováních se takoví přátelé nenabádají navzájem ke ctnosti, nýbrž ještě více rozdmychávají nespokojenost.

● 323. Co se má souditi o ctnostném přátelství?

O ctnostném přátelství se má soudit takto:

1. že je můžeme samo o sobě opravdu doporučit,
2. že nám je však Bůh neuložil jako povinnost,
3. a řeholní osoby že od něho dokonce máme důtklivě zrazovat.

„Přítele věrného nelze se dokoupiti, nelze dosti odvážiti zlata ni stříbra za dobrotu jeho“ (Sir. 6, 15). Mnozí svatí i sám Pán Ježíš pěstovali svaté přátelství.

324. Proč se nemají v klášteře vyskytovat žádná zvláštní přátelství?

V klášteře se nemají vyskytovat zvláštní přátelství:

1. protože si všichni členové řeholní dru-

- žiny mají být nakloněni jako praví přátelé;
2. protože je v klášteře jiným způsobem dostatečně postaráno o to, co je hlavním účelem přátelství, totiž o ochranu před nebezpečími pro tělo i pro duši a o vzájemnou podporu ve snaze o ctnost;
 3. protože zvláštní semknutí několika členů snadno vede k odloučení od druhých a tím ovšem i k porušování povinné bratrské lásky;
 4. protože v klášteře je obzvláště osudné, klesne-li pravé přátelství na stupeň nepravého.

● 325. Kdy jsme vlídní?

Vlídní jsme tehdy, jestliže jsme z nadpřirozených důvodů zdvořilí a přívětiví vždycky a ke každému, s kým se stýkáme.

Přívětivost musí vycházet ze srdce, jinak by byla pokrytectvím. Nesmíme ji prokazovat jen z pozemských pohnutek, na příklad proto, abychom se učinili oblíbenými, došli vyššího úřadu nebo podobně. To by byla sebeláska. Přívětivost je ovocem i známkou bliženské lásky, je Pánu Bohu velmi milá a je podmínkou zdárného vlivu na lidi. Opačné povahové vlastnosti (sklon k trudnomyslnosti a prudkost) musíme přemáhat. Nejkrásnější příklad ctnosti vlídnosti máme na Pánu Ježíši: Ukázala se dobrota a lidumilnost Boha, Spasitele našeho. (Tit. 3, 4.)

● 326. V čem se jeví nepřátelství?

Nepřátelství se jeví v tom, že se s někým z odporu proti němu již nestýkáme, nebo mu zlo přejeme anebo i způsobujeme.

Nepřátelství je vzájemné, trvá-li mezi dvěma nebo několika osobami. Také se však někdy stává, že pouze jedna strana chová nepřátelství, kdežto osoba nenáviděná miluje svého protivníka, modlí se za něho a prokazuje mu dobro.

Jestliže někdo proti všeobecnému obyčeji nebo proti svému dosavadnímu zvyku s někým přestane mluvit, nezdraví ho a neodpovídá na jeho pozdrav, jsou to známky nepřátelství. Bylo by sebeklamem, kdyby v takovém případě říkal: „Já proti němu nic nemám.“

Samozřejmě je dovolen odpor proti něčím chybám a neřestem, tedy nikoliv přímo proti osobě.

327. Proč se máme varovat nepřátelství?

Máme se varovat nepřátelství:

1. protože se Pánu Bohu velice protiví a za některých okolností je i těžce hříšné,
2. zabraňuje, aby nám byly odpuštěny hříchy,
3. naše obětní dary činí bezcennými,
4. a protože ochromuje veškerý pokrok ve ctnosti.

„Každý, kdo se hněvá na bratra svého, propadne soudu.“ (Mat. 5, 22).

„Každý, kdo nenávidí bratra svého, jest vražedník.“ (I. Jan, 3, 15).

„Přinášíš-li tedy dar svůj k oltáři a tam se rozpomeň, že bratr tvůj má něco proti tobě, zanechej tam daru svého před oltářem a jdi prve, smiř se s bratrem svým a potom přijď, obětuj dar svůj.“ (Mat. 5, 23-24)).

V otčenáši se modlíme: Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.

328. Jak se máme zachovat, když jsou k nám druzí nepřátelští?

Když jsou k nám druzí nepřátelští, máme se zachovat takto:

1. odstranit příčiny nepřátelství, můžeme-li,
2. nikdy nedat ve svém srdci vzniknout hněvu,
3. modlit se za ně,
4. a odplácet dobrým za zlé.

Tkví-li příčiny toho nepřátelství:

a) v bezpráví, které jsme sami dříve učinili, musíme je napravit;

b) v déle trvajících chybách a nerozumnostech s naší strany, musíme je odstranit;

c) v nedorozumění, pak se musíme pokusit v do-
brotě se domluvit.

To všechno činme klidně, pokorně a vlídně. Jestliže vzniklo nepřátelství bez naší viny nebo tím, že jsme věrně plnili své povinnosti, nejsme za ně odpovědní a přenechme je i s jeho následky Pánu Bohu. I Pán Ježíš a světci měli své nepřátele a odpůrce.

Na lásce k nepřátelům spočívá zvláštní Boží požehnání. Je tím větší, čím těžší je to naší přirozeností. „Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské.“ (Mat. 5, 10.)

Nejkrásnější příklad lásky k nepřátelům nám opět dal Pán Ježíš, když se na kříži modlil: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí!“

● 329. Čeho se musíme varovat, najdeme-li na někom chybu?

Najdeme-li na někom chybu, musíme se varovat:

1. abychom odpor proti chybě nepřenášeli i na osobu,
2. abychom proti takovému člověku nezakročovali nerozumně, nelaskavě nebo jen z uražené sebelásky.

„Proč však vidíš třísku v oku bratra svého a trámu ve svém oku nepozoruješ?“ (Luk. 6, 41.)

f) O poslušnosti.

● 330. Kdo je poslušný?

Poslušný je, kdo ochotně činí vůli jiného.

Jak je důležité cvičit se v poslušnosti, jaká je cena této ctnosti, i o hříších neposlušnosti se mluví v kapitole o řeholní poslušnosti (otázka 204 a další).

IV. Základní ctnost mírnosti.

1. Všeobecně o mírnosti.

● 331. Kdo je mírný?

Mírný je, kdo vytrvale udržuje v pravých mezích smyslnou žádostivost podle požadavku rozumu a víry.

Mírnost se vztahuje na veškerý smyslový život. Nechce však potlačit smyslový život, který je podstatnou částí lidské přirozenosti, nýbrž pouze jej usměrňuje a řídí.

332. K čemu je nám nutná mírnost?

Mírnost je nám nutná:

1. abychom si zachovali lidskou důstojnost,
2. vystríhali se mnoha i těžkých hříchů,
3. abychom si důkladně vstípili potřebné ctnosti,
4. a zachovali si vnitřní mír.

Smyslnost se právem nazývá nezkrocenou šelmou v člověku. Kdyby ji mírnost nekrotila, přinesla by člověku smrt a záhubu.

2. *O ctnostech, které se druží k mírnosti, a o jejich protivách.*

333. Které ctnosti se druží k základní ctnosti mírnosti?

K základní ctnosti mírnosti se druží:

1. střídmost a zdrženlivost v pokrmech a nápojích,
2. cudnost (čistota) a stydlivost,
3. tichost,
4. mlčenlivost,
5. píle,
6. pokora.

Mimo to sem patří i ovládání všech smyslů.

a) *O střídmosti a nestřídmosti.*

● 334. Kdo je střídmostý?

Střídmostý je, kdo se při jídle a pití vytrvale řídí rozumem a Božím zalíbením.

Pánu Bohu se líbí a rozum žádá:

a) abychom se zdržovali zakázaných pokrmů, na příklad masa o postních dnech zdrženlivosti, častějšího nasycení o dnech újmy;

b) abychom dbali při jídle pořádku a varovali se velké požívačnosti;

c) abychom si občas odřekli i dovolený požitek nebo si v něm uložili újmu (omezení).

335. Proč je střídmost a zdrženlivost v jídle a pití nutná?

1. abychom si zjednali Boží milost,
2. abychom zůstali silní proti hříchu,
3. abychom byli stále horlivější a horlivější ve snaze o ctnost,
4. abychom si zachovali tělesné zdraví.

Protože se obyvatelé Ninive postili, ušetřil je Pán Bůh od trestu. Krásné příklady máme na Pánu Ježíši a svatých. Střídmost však též musíme pěstovat rozumně a řídit se poslušností k představeným nebo zpovědníkovi.

● 336. Kdo je nestřídmý?

Nestřídmý je, kdo nezřízeně požívá pokrmů nebo nápoje.

Nestřídmost se obvykle jeví v tom, že jíme nebo pijeme:

v nepravý čas, t. j. mimo pravidelná jídla, příliš mnoho, příliš chtivě (hlťavě) a mlsně nebo vybíravě.

V tomto ohledu se snadno mýlíme. Domníváme se, že musíme jíst častěji, hojněji a lépe, než je vskutku potřebno a prospěšno. Většina lidí jí příliš mnoho a příliš rychle (hlťavě). Je známo, že ve vlastní při je každý špatným soudcem, proto si dejme poradit. Neuchylujme se pro ledajakou záminku od všeobecného jídelního pořádku.

337. Proč se musíme varovat nestřídmosti?

Musíme se varovat nestřídmosti:

1. protože dusí ducha zbožnosti,
2. brání vážné snaze o dokonalost,
3. ničí i ctnosti, kterých jsme už dosáhli,

4. bývá příčinou mnoha nebezpečných pokušení,
5. snadno vzbudí pohoršení,
6. a poškozuje tělesné zdraví.

U nestřídmosti je to zvláštní, že se nelze snadno vyhnout blízké příležitosti k ní, neboť jíst musíme každý den. Ještě horší než nestřídmost v jídle je nemírné požívání alkoholických nápojů (opilství).

338. Jak se máme chránit před nestřídmostí?

Před nestřídmostí se chráníme takto:

1. před jídlem se modlíme a vzbudíme dobrý úmysl,
2. při jídle se nikdy plně neoddáme požitku,
3. bez vážného důvodu nejíme nikdy mimo stanovenou dobu,
4. a častěji se omezíme i v dovoleném jídle.

Při jídle zůstaň spojen s Bohem, dávej pozor na četbu nebo se oddej vzdělávajícímu hovoru. Za chyby proti střídmosti se trestej opačnými oběťmi.

b) O cudnosti a necudnosti.

● 339. Kdo je cudný?

Cudný je, kdo vytrvale ovládá pohlavní pud.

O kráse a důležitosti této ctnosti, o cvičení v ní a o hříších proti cudnosti viz otázku 225 a další.

c) O tichosti a hněvu.

● 340. Kdo je tichý?

Tichý je, kdo vytrvale ovládá zevně i vnitřně hněv.

341. K čemu je nám třeba tichost?

Tichosti je nám třeba:

1. abychom se líbili Pánu Bohu,

2. abychom se podobali Pánu Ježíši,
3. abychom požívali hlubokého pokoje srdce,
4. abychom zachovali svornost s druhými,
5. a abychom měli na lidi vliv a byli jim milí.

„Donížených a ubohých vždycky se ti líbila modlitba.“ (Judith 9, 16.)

„Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem; a naleznete pokoj duším svým.“ (Mat. 11, 29.)

— „Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.“ (Mat. 5, 4.)

342. Jak se máme cvičit v tichosti?

V tichosti se cvičme takto:

1. at' se přihodí cokoliv, zůstaňme klidní a veselí,
2. bud'me vždycky ke všem lidem laskaví,
3. když v nás povstane hnutí nevole, nedávejme je zevně najevo a ihned je uvnitř potlačujme,
4. nedopust'me, aby se nám v srdci usadil hněv a pomstychtivost.

O tichost se musí přičiňovat hlavně představení. Ať se mají na pozoru, aby se nerozčilovali pro hřích bratra, neboť hněv a rozčilení brání v lásce jim i druhým. (Z řeholních stanov Menších bratří, 7. hlava.)

Zít v míru s dobrými a tichými lidmi není nic velikého..., ale umět zachovat pokoj s tvrdými, převrácenými a neukázněnými nebo s takovými, kteří v sobě mají ducha odporu, to je veliká milost, to je statečné, šlechetné a hodné chvály. (Následování Krista II, 3, 2.)

● 343. Kdo je zlostný?

Zlostný je, kdo se prudce rozčiluje pro nějaké zlo.

Hněv, který vzplane náhle a prudce, nazýváme prchlivostí. Někdo se rozčilí při každé maličkosti: obtěžuje-li ho moucha, nedaří-li se mu práce...

Nejnebezpečnější je hněv, který vzniká pro skutečnou nebo domnělou urážku, neboť s ním bývá často spojeno hnutí nenávisti a pomstychtivosti. Hněv

se jeví mavenek v obličeji, chladným chováním, zatyloou nemluvností, potupnými řečmi, trpkými výčitkami, nerozumným výbuchem zlosti.

Pochází-li hněv ze spravedlivé příčiny a v zevním jeho projevu, je zachována pravá míra, je to spravedlivý hněv. Takový svatý hněv ovládal i Pána Ježíše, když vyháněl z jerusalemského chrámu kupce. Chraňme se však před sebeklamem, abychom nepovažovali neovládanou vášeň za svatý hněv a neospravedlňovali ji u sebe.

344. Pro které nadpřirozené pohnutky se musíme varovat hněvu?

Hněvu se musíme varovat z těchto nadpřirozených pohnutek:

1. protože je hněv hříchem,
2. vede snadno k rouhání Bohu, nenávisti, k ubližování na těle, k nepřátelství a jiným hříchům,
3. a že znemožňuje horlivou snahu o dokonalost.

Náhle vzplanuvší a nedlouho trvající hněv je zpravidla jen všedním hříchem. Těžkým hříchem se stává, chováme-li jej v srdci delší dobu a zaujme-li cele naše srdce i duši nebo přechází-li v nepřátelství.

„Člověk prchlivé povahy vzbuzuje nesváry; a kdo se snadno rozhněvá, snadno hřeší.“ (Přisl. 29, 22.)
„Nebud' kvapný, když máš hněvati se, neboť hněv v lůně jen blázna odpočívá.“ (Kaz. 7, 10.)

345. Z kterých přirozených pohnutek se musíme varovat hněvu?

Hněvu se musíme varovat z těchto přirozených pohnutek:

1. hněv mate ducha a způsobuje nerozumnost,
2. rozčiluje mysl a zahání vnitřní klid,
3. zmenšuje vážnost a vliv,
4. škodí i tělesnému zdraví.

346. Jak se máme chránit před hněvem?

Před hněvem se máme chránit takto:

1. předvídejme již předem, při kterých příležitostech k němu může dojít, a ozbrojme se proti němu klidem a trpělivostí,
2. nedejme najevo, povstává-li v nás hnutí hněvu,
3. hned na začátku taková hnutí potlačujme,
4. nikdy nejednejme pod vlivem hněvu,
5. velkomyslně odpouštějme bezpráví a odplácejme zlé dobřím.

Hněv je zlý rádce. Utrpěl-lis bezpráví, nepřemýšlej o něm a nepřipomínej je v hovoru.

d) O mlčenlivosti, klášterním mlčení a o povídavosti.

● 347. Kdo je mlčenlivý?

Mlčenlivý je, kdo nemluví nic zakázaného ani zbytečného a zvláště nevyjevuje svěrených tajemství.

348. K čemu je nutná mlčenlivost?

Mlčenlivost je nutná:

1. abychom se uvarovali mnoha hříchů proti Bohu i bližnímu,
2. abychom vnitřně obcovali s Bohem a pokračovali v dobrém,
3. abychom si uchovali vnitřní mír,
4. a abychom si získali úctu a důvěru bližních.

Pán Ježíš řekl vážné slovo: „Ale pravím vám: z každého slova prázdného, které lidé promluví, vydají počet v den soudu; neboť ze slov svých budeš ospravedlněn a ze slov svých budeš odsouzen.“ (Mat. 12, 36—37.) — „Domnívá-li se pak někdo, že jest nábožný, ale nedrží na uzdě svého jazyka, nýbrž klame srdce své, toho nábožnost jest bez užitku.“ (Jak. 1, 26.) — „I blázen, bude-li mlčet, za moudrého jmín bude, a své rty-li stiskne, za opatrného.“ (Přisl. 17, 28.)

Mnohého člověka připravilo o všecku vážnost a důvěru, kterých dosud požíval u lidí, několik neprozřetelných slov.

● 349. V čem záleží klášterní mlčení?

Klášterní mlčení záleží v tom, že řeholní osoby podle předpisu svých pravidel mlčí v určitou dobu a na určitých místech, není-li rozumných důvodů, aby se mluvilo.

Omlouvají vážně důvody, jako na př.: povinnost úřadu, poslušnost, láska k bližnímu a pod. U některých řádů se rozlišuje malé a velké neboli přísné mlčení. Aby se smělo porušit přísné mlčení, je třeba závažnějších důvodů.

K duchu mlčenlivosti též náleží: chodit klidně a usebraně, o nutných věcech mluvit potichu a stručně a varovat se každého většího hluku, jako hlučné chůze, bouchání dveřmi a podobně.

350. Proč musíme zachovávat klášterní mlčení?

Musíme zachovávat klášterní mlčení proto:

1. že udržuje v kázni nejen celou klášterní družinu, nýbrž i jednotlivce,
2. má příznivý vliv na vnitřní sebranost a věrné plnění povinností.

P. Jeroným Nadal T. J. (zemř. 1580), který z příkazu sv. Ignáce často zastával úřad visitátora, byl přesvědčen, že stačí zlepšit zachování mlčení, aby se klášter nebo řád opět povznesl k větší kázni.

● 351. Kdo je povídavý?

Povídavý je, kdo ze zvyku vede neuvážené a zbytečné řeči.

Hlavní známkou zde je neuváženost. Povídavý mluví, co mu právě přijde na mysl. Lidové přísloví praví výstižně: mluví, „co mu slina na jazyk přinese.“

352. Proč se máme vystříhat povídavosti?

Povídavosti se máme vystříhat proto:

1. že velmi snadno svádí k nerozumným, chlubitvým, nelaskavým, pobuřujícím, nepravdivým i jinak hříšným řečem,

2. často rozsévá nesvár a nepřátelství a působí jiné škody,
3. vadí vnitřnímu soustředění,
4. a poškozuje vážnost a důvěru u lidí.

„Mnoho mluvení nebývá bez hříchu.“ (Přisl. 10, 19.) — „Mluvití stříbro, mlčeti zlato“. „Kdykoliv jsem byl mezi lidmi, vrátil jsem se méně člověkem.“ (Následování Krista.)

● 353. Jak se máme chránit před povídavostí?

Před povídavostí se máme chránit takto:

1. Uvažujme často, jak ošklivá a škodlivá je to chyba;
2. bděme pečlivě nad sebou a horlivě prosme o milost, abychom se statečně přemáhali;
3. ucpěme její hlavní pramen, totiž touhu po pozemské útěše a utajenou pýchu.

„Proto tak rádi mluvíme, že v rozmluvě hledáme vzájemnou útěchu a občerstvení... Ale... tato zevní útěcha, kterou si snad zjednáváme, nám zatarasuje vnitřní útěchu, kterou může dát pouze Bůh.“ (Násl. Krista I, 10.)

e) O pili, lenosti a o dobrém využívání času.

● 354. Kdo je pilný?

Pilný je, kdo vykonává co možná svědomitě, horlivě a řádně své stavovské i vůbec veškeré povinnosti.

Pilný se nedá ovládat nechutí a omrzelostí. Nevyhledává si práce, které se mu zamlouvají, nýbrž má především na zřeteli, aby plnil své povinnosti. Maličkosti obstarává právě tak pečlivě jako velké věci. Zachovává správný čas i pořádek a plní všechno správným a náležitým způsobem.

● 355. Proč máme být pilní?

Máme být pilní:

1. abychom se líbili Bohu i lidem,
2. abychom byli veselí mysli a postupovali ve ctnosti,
3. aby se nám dařily časné podniky.

● 356. Kdo je lenivý?

Lenivý je, kdo své povinnosti nevykonává dost horlivě a vážně, nebo je bez dostatečného důvodu vůbec opomíjí.

Lenivého poznáme po tom, že má nechuť k duchovním úkonům (k rozjímání, sebranosti ducha, duchovní četbě, umrtvování); vyhýbá se pracovitým lidem a má k nim odpor; koná své povinnosti povrchně, odkládá je nebo vůbec opomíjí; jeví zálibu pro neužitečné a příliš dlouhé povídání a rád se zaměstnává neužitečnými věcmi.

357. Proč se máme varovat lenosti?

Lenosti se máme varovat proto:

1. že vede k mnohým hříchům, zvláště k povídavosti, pohoršení, nečistotě a konečně i k vlažnosti a zatvrzelosti srdce;
2. že se jí opomíjí mnoho dobrého, které by mohlo být vykonáno pro spásu duší a k blahu Církve i světa;
3. nedává vzejítí vnitřnímu pokoji a pravé radosti.

Zahálka je počátkem vši nepravosti. Je udicí, na kterou satan chytá lidi. P. Druzbiki K. T. J., který zemřel r. 1662, se vyjádřil: Větší zázrak by byl, aby cudně žil lenivý člověk, než aby se těžký kámen volně vznášel ve vzduchu.

Zvláště zlá je lenivost v duchovním životě. Sv. František nazval jednoho lenivého bratra bratrem Komárem a propustil ho z řádu, protože chtěl žít bez námahy na účet druhých.

● 358. Jak se máme varovat lenosti?

Lenosti se varujme takto:

1. nadmíru si vážme ceny času,
2. prosme Pána Boha o pomoc a přemáhejme se,
3. věrně zachovávejme pevný denní pořádek.

Kniha Přísloví (13, 4) praví: „Chce a nechce se člověku lenivému.“ „Království nebeské násilí trpí, a ti, kteří násilí činí, uchvacují je“ (Mat. 11, 12.) Sebe-

klam dovede omluvit zahálku jako „umění žít“, jako potřebné uvolnění, mírnost, ohled na jiné a pod.

● 359. Proč je čas tak drahocenný?

Čas je tak drahocenný:

1. protože je život krátký a jeho konec nejistý,
2. protože se ztracený čas již nikdy nevrátí,
3. protože na tom, jak využijeme času, snad záleží věčné štěstí nebo neštěstí naše a snad i mnohých jiných lidí.

Svatý Pavel napomíná křesťany: „Bratři, čas je krátký!“ (I. Kor. 7, 29.) „Bděte tedy, neboť nevíte, v kterou hodinu Pán váš přijde“ (Mat. 24, 42.) Nesmíme se spokojit touhou, abychom přišli do nebe, musíme i toužit, abychom tam dosáhli co nejvyššího stupně blaženosti. Z tohoto hlediska má i sebekratší chvíle věčnou cenu.

360. Jak se naučíme dobře využívat času?

Dobře využívat času se naučíme takto:

1. když častěji rozjímáme o ceně času a o tom, kolik času jsme již ztratili,
2. když se hodně snažíme, dokud jsme mladí a zdraví,
3. varujeme se styku se zahálčivými lidmi,
4. neoddáváme se spánku nebo odpočinku přes přirozenou potřebu,
5. zachováváme dobrý denní pořádek,
6. a když častěji věnujeme této věci zvláštní zpytování svědomí.

V denním pořádku se musí spolu střídat modlitba, práce a zotavení. I střídání různé práce je zotavením. Kdo pracuje klidně a je mírný, může mnoho vykonat a je mu méně třeba odpočinku a zotavení. Abys nejednal nerozumně a nepropadl sebeklamu, dej si raditi od zkušených a osvícených osob.

Píle sama o sobě nám ještě nezaručuje, že správně užíváme času. Práci musíme především konat ve stavu milosti a pro Boha, (t. j. s dobrým úmyslem). Ztra-

cený čas může být opět nahrazen větší pílí a hlavně horlivější láskou k Bohu.

f) O pokoře a o pyše a jejích projevech (marnivosti, chlubitosti, ješitnosti, pokrytectví a ctižádosti).

● 361. Kdo je p o k o r n ý ?

Pokorný je, kdo se vytrvale málo cení, protože si uvědomuje nekonečnou Boží velikost a svou vlastní ubohost.

Pokora patří k základní ctnosti mírnosti, protože umírňuje lidský pud touhy po cti a samostatnosti. Pokorné smýšlení se ovšem jeví v řeči, jednání a vůbec v celém chování člověka.

362. K čemu je nám zapotřebí ctnosti pokory?

Pokory je nám zapotřebí:

1. abychom přemohli lstivé úklady zlého ducha,
2. abychom byli milí Bohu a podobní Pánu Ježíši,
3. abychom získali a uchovali ostatní ctnosti,
4. abychom požívali nerušeného pokoje,
5. abychom se dobře snášeli s lidmi,
6. a abychom byli způsobilí k velkým podnikům a měli k nim odvahu.

„Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost“ (Jak. 4, 6.)

Kristus Pán nás napomíná: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem“ (Mat. 11, 29). Panna Maria a všichni světci byli srdcem pokorní. Pokora je bezpečnou známkou vyvolení, jako pýcha je opět význačnou známkou zavržených.

● 363. Které jsou s t u p n ě pokory?

Jsou tři stupně pokory, a to:

1. málo si sebe vážit,
2. být trpělivý, když druzí mají člověka v malé vážnosti,

3. a přijímat pokoření s radostí a toužit po nich.

Druhý stupeň nutně vyplývá z prvního. Kdo sám sebe málo cení, nemrzí se, jestliže si ho ani druzí neváží. Není proti pokore, zachovat si čest a dobré jméno, nýbrž je to právo každého a v některých okolnostech i povinnost.

364. Kdo je na prvním stupni pokory?

Na prvním stupni pokory je:

1. kdo se pokládá za nehodna Božích milostí a jeho služby, ale za hodna všech zkoušek;
2. kdo se nad nikoho nevyvyšuje, skrývá před druhými své dobré vlastnosti a přednosti, ale své tajné chyby vyjevuje těm, kteří by je měli vědět;
3. kdo nedůvěřuje svým názorům a silám, nepodává se samolibým myšlenkám, nevyhledává chvály ani ji nepřijímá s ještětým zalíbením, a v obydlí, jídle i oděvu si volí, co je nepatrnější.

„Poznávám, Pane, spravedlnost tvých soudů, a žes dle věrnosti své pokořil mne.“ (Ž. 118, 75.) — „Ne nám, Hospodine, ne nám, ale jménu svému čest zjednej!“ (Ž. 113, 9.) — „Co máš, abys toho nebyl dostal? Jestliže však jsi dostal, proč se chlubíš, jako bys nebyl dostal?“ (I. Kor. 4,7).

365. Kdo je na druhém stupni pokory?

Na druhém stupni pokory je, kdo trpělivě přijímá:

1. že si ho druzí, tajně nebo otevřeně, málo váží nebo jím pohrdají,
2. že ho pokládají za neschopného k některým úřadům a pracím,
3. že jiní mají před ním přednost v pokrmu, obydlí, šatě a v jiných věcech,
4. když se zdá, že ho druzí vůbec nectí a nemilují.

Na tomto stupni je i ten, kdo trpělivě snáší, cítí-li se opuštěn od Pána Boha.

● **366. Kdo je na třetím stupni pokory?**

Na třetím stupni pokory je:

1. kdo si přeje, aby jeho přednosti a znamenité výkony zůstaly bez povšimnutí,
2. kdo má radost, vyjdou-li najevo jeho chyby,
3. kdo touží, aby i v potřebných věcech dostával, co je horší, a aby se všude setkával s nelaskavostí a chladem,
4. kdo miluje své odpůrce a pronásledovatele jako své největší dobrodince, modlí se za ně, jen dobře o nich mluví a za zlé se jim odplácí dobrým.

Tento stupeň je známkou veliké dokonalosti. Písmo svaté praví o apoštolích: „I šli z velerady s radostí nad tím, že byli hodni učinění trpěti pohanu pro jméno Ježíšovo.“ (Sk. ap. 5, 41.) V pravdě pokorný chce být pokládán za špatného, nikoli za pokorného. (Výrok sv. Bernarda.) Kdo se chce cvičit v pokoře, ať se varuje sebeklamu a nerozumnosti.

● **367. Jak nabudeme ctnosti pokory?**

Ctnosti pokory nabudeme:

1. budeme-li se častěji o ni modlit,
2. budeme-li se snažit, abychom se stále lépe poznávali,
3. užíváme-li horlivě každé příležitosti pro cvičení v pokoře.

● **368. Kdo je pyšný?**

Pyšný je, kdo z nedostatku sebezpoznání a z ješitné vypínavosti o sobě myslí víc, než je správné.

● **369. Proč se musíme chránit pychy?**

Musíme se chránit pychy proto,

1. že je to ošklivý hřích a vede k mnoha jiným hříchům,

2. že podkopává ctnosti a olupuje je o záslužnost,

3. a svolává Boží tresty a vydává nás v pohrdání i u lidí.

„V nenávisti má Bůh i lidé nadutost.“ (Sir. 10, 7.)
— „Vpravdě pravím vám, vzali odplatu svou.“ (Mat. 6, 2.) — Velká a tvrdošíjná pýcha je známkou zavržení.

370. Proč je pýcha zvláště nebezpečná?

Pýcha je zvláště nebezpečná:

1. protože je často skryta hluboko v srdci a jen stěží ji lze poznat,

2. že se umí uplatnit velmi snadno, nenápadně a velmi rozmanitým způsobem, a to často i při cvičení ve ctnosti.

U žádné jiné neřesti (mimo smyslnost) není nebezpečí sebeklamu tak veliké jako u pýchy.

● 371. Které jsou zvláštní druhy pýchy?

Toto jsou zvláštní druhy pýchy:

1. marnivost,

2. chlubitost,

3. ješitnost,

4. pokrytectví (licoměrnost),

5. ctizádost.

● 372. Kdo chybuje marnivostí?

Marnivostí chybuje; kdo nezřízeně touží, aby ho druzí lidé chválili a vážili si ho.

Marnivost může být už před dobrým skutkem, může se též dostavit při něm nebo až po něm. Právě do této chyby snadno upadají i lidé, kteří se jinak poctivě snaží o ctnost.

373. Proč se máme varovat marnivosti?

Marnivosti se máme varovat proto:

1. že uráží Pána Boha,

2. zmenšuje nebo docela ničí nadpřirozenou cenu našich dobrých skutků,

3. a že ruší vnitřní mír.

Marnivý uráží Pána Boha tím, že jednak požaduje pro sebe čest, která náleží Bohu, jednak že hledá

vážnost u tvorů, zatím co mu má dostačit vážnost u Pána Boha. Pán Ježíš káral Židy slovy: „Kterak můžete uvěřiti vy, kteří přijímáte čest jedni od druhých, a té cti, která jest od jediného Boha, nehledáte?“ (Jan 5, 44.) — „Mějte se na pozoru, abyste nečinili dobrých skutků svých před lidmi, byste byli od nich viděni; sice nebudete mítí odplaty u svého Otce, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 6, 1.)

Přízeň a chvála lidí je velmi kolísavá. Dnes volají „Hosanna!“ a zítra: „Ukřižuj!“

● 374. Kdo se prohřešuje chlubitostí?

Chlubitostí se prohřešuje, kdo se nezřízeně snaží řečmi a vypravováním se učinit v očích lidí velikým.

Jedni se chlubí svými přednostmi, jiní přednostmi svých příbuzných, přátel nebo řeholních spolubratří; někteří dokonce i svými chybami a nectnostmi.

375. Proč se máme v a r o v a t vychloubačností?

Máme se varovat vychloubačností:

1. protože se velmi oškliví Bohu i lidem,
2. že snadno přivádí k chybám proti pravdomluvnosti, bliženské lásce i spravedlnosti.

● 376. Kdo je ješitný?

Ješitný je, kdo má nezřízené zalíbení ve svých přednostech a výkonech.

Nezakazuje se vůbec každá radost z vlastních předností a dobrých skutků, nýbrž jen zalíbení nezřízené, jako bychom totiž jen my sami byli původci těchto dober a nikoliv především Pán Bůh.

● 377. Kdo je l i c o m ě r n ý neboli p o k r y t e c ?

Licoměrný (pokrytecký) je, kdo se úmyslně dělá zbožnějším a ctnostnějším, než je ve skutečnosti.

Licoměrnost neboli pokrytectví je velmi ošklivá a nebezpečná vada. Nenávidí ji Bůh i lidé. Ježíš nazval farizeje a zákoníky právě pro pokrytectví obílenými hroby a volal nad nimi hrozné běda: „Hadové, přemě zmijí, kterak utečete před soudem pekelným?“ (Mat. 23, 33).

Není každá přetvářka těžkým hříchem. Kdo se přetvařuje v nepatrných věcech a neškodí tím značně druhým, nehřeší těžce.

● 378. Kdo je ctižádostivý?

Ctižádostivý je, kdo nezřízeně dychtí, aby se mu dostávalo před druhými cti, významení a přednosti.

379. Proč se musíme varovat ctižádosti?

Musíme se varovat ctižádosti:

1. protože je ošklivostí před Bohem i před lidmi,
2. vede snadno k pohoršení, zmatkům a nesvornosti,
3. a že brání vnitřnímu pokoji.

Když se ctižádostiví apoštolé přeli o první místo v Božím království, pravil jim Kristus Pán: „Vpravdě pravím vám: „Neobráťte-li se a nebudete-li jako děti, nevejdete do království nebeského.“ (Mat. 18, 3).

Jediná nepokojná ctižádostivá hlava může způsobit nepokoj v celé klášterní družině.

● 380. Kdy smíme veřejně konat dobré skutky?

Veřejně smíme konat dobré skutky:

1. přispíváme-li tím k slávě Boží, k vzdělání a povzbuzení bližšího a ke cti Církve i svého řádu,
2. nelze-li takový skutek vykonat leč veřejně, na příklad chórovou modlitbu, ošetřování nemocných, zevní umrtvování a pod.

Úmysl musí ovšem být vždy čistý a obrácen k Bohu. „Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž jest v nebesích.“ (Mat. 5, 16.) Sv. František šel často po veřejné ulici, aby kázal i svým zjevem a vystupováním.

Dobrých skutků a cvičení ve ctnosti nemáme zanechat z obavy, že bychom zpyšněli. Vyvstávají-li nám v mysli marnivé myšlenky, když konáme nějaký dobrý skutek, nedbejme jich, nýbrž klidně pokračujme v započatém díle. O sv. Bernardu se vypravuje, že byl

kdysi při podobné příležitosti pokoušen k ješitnosti a marnivosti, i zvolal prý: „Doslyš, satane, k vůli tobě jsem nezačal, k vůli tobě nepřestanu.“

Z podobných důvodů, ze kterých smíme konat veřejně dobré skutky, smíme i mluvit o svých dobrých skutcích nebo o milostech, kterých se nám dostalo od Pána Boha. Buďme však velmi opatrní, abychom neupadli do sebeklamu.

● 381. Kdy smíme před druhými skrývat své vady?

Své vady a chyby smíme skrývat před druhými z těchto pohnutek:

1. abychom zabránili pohoršení.
2. abychom ušetřili církev a duchovní stav škody a pohany.

Skrývati zde tedy neznamená „tajně činiti“, nýbrž naopak: z určitých důvodů v nějakém jednotlivém případě opominouti, co bychom vlastně měli opominouti vždycky. Nedopouští se tedy nestřídmá, zlostná, ješitná nebo vlašná řeholní osoba pokrytectví, jestliže ovládá tuto svou slabost před mladšími řeholními osobami nebo před světskými lidmi. Je to i její povinnost.

● 382. Jak se máme chovat vzhledem k svým schopnostem a vlohám?

Své schopnosti a vlohy máme:

1. pokorně uznat a těšiti se z nich jako z Božích darů,
2. horlivě je pěstovat a užívat jich, jak to radí moudrost a žádá nebo dovoluje poslušnost.

Smíme upozornit představené na své zvláštní vlohy, nevědí-li o nich. Dostanou-li před námi přednost méně nadaní a svěří-li se jim důležitější místa, musíme v tom vidět Boží řízení. Všemohoucí Pán Bůh nepotřebuje našich vloh k tomu, aby dosáhl svých úmyslů.

Používá-li se nás k pracem, které se nesrovnávají s našimi schopnostmi a sklony, smíme o tom skromně zpravit své představené. Nezmění-li však své rozhodnutí, spatřujeme v tom Boží vůli. Ať jsme na kterémkoli místě, vždycky se musíme snažit, abychom

upotřebili svých sil a vloh k Boží cti a chvále a pro spásu duší, jak je nám to jen možné.

● 383. Jak máme přemáhat pýchu?

Pýchu máme přemáhat tak:

1. že častěji uvažujeme o zlobě a ošklivosti pýchy,
2. že si živě uvědomíme svou ubohost, slabost a úplnou závislost na Bohu,
3. a častými úkony pokory zvláště při pokusech k pýše.

V. Základní ctnost statečnosti.

1. O statečnosti.

384. Kdo je statečný?

Statečný je, kdo se z nadpřirozených důvodů ochotně a vytrvale podřizuje námahám a obtížím a odvažuje se s rozvážnou odvahou a rozumným úsilím obtížných a nebezpečných věcí.

Ke statečnosti patří i to, umět ve vhodnou chvíli upustit od díla příliš těžkého nebo takového, jež se stalo neúčinným.

● 385. K čemu je nám třeba statečnosti?

Statečnosti je nám třeba:

1. abychom věrně plnili Boží vůli a získali pevné ctnosti,
2. abychom vykonali mnoho pro spásu duší a získali si bohaté zásluhy pro nebe.

„Království nebeské násilí trpí, a ti, kteří násilí činí, uchvacují je.“ (Mat. 11, 12.) — „Āni ten, jenž zápasí o závod, nebývá ověřen, leč zápasí náležitě.“ (2. Tim. 2, 5).

Statečností můžeme nejzřejměji prokázat lásku k Pánu Bohu. Ježíš a svatí nám dávají nejkrásnější příklad statečnosti. Jaké oběti přinášejí lidé tohoto světa k vůli pomíjejícím statkům a poctám!

2. O ctnostech, které se druží ke ctnosti statečnosti, a o jejich protivách.

● 386. Které ctnosti se druží k statečnosti?

K statečnosti se druží:

1. velkodušnost,
2. důvěra,
3. vytrvalost,
4. trpělivost.

a) O velkodušnosti, opovážlivosti a zbabělosti.

● 387. Kdo je velkodušný?

Velkodušný je, kdo pro Boha vytrvale podstupuje velmi obtížné nebo protivné věci.

Velkodušnost se projevuje hlavně tím:

a) že se nedáváme odstrašit překážkami (ani sliby, ani hrozbami, nespravedlivým odsuzováním ani pronásledováním);

b) že nemáme své odpůrce v nenávisti, nýbrž jim prokazujeme dobro;

c) že přes všechny obtíže zachováváme klidnou a pokojnou mysl.

Všichni světci byli velkodušní. Tato ctnost pudí k hrdinským obětem a Bůh ji odměňuje mimořádnými milostmi. Mimořádně velké a dlouho trvající, velmi těžké a nebezpečné nebo nám cizí skutky nesmíme podnikat, když jsme o tom napřed neřekli svým představeným, a oni nám nedali svolení.

Uloží-li nám představení něco, co se zdá nad naše síly, smíme a máme je pokorně upozornit na svou neschopnost. Trvají-li však přesto na svém rozhodnutí, dejme se s důvěrou v Pána Boha do přikázaného díla.

● 388. Kdo se prohřešuje opovážlivostí?

Opovážlivostí se prohřešuje, kdo o své újmě podstupuje něco nad své síly.

Opovážlivost pochází z pýchy a nerozumnosti. Navenek se podobá velkodušnosti, ve skutečnosti je jejím opakem.

● 389. Kdo se prohřešuje zbabělostí?

Zbabělostí se prohřešuje, kdo se z nedbalosti nebo z dobrovolné duševní ochablosti vyhýbá všem obtížným a namáhavým úkolům, ač jej svědomí nabádá, aby je vykonal.

b) O pevné důvěře a bázlivosti.

● 390. Kdo má pevnou důvěru?

Pevnou důvěru má, kdo se odvážně chápe i těžkých věcí s pevnou nadějí, že mu Bůh dá potřebnou sílu a vytrvalost.

● 391. Kdo chybuje bázlivostí?

Bázlivostí chybuje, kdo proti hlasu svědomí opomíjí dobré, protože se bojí námah a nebezpečí s konáním dobrého spojených.

Kořeny této chyby jsou: nedůvěra v Boha, nedostatek horlivosti a tajná pýcha, která se obává možného zahanbení. Bázlivost velmi škodí. Bázlivec sám nedokáže nic velikého a mnohdy druhým brání v horlivém působení.

c) O vytrvalosti, nestálosti, nepovlnosti a svévoli.

● 392. Kdo je vytrvalý v dobrém?

Vytrvalý v dobrém je, kdo v začatém dobrém díle pokračuje a co možná je dokončí.

Rozeznáváme vytrvalost při konání jednotlivých dobrých skutků a vytrvalost v dobrém vůbec až do konce života.

● 393. Proč je vytrvalost v dobrém nutná?

Vytrvalost v dobrém je nutná:

1. abychom získali dokonalou ctnost a dokončili bohumilá díla,
2. abychom dosáhli věčné blaženosti.

„Nikdo, jenž položil ruku ze pluhu a ohlíží se nazpět, není způsobilý ke království Božímu.“ (Luk. 9, 62.) — „Kdo však vytrvá až do konce, spasen bude.“ (Mat. 10, 22.) — „Buď věrný až do smrti, a dám ti korunu života.“ (Zjev. 2, 10.)

„U křesťana se netážeme tolik na začátek, jako spíše na konec. Pavel začal špatně, ale dobře skončil. Jidáš naopak chvályhodně začal a skončil zradou.“ (Sv. Jeroným Ep. 10.)

Nemáme být vytrvalí pouze v povinných cvičeních, nýbrž ve všem dobrém, které jsme začali, zvláště:

a) ve zdvořilém a počestném chování, b) ve ctnostných úkonech a v modlitbách, které jsme na sebe vzali dobrovolně. Je však dobré odložit zvyky, které byly sice dříve dobré, ale během času se staly bezúčelnými, zdraví škodlivými, nebo překáží duchovnímu pokroku. Nebudme v tomto směru ani úzkoprsí, ani se opět nedejme klamati pohodlností a bázní před oběťmi.

● 394. Kdo chybuje nestálostí?

Nestálostí chybuje, kdo se dá bez dostatečné příčiny odvést od dobrého a pohnout k opačnému smýšlení a jednání.

Nesmíme se dát odvést od dobrého zlými vášněmi, zvláštními obtížemi, nespravedlivým odporem bližních nebo špatným příkladem.

● 395. Proč se musíme stříci nestálostí?

Musíme se stříci nestálosti proto:

1. že není důstojna rozumného a věřícího křesťana,
2. že snadno vede k vlažnosti, zlým návykům a konečně i do věčné záhuby.

I zde platí přísloví: „S malým se začíná, s velkým končí.“ Zcela zhoubná je nestálost, která svádí člověka, aby odložil své řeholní povolání nebo dokonce i víru. — „Člověk bohabojný v moudrosti zůstává jako slunce, ale blázen jako měsíc se mění.“ (Sir. 27, 12.)

„Běda těm, kteří ztratili trpělivost [a kteří opustivše cesty přímé zašli na cesty zlé!] Neboť co budou činiti, až dohlížet počne Pán?“ (Sir. 2, 16.) — „Neboť jest nemožno, aby ti, kteří jednou byvše osvíceni a okusivše daru nebeského, stali se účastní Ducha svatého... a potom padli, opět se obnovili ku pokání.“ (Žid. 6, 4—6.) Dějiny církevní i každého řádu znají mnoho příkladů takové zhoubné nestálosti.

● 396. Kdo je důsledný?

Důsledný je, kdo se pevně drží toho, co rozumem nebo ze svědomí poznal za správné a užitečné.

Tato pevnost je hlavní známkou charakteru.

● 397. Kdo chybuje svévolí?

Svévolí chybuje, kdo nahlíží nebo by snadno mohl nahlédnouti nerozumnost svého mínění, ale přece při něm slovy nebo jednáním setrvává.

Svévole se liší od nepovolnosti nedostatkem moudrosti.

d) O trpělivosti a netrpělivosti.

● 398. Kdo je trpělivý?

Trpělivý je, kdo pro Boha klidně snáší protivenství a utrpení.

Trpělivý snáší klidně jak vnější utrpení, jako nemoci, hlad, žízeň, zimu, pronásledování, tak i vnitřní utrpení: starosti, pokušení, příkoří.

● 399. Které rozeznáváme stupně trpělivosti?

Rozeznáváme tři stupně trpělivosti:

1. trpěti bez dobrovolné vnější známky netrpělivosti,
2. trpět bez vnitřního rozrušení,
3. trpět s radostí a toužit po utrpení.

„Pokládejte to za radost, bratři moji, jestliže se ocítáte v různých zkouškách.“ — „Pane, trpěti nebo zemřít!“ (Výrok sv. Terezie.)

400. Nač je nám třeba ctnosti trpělivosti?

Ctnosti trpělivosti je nám třeba:

1. abychom, jak náleží, snášeli utrpení, která na nás Pán Bůh sesílá nebo dopouští,
2. abychom činili pokání za hříchy a získali si bohaté zásluhy,
3. abychom konali dobré skutky a nabyli pevné ctnosti,
4. abychom setrvali v dobrém až do konce.

Utrpení bývá často zvláštním důkazem Boží lásky k nám. Bůh umí i zlé obracet k dobrému. — „Vy jste sice měli se mnou zlé záměry, Bůh však to obrátil v dobré“, pravil Josef Egypťský svým bratrům. (Gen. 50, 20.) — Koho Bůh miluje, toho kárá. — K Tobíášovi pravil anděl: „Žes byl Bohu milý, bylo třeba, bys byl zkoušen.“ (Tob. 12, 13.) — „Vytr-

valosti zajisté jest vám potřebí, abyste vykonávajíce vůli Boží, obdrželi statek zaslíbený.“ (Žid. 10, 36.) — „Skrze mnohá soužení musíme vcházeti do království Božího.“ (Sk. ap. 14, 21.)

Bez kříže nemůže být nikdo zde na zemi: „Sporádej a zařid' si všechno podle své vůle a shledáš, že všude je nějaké utrpení. Trpěti musíš, buď rád nebo nerad. A tak všude najdeš nějaký kříž. Neboť buď musíš trpět něco na těle nebo mít nějaký zármutek v duši.“ (Následování Krista II, 12, 3.)

Pán Ježíš nám dává nejlepší příklad trpělivosti. Nesl přetěžký kříž s největší oddaností a ochotou. Svatí ho v tom následovali. I nás zve Ježíš, abychom ho následovali: „Kdo nebéře kříže svého a nenásleduje mne, není mne hoden.“ (Mat. 10, 38.)

● 401. Jaká utrpení smíme hledět od sebe odvrátit?

Smíme hledět od sebe odvrátit taková utrpení:

1. která se týkají společnosti (kláštera, řádu, celé církve),
2. která ohrožují nejvyšší důležité časné statky (život, zdraví, jmění, dobré jméno),
3. která bychom nesnesli bez hříchu, protože naše ctnost je ještě příliš slabá.

Při těžkých nemocech máme vyhledat lékařskou pomoc i se smíme modlit za uzdravení. Utrpením, která neškodí našemu tělesnému nebo duchovnímu životu, jako na příklad: nevolnosti, neváží-li si nás druzí nebo nás v něčem sužují, se nemáme vyhýbat, leč by bylo nebezpečí, že budeme netrpěliví, hněviví a pomstychtiví.

402. Jak si máme počínat v protivenstvích?

V protivenstvích si počínejme takto:

1. potlačme každé hnutí netrpělivosti,
2. důvěrně se odevzdejme do Božích rukou,
3. neopomíjejme obvyklé zbožné úkony, nýbrž je naopak konejme zvláště horlivě,

4. nehledejme útěchy u tvorů, nýbrž u Boha,
5. je-li snad někdo původcem našeho utrpení, modleme se za něho a splácejme zlé dobrým.

Trvá-li zkouška velmi dlouho, mějme ji za zcela zvláštní milost. Pokládejme se za šťastné a odpovíme radostnou a vytrvalou odevzdaností do svatých Božích úmyslů.

403. Jak si máme počínat při duchovní vyprahlosti?

Při duchovní vyprahlosti:

1. se pokořme před Pánem Bohem a mějme se za nehodny jeho útěchy,
2. zkoumejme se, zdali jsme si vyprahlost sami nezavinili svými chybami a nedbalostmi,
3. nezanecháme žádných obvyklých úkonů.

● 404. Jak si musíme počínat při tělesné nemoci?

Při tělesné nemoci musíme činit toto:

1. cvičit se v trpělivosti a odevzdanosti do Boží vůle,
2. řídit se pokyny lékaře a ošetřovatelů,
3. děkovat za všechny služby,
4. být skromní v požadavcích,
5. a zachovávat pevný denní pořádek.

Požádejme včas o svátost nemocných. Jestliže nás k tomu někdo nabádá, třeba jen velmi nesměle a nepřímě, ihned rádi svolíme. V těžké nemoci se člověk snadno klame stran vážnosti svého stavu.

● 405. Kdo chybuje netrpělivostí?

Netrpělivostí chybuje, kdo se nezřízeně znepokojuje nebo rmoutí pro nějaké zlo, které ho potkalo.

Nejlepším a hlavním prostředkem proti netrpělivosti je přesvědčení z víry, že i protivensství sesílá a řídí nejdobrotivější Bůh.

ŠESTNÁCTÁ HLAVA.

O třech božských ctnostech.

I. Božská ctnost víry.

406. V čem záleží ctnost víry?

Ctnost víry záleží v tom, že vytrvale máme všechno za pravdu, co Bůh zjevil, a to proto, že se Bůh nemůže ani mýlit ani klamat.

Bůh nám vlévá ctnost víry do duše při křtu svatém. Stálým cvikem ji musíme rozvinout a zdokonalit. Od Pána Boha zjeveným pravdám nás učí katolická církev svými představenými: papežem, biskupy a jejich pomocníky — kněžími.

407. K čemu je nám třeba ctnosti víry?

Ctnosti víry je nám třeba:

1. abychom se chránili hříchů,
2. abychom se dovedli cvičit ve všech ctnostech, zvláště v poslušnosti, trpělivosti v křížích a utrpeních a v lásce k bližnímu,
3. abychom se náležitě modlili a hodně přijímali svaté svátosti,
4. abychom došli věčné spásy.

Tridentský koncil (sess. 6, cap. 8) praví, že víra jest „počátek spásy člověka, základ a kořen všeho ospravedlnění.“ — „Bez víry však nelze líbiti se Bohu, neboť ten, jenž přistupuje k Bohu, musí uvěřiti, že Bůh jest a odplácí těm, kteří ho hledají.“ (Žid. 11, 6.)

408. Jak máme pěstovat ctnost víry?

Ctnost víry máme pěstovat tak:

1. že často vzbuzujeme úkony víry,
2. hledíme důkladně poznat pravdy víry,
3. zařizujeme podle víry svůj život,
4. přijímáme v duchu víry zkoušky a utrpení, nařízení i pokyny svých představených a vůbec všechno, co nás potká,
5. a varujeme se všeho, co ohrožuje víru, i pochybností proti ní.

Radí se, abychom modlitby, zvláště delší, začínali úkonem víry v Boží všudypřítomnost a dobrotu. „Věřím v Boha“ budiž naší oblíbenou modlitbou; jeť nejlepším světlem pro náš rozum a obsahuje nejmocnější pohnutky k dobrému jednání.

Naše víra ať se zvláště obrací k Nejsvětější Svátosti, tomuto tajemství víry, které je nám tak blízko, ale které pochopíme, jen když máme živou víru. — „Víra, nemá-li skutků, jest mrtvá.“ (Jak. 2, 17.)

Nečtíme knih a časopisů víře nepřátelských a varujeme se důvěrného styku s nevěřícími nebo neřestnými lidmi. Pochybnosti proti víře si nepřipouštíme. Nezakazuje se nám ovšem přemýšletí rozumně o tajemstvích víry.

II. Božská ctnost naděje.

409. V čem záleží ctnost naděje?

Ctnost naděje záleží v tom, že vytrvale očekáváme od Boha věčnou blaženost a všechno, co je nám k ní nutné nebo užitečné, a to proto, že nám to pro zásluhy Ježíše Krista slíbil všemohoucí, milosrdný a věrný Bůh.

Především musíme doufat v odpuštění hříchů a v Boží milosrdenství. Smíme od Pána Boha důvěrně očekávat i časná dobra, přispívají-li nám ke spáse nebo ji alespoň neohrožují. Musíme ovšem spolupůsobit s Boží milostí. Naděje je ovocem víry.

„Líbí se Pánu ti, kdo se ho bojí, a ti, kdo doufají v milosrdenství jeho.“ — Ž. 146, 11. — „V naději se radujte, v soužení buďte trpěliví.“ — Řím. 12, 12. — Člověk naplněný pevnou nadějí je jist věčnou blažeností, a proto klade trvalý odpor utrpením, velmi horlivě kráčí po cestě ctnosti a je pln radosti.

410. K čemu je nám třeba naděje?

Naděje je nám třeba:

1. abychom se líbili Bohu,
2. abychom byli velmi horliví v dobrém,
3. abychom stále požívali nebeské útechy,
4. abychom došli věčné spásy.

● 411. Jak máme doufat v Boha?

Máme v Boha doufat:

1. pevně, t. j. se vsí důvěrou,
2. s trpělivou odevzdaností do jeho svaté vůle.

I když jsou naše hříchy nadmíru četné a těžké, musíme doufat v Boží milosrdenství. Lotr na pravici si ještě ve chvíli smrti otevřel nadějí ráj. S nadějí a důvěrou v Pána Boha se musí pojit pokorná nedůvěra v sebe.

III. Božská ctnost lásky.

1. Láska k Bohu.

412. Kdy milujeme Boha?

Boha milujeme:

1. jestliže v něm máme zalíbení,
2. jsme-li mu oddáni.

Láska je ve vůli, nikoli v citu. Není tedy třeba, abychom lásku k Bohu vnímali a pocítovali i citově. Smyslová hnutí ovšem stupňují nábožnost při modlitbě a činí službu Boží snazší a příjemnější. Mohou však být náhražkou lásky, kde vlastně pravé lásky není. Nejlepším zkušebním kamenem lásky jsou skutky a oběti.

Podle pohnutky, ze které náklonnost vyvěrá, rozeznáváme lásku dokonalou a nedokonalou.

● Kdy milujeme Boha nedokonale?

Boha milujeme nedokonale, milujeme-li jej spíše pro sebe, t. j. proto, že nás činí šťastnými a dokud nás činí šťastnými.

Tento způsob lásky patří spíše ke ctnosti naděje. Je dovolený i dobrý, ale svou cenou i účinky je daleko za dokonalou láskou.

414. Kdo miluje Boha dokonale?

Boha miluje dokonale, kdo si ho vytrvale váží nade všechno a je mu více oddán než komukoliv jinému, protože je nekonečně dobrý a dokonalý a náš nejlaskavější Otec a největší dobrodinec.

K dokonalé lásce náleží trojí:

a) správná činnost duše: musíme mít v Pánu Bohu zalíbení a přát mu blaho;

b) pravá pohnutka: musíme Boha milovat proto, že je nekonečně dokonalý a k nám nejvýš dobrý;

c) pravá síla: musíme Boha milovat nade všechno, t. j. být hotovi raději všechno ztratit než se od něho odloučit těžkým hříchem.

I dokonalá láska má mnoho stupňů. Na nižším stupni stojí, kdo se chce varovat jen těžkých hříchů, nikoli však též všedních. Musíme usilovat, abychom stále rostli v lásce k Bohu a chránili se i všedních hříchů a nedokonalostí.

415. Proč máme Boha horlivě milovat?

Máme horlivě Boha milovat, protože láska k němu:

1. je první a největší přikázání,
2. spojuje nás s ním co nejvroucněji,
3. teprve ona dává ostatním ctnostem plnou cenu,
4. a protože dokonalá láska shlazuje všechny hříchy.

„Nyní však trvají víra, naděje, láska, tyto tři; ale největší z nich jest láska.“ — I. Kor. 13, 13. — Láska „jest svazkem dokonalým“. — Kol. 3, 14. — „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a z celé mysli své. To jest největší a první přikázání.“ — Mat. 22, 37.

Dokonalá láska smývá všechny smrtelné hříchy, sebe-těžší a sebečetnější. Kdo, nejsa pokřtěn, miluje dokonale Pána Boha, ten je zproštěn dědičného hříchu. Zda se dokonalou láskou odpouští také všední hříchy, to závisí na stupni lásky.

Kdo dokonale miluje Boha, je také odhodlán plnit všechny těžce zavazující povinnosti Božích přikázání, zvláště vyznat se v nejbližší zpovědi ze všech těžkých hříchů. Není však třeba, abychom ten úmysl vý-

slovně vzbudili, ani abychom si umínili, že půjdeme ke zpovědi co nejdříve.

Dokonalá lítost není nic jiného než lítost z dokonalé lásky k Bohu. Pamatujme si však, že při zpovědi musíme výslovně vzbudit lítost a že nestačí pouhý úkon lásky.

Význam lásky líčí překrásně a výstižně svatý apoštol Pavel ve „velepísní lásky“:

„Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, lásky však neměl, byl bych jako měď zvučící a jako zvonec znějící. A kdybych měl proroctví a znal všechna tajemství a veškerou vědu, a kdybych měl všechnu víru, takže bych hory přenášel, lásky však kdybych neměl, ničím bych nebyl. A kdybych rozdál na pokrm chudých veškeren statek svůj a vydal své tělo k spálení, lásky však kdybych neměl, nic by mi to neprospělo.“

Pak pokračuje o účincích a vlastnostech lásky:

„Láska jest shovívavá, dobrotivá;
láska nezávidí, nechlubí se, nenadýmá se,
není ctižádostivá,
nehledá svého prospěchu,
neroztrpčuje se, nemyslí o zlém,
neraduje se z nepravosti,
nýbrž raduje se s pravdou;
všecko snáší, všemu věří,
všeho se naděje,
všecko přetrpívá.“ (I. Kor. 13, 1—7.)

● 416. Jak dospějeme ke ctnosti lásky k Bohu?

Ke ctnosti lásky k Bohu dospějeme:

1. když často rozjímáme o Boží dokonalosti a dobrotě,
2. často prosíme o jeho svatou lásku,
3. a pilně se v ní cvičíme.

Co neznáme, toho nemilujeme. Jak je Bůh hodný lásky, poznáváme nejlépe, když rozjímáme o Božích vlastnostech, o utrpení Krista Pána a o Nejsvětější Svátosti. Sv. Ignác praví: „Svou lásku mi dej a svou milost a budu dosti bohat a po ničem víc netoužím.“

417. Jak máme Pánu Bohu osvědčovat svou lásku?

Svou lásku k Bohu osvědčujeme takto:

1. varujeme se hříchů a dokonale plníme Boží přikázání,

2. budme trpěliví v kříži a v utrpení,
3. vzbuzujme často vroucí úkony lásky,
4. a konejme často skutky lásky, zvláště lásky k bližnímu.

2. Láska k bližnímu.

418. Kdo má ctnost lásky k bližnímu?

Ctnost lásky k bližnímu má, kdo pro Boha miluje bližního jako sebe.

Bližním je nám každý člověk, buďsi přítel nebo nepřítel: „Milujte nepřátele své, dobře číňte těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vás pronásledují a pomlouvají.“ — Mat. 5, 44. — „Pro Boha“, t. j. protože to Bůh přikazuje a že jsou všichni lidé v tak blízkém vztahu k Bohu.

Kdo miluje bližního jen pro tělesné, duchovní nebo charakterové přednosti, ten se tím necvičí v bliženské lásce. Kdo pak miluje bližního jen pro vlastní prospěch nebo z nízké smyslnosti, dopouští se dokonce hříchu.

„Jako sebe“, t. j. podle slov: „Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim, a co chceš, aby ti jiní činili, i ty jim prokazuj.“

419. Proč máme milovat všechny lidi?

Máme milovat všechny lidi:

1. protože jsou všichni lidé Božími dětmi,
2. všichni jsou vykoupeni Kristovou krví,
3. že všichni máme jednou spolu žít v nebi ve věčném přátelství.

Pán Ježíš nám sám dal nejskvělejší příklad lásky k bližnímu, přikázání milovat bližního postavil hned vedle přikázání lásky k Bohu a pravil: „To jest přikázání mé, abyste se milovali vespolek, jako jsem já miloval vás.“ (Jan 15, 12.) — A jinde (Jan 13, 35.) praví: „Do tom poznají všichni, že jste učeníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým.“ — „Kdo miluje bližního, zákon naplnil.“ — Řím. 13, 8.)

Rodiny i klášterní družiny, kde vzkvétá vzájemná láska, jsou rájem na zemi; ty pak, u nichž není lásky, jsou peklem.

420. Jak máme milovat bližního?

Bližního máme milovat:

1. v myšlenkách tím, že si ho opravdu vážíme, upřímně mu přejeme dobro, v radosti se s ním radujeme, v utrpení s ním máme soucit, neposuzujeme ho, leč mírně, dlouho s ním máme trpělivost a velkodušně odpouštíme;
2. v řeči tím, že s ním a o něm mluvíme laskavě a o jeho chybách mlčíme;
3. a ve skutcích prokazováním tělesného i duchovního milosrdenství.

Je sedmero skutků tělesného milosrdenství, a to:

1. lačné krmiti,
2. žíznivé napájeti,
3. nahé odívatí,
4. pocestné do domu přijímatí,
5. zajaté vysvobozovati,
6. nemocné navštěvovati,
7. mrtvé pochovávatí.

A je rovněž sedmero skutků duchovního milosrdenství:

1. hřešící káratí,
2. nevědomé učiti,
3. chybujícím dobře raditi,
4. zarmoucené těšiti,
5. křivdy trpělivě snášeti,
6. ubližujícím ochotně odpouštěti,
7. za živé i za mrtvé se modlití.

Duším v očištcích, které jsou také našimi bližními, máme pomáhat modlitbou, obětmi, odpustky a zvláště mší svatou. Podle skutků tělesného milosrdenství dopadne jednou náš poslední soud.

● 421. Jak má být uspořádána naše láska k bližnímu?

Naše láska k bližnímu má být takto uspořádána:

1. nemáme pro ni zanedbávat nebo dokonce poškozovat své vlastní duchovní dobro,
2. duchovnímu blahu bližního máme dávat přednost před vlastním tělesným blahem,

3. za určitých okolností smíme nebo i máme dát tělesnému dobru bližního přednost před svým tělesným dobrem,
4. a máme více milovat ty, kteří jsou nám bližší, totiž příbuzné, spolubratry v klášteře, dobrodince, souvěrce a podobně.

Nikdy se nesmíme dopustit hříchu nebo značně zanedbat či ohrozit vlastní spásu, abychom druhým pomohli. To by bylo proti křesťanské lásce k sobě. Kdo dává rozumným způsobem blahu bližního přednost před svým blahem, má bliženskou lásku v hrdinském stupni. Sv. Pavel vybízí Galatské, aby činili „dobré vůči všem, zvláště vůči domácím víry.“ — (Gal. 6, 10.)

● 422. Jak mají přispívat nekneží ke spáse bližních?

Nekneží mají přispívat ke spáse bližních:

1. modlitbou, dobrým příkladem a láskyplným napomenutím,
2. podporováním kněží při jejich práci,
3. smiřováním nepřátel a zamezováním pohoršení.

To všechno se musí dít rozumně, nezištně a v podřízenosti k duchovní vrchnosti. Jediný spravedlivý může učinit pokání za tisíc nespravedlivých.

● 423. Proč se máme laskavě ujímat nemocných?

Máme se laskavě ujímat nemocných:

1. protože zvláště potřebují naší pomoci,
2. protože nás k tomu vybízí sám Pán Ježíš příkazem a příkladem.

Péče o nemocné patří ke skutkům tělesného milosrdenství, které budou při posledním soudu rozhodovat o naší spáse nebo zavržení.

„Vpravdě pravím vám: Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste učinili... Pokud jste to neučinili jednomu z nejmenších těchto, ani mně jste nečinili.“ (Mat. 25, 40—45.)

Pechujeme-li o nemocné, dbejme i o jejich duchovní potřeby. Postarejme se včas, aby byli zaopatřeni sv. svátostmi.

3. O dokonalé oddanosti do Boží vůle.

● 424. Kdo je dokonale oddán do Boží vůle?

Dokonale je oddán do Boží vůle, kdo nechce nic jiného, leč aby se na něm i skrze něho dala Boží vůle.

425. K čemu je nám třeba oddanosti do Boží vůle?

Oddanosti do Boží vůle je nám třeba:

1. abychom byli podobni Pánu Ježíši,
2. abychom rychle dospěli k dokonalosti,
3. abychom se těšili stálému a pevnému vnitřnímu míru.

Láska k Bohu je pramenem a zároveň ovocem oddanosti do Boží vůle. Ježíš praví sám o sobě: „Neboť jsem sestoupil s nebe, nikoliv abych činil vůli svou, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal.“ — Jan 6, 38. — „Kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten jest mi bratrem i sestrou i matkou.“ — Mat. 12, 50.

Nic se neděje bez Boží vůle nebo bez Božího dopuštění. On má vždycky na zřeteli naše největší dobro a dovede i zlo obrátit k dobrému.

426. Kdy musíme zvláště být oddáni do Boží vůle?

Zvláště musíme být oddáni do Boží vůle:

1. při vlastních i obecných utrpeních a navštíveních,
2. při vyprahlosti a duchovní opuštěnosti,
3. při obětech, které nám ukládá poslušnost.

427. Jak dosáhneme ctnosti oddanosti do Boží vůle?

Ctnosti oddanosti do Boží vůle dosáhneme:

1. budeme-li často rozjímat o Boží moudrosti, dobrotě a moci,
2. budeme-li se stále více zapírat,
3. a zvláště se cvičit v přesné poslušnosti.

O B S A H :

Strana:		Otázka:
3	Úvod	1— 2
	PRVNÍ HLAVA: O křesťanské dokonalosti	
3	I. Podstata křesťanské dokonalosti . .	3— 6
5	II. Stupně křesťanské dokonalosti . .	7— 10
	DRUHÁ HLAVA: O hříchu.	
6	I. Smrtelný hřích	11— 17
8	II. Všední hřích	18— 20
10	III. Pokušení	21— 26
	TŘETÍ HLAVA: O sv. zpovědi a sv. přijímání.	
11	I. Obyčejná zpověď	27— 39
17	II. Generální zpověď	40— 44
19	III. Otevření svědomí	45— 48
21	IV. Sv. přijímání	49— 55
	ČTVRTÁ HLAVA: O bohumilém každodenním životě.	
24	I. Pojem a význam denních skutků .	56— 59
26	II. O požadavcích dokonalého vykoná-	
	vání denních skutků	60— 81
26	1. Hlavní zásady jednání řeholníka	60— 62
27	2. Stav posvěcující milosti . . .	63— 64
27	3. O rozlišování dovolených a nedo-	
	volených skutků	65— 66
28	4. Dobrý úmysl	67— 72
31	5. Správný postup ve skutečích . .	73— 74
32	6. Po ukončení dobrého díla . .	75— 77
32	III. O zachovávání určitého denního po-	
	řádku	78— 81
	PÁTÁ HLAVA: O modlitbě:	
34	I. Všeobecně o modlitbě	82— 95
34	1. O podstatě modlitby	82— 88
36	2. O roztržitosti a vyprahlosti při	
	modlitbě	89— 95
38	II. O ústní modlitbě	96—102
38	1. Všeobecně o ústní modlitbě . .	96— 97
39	2. O církevním oficiu	98
40	3. O soukromé ústní modlitbě . .	99—100
40	4. O ranní a večerní modlitbě . .	101—102
	ŠESTÁ HLAVA: O rozjímání.	
41	I. O podstatě a hodnotě rozjímání .	103—106
43	II. Metoda tří duševních mohutností	107—122
44	1. Příprava	108—111
46	2. O vlastním rozjímání	112—121
53	3. Závěr rozjímání	122

Strana: Otázka:

54	III. O jiných způsobech rozjímání	123—126
57	IV. Co nám pomáhá k dobrému rozjímání	127—128
57	V. O vyšších stupních modlitby	129—133

SEDMÁ HLAVA: O jiných způsobech vnitřní modlitby.

59	I. Růženec a křížová cesta	134—139
59	1. Růženec	134—136
62	2. Křížová cesta	137—139
64	II. O životě v Boží přítomnosti	140—144
64	1. O podstatě a druzích života v přítomnosti Boží	140—143
67	2. O denní připomínce utrpení Páně	144
68	III. Střelné modlitby	145—146

OSMÁ HLAVA: O čtyřech jiných důležitých denních povinnostech.

69	I. Duchovní četba	147—149
70	II. Mše sv.	150—153
72	III. Návštěvy nejsvětější Svátosti	154—155
73	IV. O Mariánské úctě a uctívání anděla strážce a svatých	156—159

DEVÁTÁ HLAVA: O zpytování svědomí.

75	I. Všeobecné zpytování svědomí	160—163
78	II. Zvláštní zpytování svědomí	164—167
81	III. Duchovní deník	168—169
82	IV. Jak poznáme svou hlavní chybu	170—172

DESÁTÁ HLAVA: O některých zvláštních cvičeních v průběhu roku.

85	I. Týdenní přehled	174
86	II. Měsíční duchovní obnova	175—176
93	III. Výroční duchovní cvičení	177

JEDENÁCTÁ HLAVA: O řeholním stavu.

94	I. O cíli a vznešenosti řeholního stavu	178—185
97	II. O povolání k řeholnímu stavu	186—190
99	III. O závazku řeholní dokonalosti	191—197

DVANÁCTÁ HLAVA: O řeholních slibech a pravidlech.

102	I. Všeobecně o řeholních slibech	198—203
105	II. O řeholní poslušnosti	204—215
105	1. O poslušnosti vůči představeným	204—211

Strana:

Otázka:

108	2. O poslušnosti vzhledem k pravidlům a konstitucím	212—215
110	III. O řeholní chudobě	216—224
115	IV. O řeholní čistotě	225—237

TŘINÁCTÁ HLAVA: O pěti nutných prostředcích k dosažení dokonalosti.

123	I. Touha po dokonalosti	239—240
124	II. Pokorná nedůvěra ve vlastní síly	241—242
125	III. Pevná důvěra v Boha	243—245
126	IV. Stálá bdělost nad sebou a rozoznávání duchů	246—247
127	V. Věrnost v nepatrných věcech	248—249

ČTRNÁCTÁ HLAVA: O vnějším a vnitřním umrtvování.

128	I. Všeobecně o umrtvování	250—251
129	II. Všeobecně o zevním umrtvování	252—254
130	III. O umrtvování jednotlivých smyslů	255—264
133	IV. Všeobecně o vnitřním umrtvování	265—266
134	V. O umrtvování jednotlivých vnitřních mohutností	267—283
134	1. Umrtvování rozumu	267—272
136	2. Umrtvování paměti a obrazivosti	273—274
137	3. Umrtvování vůle	275—276
138	4. Umrtvování smyslové žádostivosti	277—280
140	5. Umrtvování sebelásky	281—283

PATNÁCTÁ HLAVA: O mravních ctnostech a jejich opaku.

141	I. Všeobecně o ctnostech a neřestech	284—295
145	II. Základní ctnost opatrnosti a její protivy	296—299
146	III. Základní ctnost spravedlnosti a co k ní náleží	300—330
157	IV. Základní ctnost mírnosti	331—383
175	V. Základní ctnost statečnosti	384—405

ŠESTNÁCTÁ HLAVA: O třech Božských ctnostech.

182	I. Božská ctnost víry	406—408
183	II. Božská ctnost naděje	409—411
184	III. Božská ctnost lásky	412—427

Edice Petrinum, Č. Budějovice. S církevním schválením. Tiskem Nár. správy „Moldavia“, Č. Budějovice.